

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

ΣΧΟΛΗ : ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ : ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΜΕ ΘΕΜΑ :
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ :

ΔΗΜΗΤΡΟΥΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ :

ΚΑΛΑΠΑΝΙΔΑ ΜΑΡΙΑ

ΜΠΟΥΡΝΟΥΣΟΥΖΗ ΚΡΥΣΤΑΛΛΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....σελ. 1

Ιστορική εξέλιξη του χρήματος .....σελ. 4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

A. 1. Το τραπεζικό σύστημα στην Ελλάδα .....σελ. 7

2. Κυριότερες λειτουργίες της Τράπεζας της Ελλάδας .....σελ. 9

3. Τα κύρια χαρακτηριστικά της Τραπεζικής Επιχείρησης .....σελ. 10

Κατηγορίες Τραπεζών .....σελ. 12

B. Τα χαρακτηριστικά του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος .....σελ. 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η Αποπεριφερειοποίηση του Τραπεζικού Συστήματος -
Οι επιπτώσεις της Απελευθέρωσης .....σελ. 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ανταγωνισμός Τραπεζών .....σελ. 31

A. Η εξέλιξη του ανταγωνισμού στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα .....σελ. 31

B. Επιπτώσεις του Ανταγωνισμού στην Διοίκηση των τραπεζικών επιχειρήσεων .....σελ. 41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Πιστωτικοί τίτλοι	σελ. 53
- Η Συναλλαγματική	σελ. 53
- Γραμμάτιο Σε Διαταγή	σελ. 54
- Τραπεζική Επιταγή	σελ. 54
- Εντοκα Γραμμάτια Δημοσίου	σελ. 55
- Commercial Papers	σελ. 56
- Ομολογίες	σελ. 56
- Μετοχές	σελ. 57
- Γραφείο Συμψηφισμού	σελ. 57
- Ελληνικό Γραφείο Συμψηφισμού	σελ. 58
- Αντικείμενο του Γραφείου Συμψηφισμού	σελ. 59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Μελλοντικές εξελίξεις του Τραπεζικού

Συστήματος.....	σελ. 60
- Ο Δρόμος προς τη Πιστωτική Μεταρρύθμιση ..	σελ. 77
- Δώδεκα βασικά χαρακτηριστικά που σκιαγραφούν τα προβλήματα του τραπεζικού συστήματος	σελ. 84
1. Συμβολή της Τράπεζας της Ελλάδας για τη βελτίωση του τραπεζικού συστήματος	σελ. 88
2. Συμβολή του κράτους στη βελτίωση του τραπεζικού συστήματος	σελ. 92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Οι τράπεζες - η νέα τεχνολογία - και οι κοινωνικές επιπτώσεις	σελ. 95
--	---------

- Αντιμέτωπο με το μέλλον το ελληνικό τραπεζικό σύστημα .....σελ. 96
- Από το " Πλαστικό Χρήμα " στο " Ηλεκτρονικό Πορτοφόλι " σελ.100
- Η Εξυπνη Κάρτα σελ.104
- Πλεονεκτήματα της έξυπνης κάρτας σελ.106
- Κατ'οίκον συναλλαγές και εικονικές τράπεζες σελ.107

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ σελ.111

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Ι σελ.113

Παράρτημα ΙΙ σελ.123

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το πιστωτικό μας σύστημα βρίσκεται σήμερα σε μια κρίσιμη καμπή. Η πρόοδος που έχει επιτευχθεί χάρις και στην εναρμόνιση με τα συμβαίνοντα στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι ασφαλώς ουσιαστική. Ομως απέχουμε σημαντικά από αυτό που θα μπορούσε να αποκληθεί ολοκληρωμένη πιστωτική μεταρρύθμιση (financial reform). Κατά συνέπεια, ο δρόμος που έχουμε ακόμη να διανύσουμε είναι μεγάλος. Τα χρονικά περιθώρια είναι, εν τούτοις, στενά και αυστηρά προδιαγεγραμμένα. Γιατί η Ευρώπη πορεύεται στο δρόμο της Οικονομικής και Νομισματικής Ενώσεως, και λίγα μόλις χρόνια, φαίνεται να την χωρίζουν από την ολοκλήρωση και την κατάληξη αυτής της πορείας. Μιας θεσμοθετημένης πορείας που οδηγεί στο κοινό νόμισμα, στην ενιαία νομισματική πολιτική, στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Επτά χρόνια μετά την απελευθέρωση του πιστωτικού συστήματος στη χώρα μας, οι ελληνικές τράπεζες διέρχονται τώρα την πιο κρίσιμη, ίσως, φάση της ενηλικίωσής τους, έχοντας να αντιμετωπίσουν μεταξύ άλλων και τα προβλήματα του μικρού τους μεγέθους (με εξαίρεση την Εθνική) μέσα στις σκληρές συνθήκες ενός άγρια ανταγωνιστικού ευρωπαϊκού περιβάλλοντος. Ειδικότερα, αυτό που παρατηρείται τη στιγμή τούτη στην Ελλάδα και αποτελεί κατά γενική ομολογία το υπ' αριθμόν ένα πρόβλημα απέναντι στα ευρωπαϊκά τεκταινόμενα, είναι η ύπαρξη μεγάλου αριθμού κρατικών ή ιδιωτικών εμπορικών τραπεζών, με πολύ μικρά, όμως, δίκτυα καταστημάτων. Είναι χαρακτηριστικό, ότι η τελευταία στατιστική έρευνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απέδειξε ότι η χώρα μας διαθέτει ένα ακόμη αρνητικό ρεκόρ, τον μικρότερο αριθμό τραπεζικών υποκαταστημάτων ανά 1.000 κατοίκους. Και αυτό βέβαια θα πρέπει να αλλάξει άμεσα.

Το βασικό ερώτημα, λοιπόν, όπως διατυπώνεται σήμερα, είναι πώς θα καταφέρουν οι ελληνικές τράπεζες να ανταπεξέλθουν σε αυτήν τη σκληρή κούρσα του ανταγωνισμού, εν όψει της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, σε συνθήκες δηλαδή απόλυτης ελευθερίας στην κίνηση κεφαλαίων και σε μια κυριολεκτικά ενιαία

ευρωπαϊκή αγορά. Υπό το πρίσμα αυτό απαντήσεις πολλές δεν υπάρχουν. Το ελληνικό πιστωτικό σύστημα αναπόφευκτα ή θα προχωρήσει σε οργανωμένη αναδιάρθρωση, η οποία θα συνδυάζεται, πρώτον με την εξυγίανση των κρατικών τραπεζών, δεύτερον, με συγχωνεύσεις των μεγαλύτερων τραπεζών με άλλες μικρότερες και τρίτον, με διεθνείς συνεργασίες και κυρίως με ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα ή διαφορετικά, θα υποστεί μοιραίως όλα τα πλήγματα, τα οποία θα επιφέρει η προβλεπόμενη επιθετική κάθοδος των κολοσσιαίων τραπεζικών ομίλων της Ε.Ε. στη χώρα μας.

Το μέλλον του τραπεζικού συστήματος φαίνεται ότι θα κριθεί τελικά στη δημιουργία τριών ή τεσσάρων πολύ ισχυρών τραπεζών, οι οποίες θα διαθέτουν ευρύτατα δίκτυα εκατοντάδων καταστημάτων σε ολόκληρη τη χώρα και πολύ μεγάλη βάση κεφαλαίων. Αυτό καταδεικνύουν οι προγραμματισμένες αυξήσεις κεφαλαίων της Εθνικής, της Πίστewς και της Εργασίας (κατά 60 δισεκατομμύρια δραχμές οι δύο πρώτες και 27 δισεκατομμύρια η τρίτη) καί οι αναμενόμενες, αντίστοιχα, σημαντικές αυξήσεις της Εμπορικής και της Ιονικής. Και δεν είναι καθόλου τυχαίο, ότι οι κινήσεις ενίσχυσης των τραπεζικών ομίλων, καταφανώς και δικαίως ευνοούνται σήμερα από την Κυβέρνηση και το αρμόδιο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας.

Διότι, όπως επισημαίνεται, όχι μόνο έτσι μπορούν να εκμεταλλευτούν οι ελληνικές τράπεζες τα πλεονεκτήματα που διαθέτουν έναντι των άλλων ευρωπαϊκών στη δική μας αγορά, αλλά επιπλέον, επειδή εκτιμάται ότι με λίγες ισχυρές τράπεζες, περίπου του ίδιου μεγέθους, το παιχνίδι θα είναι πιο σκληρό, αλλά θα γίνεται επί ίσοις όροις με ευνοϊκότερα αποτελέσματα στη διαμόρφωση των επιτοκίων και την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Με κερδισμένους και τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις. Οι αλλαγές αυτές και αρχικώς η προσπάθεια εξυγίανσης και εκσυγχρονισμού των τραπεζών του δημόσιου τομέα, επισημαίνεται ότι θα προκαλέσουν παράλληλα μια αλυσίδα μετεγραφών σε στελέχη και την εθελουσία έξοδο χιλιάδων υπαλλήλων της Εθνικής και της Εμπορικής.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Από την αρχαία εποχή έως σήμερα, χρήμα, θεωρείται οτιδήποτε γίνεται γενικά αποδεκτό στις συναλλαγές.

Δηλαδή, στην οικονομική επιστήμη με τον όρο χρήμα εννοούμε το μέσο με το οποίο γίνεται η ανταλλαγή των αγαθών και η πληρωμή χρεών.

Το χρήμα, μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, και αποτελεί μέρος απαραίτητο κάθε αναπτυγμένης κοινωνίας. Την εξέλιξη του χρήματος, από τις πρωτόγονες μορφές του μέχρι τις πιο σύγχρονες, χαρακτηρίζει μια διαδικασία μετάβασης από απτές υλικές μορφές σε μορφές λιγότερο ή και καθόλου υλικές. Η από - υλοποίηση αυτή του χρήματος διέρχεται από δύο στάδια :

- α) Το πέρασμα από το μέταλλο στο χαρτί,
- β) Το πέρασμα από το χρήμα - χαρτί σε μορφές λιγότερο υλικές όπως ο τραπεζικός λογαριασμός, απλές δηλαδή λογιστικές εγγραφές στα βιβλία των τραπεζών ή ηλεκτρονικά μηνύματα καταχωρημένα στη μνήμη του υπολογιστή της τράπεζας.

Το μέταλλο που ενσάρκωνε το χρήμα μπορεί να είχε σπουδαία πλεονεκτήματα είχε όμως και όχι λιγότερο σπουδαία μειονεκτήματα όπως βαρύ κόστος μεταφοράς, δύσκολο στην κυκλοφορία του και με την σταδιακή αύξηση των συναλλαγών το μεταλλικό χρήμα δεν εννοούσε τον μεγάλο όγκο των συναλλαγών.

Και όπως συμβαίνει συνήθως δύσκολα μεταφερόμενοι αλλά και πολύτιμα πράγματα τα εμπιστευόμαστε κάπου για να τα ξαναπάρουμε όταν τα χρειαστούμε. Έτσι, οι κατοχοί του το εμπιστεύονταν (κατέθεταν) στους τραπεζίτες ή χρυσοχόους.

Σε αντάλλαγμα έπαιρναν μια απόδειξη κατάθεσης, δηλαδή, ένα " αποδεικτικό χρυσού ", ένα χαρτί πάνω στο οποίο ήταν καταχωρημένα : η αναγνώριση του τραπεζίτη ότι δέχτηκε την κατάθεση και η υποχρέωσή του να την αποδώσει σε πρώτη ζήτηση. Έτσι, εμφανίστηκαν τα χαρτονομίσματα κατ'αρχήν με τη μορφή τραπεζογραμματίων. Τα τραπεζογραμμάτια ήταν βεβαιώσεις υποχρεώσεων των τραπεζών στις οποίες αναγράφονταν ένα ορισμένο ποσό νομισματικών μονάδων.

Ήταν δυνατόν να τυπωθούν σε μεγάλο αριθμό ομοίων βεβαιώσεων που με την προσκόμισή τους οι τράπεζες ήταν υποχρεωμένες να επιστρέψουν το ίσο ποσό σε μεταλλικό νόμισμα.

Η επέκταση του συστήματος αυτού έδωσε αφορμή στην ανακάλυψη του χαρτονομίσματος (τραπεζογραμματίου) , στην μετάβαση δηλαδή από το αποδεικτικό χρυσού στο μετατρέψιμο τραπεζογραμμάτιο ή πιστωτικό χαρτονόμισμα.

Τα τραπεζογραμμάτια, ή, χαρτονομίσματα όπως συνηθίζεται και λέγονται εκδίδονται στην Ελλάδα από την Τράπεζα της Ελλάδας στην οποία παραχωρήθηκε το προνόμιο με τον ιδρυτικό της νόμο (1927). Τα χαρτονομίσματα παράγονται στο Εθνικό Νομισματοκοπείο

και αποτελούν υποχρεώσεις της Τράπεζας της Ελλάδας προς τους κατόχους τους (γι' αυτό και ο όρος τραπεζογραμμάτιο).

Α. 1. ΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τράπεζα είναι οικονομική επιχείρηση που θεωρείται ως ο μεσάζοντας μεταξύ κεφαλαιούχων, που ζητούν να επενδύσουν κεφάλαια, και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους. Η κυριότερη λειτουργία της τράπεζας είναι ο έντοκος δανεισμός. Δανείζει κεφάλαια τα οποία της ανήκουν ή κεφάλαια προερχόμενα από καταθέσεις πελατών. Οι τράπεζες παρουσιάστηκαν αρχικά στη Δύση ως αργυροαμοιβεία που αντάλλασαν διάφορα νομίσματα με κέρδος. Αργότερα, άρχισαν να συγκεντρώνουν κεφάλαια, που με αυτά χρηματοδοτούσαν τα κράτη και μάλιστα σε περίπτωση πολέμου.

Με την επέκταση του δανεισμού κεφαλαίων και σε ιδιώτες δημιουργήθηκε ο σημερινός τύπος τραπεζών. Γενικά, τα σημερινά τραπεζικά ιδρύματα χωρίζονται σε τράπεζες καταθέσεων που δανείζονται κεφάλαια από ιδιώτες και τα δανείζουν σε τρίτους και σε εκδοτικές, που έχουν το προνόμιο να δίνουν τραπεζογραμμάτια αντί για μεταλλικό νόμισμα.

Οι τράπεζες αποτελούν σπουδαίο παράγοντα στην εμπορική και οικονομική ζωή ενός τόπου. Δέχονται καταθέσεις με τόκο, προεξοφλούν τις συναλλαγματικές,

δανείζουν με ενέχυρο τίτλους και εμπορεύματα, ή με υποθήκη, χρηματοδοτούν μεγάλες επιχειρήσεις, χορηγούν κρατικά δάνεια κλπ.

Σταθμοί στην ιστορία του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος μπορούν να χαρακτηριστούν :

- Η ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας το 1841, η οποία είχε το εκδοτικό προνόμιο, και έπαιζε κατά κάποιον τρόπο το ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας.
- Η ίδρυση το 1928 της Τράπεζας της Ελλάδας, της πρώτης Κεντρικής Τράπεζας στο χώρο του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος. Ασκεί, μέχρι σήμερα, το μονοπώλιο της έκδοσης χρήματος και είναι ο βασικός μοχλός άσκησης της επίσημης νομισματικής πολιτικής.
- Η πρώτη προσπάθεια εξειδίκευσης των τραπεζικών εργασιών με την ίδρυση το 1929 της Αγροτικής Τράπεζας στην οποία ανατέθηκε το έργο της χρηματοδότησης του αγροτικού τομέα.
- Η συστηματική οργάνωση και εκσυγχρονισμός του τραπεζικού συστήματος μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, σε μια προσπάθεια βοήθειας των Τραπεζών στην ανασυγκρότηση και ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας.
- Η ένταξη στην Ε.Ο.Κ. το 1981, που σήμανε την απαρχή της απελευθέρωσης του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος και της προσαρμογής του στα Κοινοτικά

πλαίσια και στην πλήρη απελευθέρωση των κινήσεων κεφαλαίων.

- Η ψήφιση της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (1985). Στην κορυφή του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος βρίσκεται η Τράπεζα της Ελλάδας, η Κεντρική Τράπεζα. Από κάτω όλες οι εμπορικές τράπεζες με τους λοιπούς ειδικούς χρηματοδοτικούς οργανισμούς

2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

- α) Έχει το αποκλειστικό προνόμιο της έκδοσης τραπεζογραμματίων.
- β) Κατευθύνει και ελέγχει την κεφαλαιοαγορά με ανάλογες αυξομειώσεις των επιτοκίων, με αναπροεξόφληση του καρτοφυλακίου των εμπορικών τραπεζών ή και απ'ευθείας προεξόφλησεως, καθώς και με την υποχρεωτική κατάθεση σ'αυτήν ενός ποσοστού από τις καταθέσεις ιδιωτών στις εμπορικές τράπεζες.
- γ) Διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά αποθέματα του Κράτους και διενεργεί το σχετικό έλεγχο. Διαθέτει το μονοπώλιο στη διαχείριση του χρυσού.
- δ) Αποτελεί τον ταμιακό διαχειριστή του Δημοσίου, παρέχει διάφορες πιστώσεις και προκαταβολές για λογαριασμό του, εκδίδει και εξυπηρετεί ομολογιακά δάνεια, κλπ.

- ε) Σε ό,τι αφορά ειδικότερα τις εισαγωγές και εξαγωγές ασκεί ποικιλοτρόπως τον έλεγχο και την εποπτεία σε όλες τις εμπορικές τράπεζες, σε συνεργασία και με άλλα κρατικά όργανα και με έκδοση ειδικών εγκυκλίων και οδηγιών γύρω από τα θέματα εγκρίσεων και συναλλαγματικών διατυπώσεων.

3. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Η Τραπεζική Επιχείρηση παρουσιάζει πολλές ιδιαιτερότητες σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις άλλων κλάδων της οικονομίας, οι σπουδαιότερες των οποίων είναι :

- Η Τραπεζική Επιχείρηση, ασχολείται κατά κύριο επάγγελμα με το εμπόριο του χρήματος. Τα χρήματα που εμπορεύεται η τράπεζα είναι κυρίως δανειακά. Η τράπεζα " δανείζεται για να μπορεί να δανείσει" γιατί τα ίδια κεφάλαιά της διαθέτονται για την απόκτηση των παγίων εγκαταστάσεων, που είναι απαραίτητες για την εύρυθμη λειτουργία της, για την κάλυψη ενδεχόμενων ζημιών, κλπ. δηλαδή, προορίζονται στο να δημιουργήσουν αίσθημα εμπιστοσύνης του κοινού προς αυτήν (εγγυητικά κεφάλαια). Τα χρήματα που συγκεντρώνει η τράπεζα τα δανείζει (τοποθετεί) στην πελατεία της και εισπράττει τόκο μεγαλύτερο από εκείνο που καταβάλλει στους δανειστές της, έτσι ώστε να

απομένει σ'αυτήν ένα σημαντικό περιθώριο, με το οποίο πρέπει να καλύπτει τα λειτουργικά της έξοδα και να πραγματοποιεί και ένα ποσοστό κέρδους.

- Ο κύριος σκοπός της τραπεζικής επιχείρησης είναι το εμπόριο του χρήματος. Συνεπώς, μεμονωμένες εμπορικές ή βιομηχανικές πράξεις δεν απαγορεύονται.
- Το πρόβλημα της ρευστότητας εμφανίζεται στην τραπεζική επιχείρηση στην οξύτερη αυτού μορφή, γιατί η προθεσμία λήξης των υποχρεώσεων αυτής δεν μπορεί, κατά κανόνα, να υπολογιστεί εκ των προτέρων και η εξόφληση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της δεν μπορεί να τύχει αναστολής.

Για τον λόγο αυτόν, και επειδή ο βαθμός της τραπεζικής ρευστότητας ενδιαφέρει και το κοινωνικό σύνολο που εμπιστεύεται στις τράπεζες τη διαχείριση των κεφαλαίων του, νομοθεσίες πολλών χωρών έχουν θεσπίσει ειδικές διατάξεις που κατοχυρώνουν το ελάχιστο όριο της ρευστότητας των τραπεζών.

- Η τραπεζική επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί στη χώρα μας μόνο με τη μορφή της ανώνυμης εταιρίας, το μετοχικό της κεφάλαιο πρέπει να καταβληθεί εξ' ολοκλήρου σε μετρητά και οι μετοχές της πρέπει να είναι υποχρεωτικά ονομαστικές.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Ανάλογα με το χρησιμοποιούμενο κριτήριο, οι τράπεζες είναι δυνατόν να διακριθούν σε ορισμένες κατηγορίες. Έτσι :

Με κριτήριο τη τοπική έκταση των εργασιών τους, οι τράπεζες διακρίνονται σε : τοπικές, εθνικές και διεθνείς.

Ανάλογα με το φορέα τους διακρίνονται σε Δημόσιες όταν φορέας τους είναι το Δημόσιο ή τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και σε ιδιωτικές, όταν οι φορείς τους είναι Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου.

Ανάλογα με τον κλάδο οικονομίας που προορίζονται να εξυπηρετήσουν διακρίνονται σε εκδοτικές, εμπορικές, αγροτικές, ναυτιλιακές, εξαγωγικές, κτηματικές, κλπ.

Ανάλογα με τον τρόπο συγκέντρωσης των κεφαλαίων τους και το είδος των πιστωτικών εργασιών στις οποίες επιδίδονται διακρίνονται σε εκδοτικές, εμπορικές, επενδύσεων.

Στη συνέχεια, προβαίνουμε σε συνοπτική ανάπτυξη των επιμέρους κατηγοριών τραπεζών, αναφέροντας ταυτόχρονα και τις τράπεζες καθεμιάς κατηγορίας που λειτουργούν σήμερα στη χώρα μας (βλέπε Παράρτημα Ι).

Β. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Ιστορικά, και σε διεθνές επίπεδο, παρατηρείται κίνηση από καθεστώς ελέγχων σε καθεστώς ελευθερίας στο τραπεζικό σύστημα και η Ελλάδα ακολουθεί ανάλογη εξέλιξη.

Η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος που άρχισε στην Ελλάδα το 1986 συνεχίζεται μ' επιταχυνόμενο ρυθμό. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όταν η χώρα εντάχθηκε στην Ε.Ο.Κ., ο ελληνικός χρηματοπιστωτικός τομέας χαρακτηριζόταν από μια ιδιαίτερα μικρή αγορά κεφαλαίου και ένα διπλά ρυθμιζόμενο τραπεζικό σύστημα, που αποτελείτο από διοικητικά καθοριζόμενα επιτόκια κάθε μορφής και ποσοστώσεις για δανειοδοτήσεις προς διάφορους κλάδους της οικονομίας, καθώς και από αυστηρούς περιορισμούς αναφορικά με τη διακίνηση (κυρίως εξαγωγή) κεφαλαίου Αρχίζοντας το 1985, έχουν ήδη γίνει σοβαρά βήματα για την απελευθέρωση των επιτοκίων, των υποχρεωτικών δεσμεύσεων και την εισαγωγή νέων τραπεζικών προϊόντων.

(Εκθέσεις του Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδας 1986 - 1990). Οι τράπεζες έχουν τώρα σχεδόν απόλυτη ελευθερία στην πολιτική τιμολόγησης που αφορά ένα ευρύ φάσμα προϊόντων. Ιδιαίτερα :

- 1) Τα τραπεζικά επιτόκια έχουν απελευθερωθεί για όλα τα είδη των καταθέσεων, εκτός των καταθέσεων ταμειευτηρίου (κατώτατο όριο).
- 2) Τα επιτόκια χορηγήσεων για βιομηχανικά και εμπορικά δάνεια είναι ελεύθερα.
- 3) Οι εκπτώσεις επιτοκίων για βιοτεχνικά δάνεια έχουν καταργηθεί.
- 4) Οι προμήθειες για διαμεσολαβητικές εργασίες με το εξωτερικό έχουν απελευθερωθεί.

Σχετικά με τις υποχρεωτικές δεσμεύσεις, η κατάσταση στις αρχές του 1992 έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Αναγκαστικές τοποθετήσεις σε αγορές εντόκων γραμματίων και ομολογιών. Σε αντίθεση με την εξέλιξη των επιτοκίων, όπου η κίνηση προς απελευθέρωση ήταν σαφής και αμετάκλητη, στο τομέα των αναγκαστικών τοποθετήσεων παρατηρούνται παλινδρομήσεις. Στο θέμα αυτό, οι ελληνικές κυβερνήσεις, αντιμετωπίζοντας το μεγάλο πρόβλημα χρηματοδότησης των ελλειμμάτων του κρατικού προϋπολογισμού, φάνηκαν ιδιαίτερα διστακτικές στο να προχωρήσουν στην απελευθέρωση, που θα τις αποστερούσε από μια εύκολη πηγή χρηματοδότησης των ελλειμμάτων.

Πρέπει να υπογραμμίσουμε, όμως πως η απελευθέρωση θα αποτελούσε σαφές μήνυμα των ελληνικών κυβερνήσεων πως αναλαμβάνουν ρητά την υποχρέωση της αυτοπειθαρχίας και του περιορισμού των ελλειμμάτων.

Το ποσοστό των καταθέσεων στις εμπορικές τράπεζες το οποίο αναγκαστικά τοποθετείται σε αγορές εντόκων γραμματίων και ομολογιών, δηλαδή τίλων του Δημοσίου (κράτος και δημόσιες επιχειρήσεις), από 38% στις αρχές του 1989 αυξήθηκε στο 40% στις 31 Μαρτίου 1990. Έτσι το βασικότερο χαρακτηριστικό ίσως του κρατικού ελέγχου στην πιστωτική πολιτική εμφάνισε σημάδια παλινδρόμησης με ενίσχυσή του σε μια ορισμένη χρονική περίοδο. Αντίθετα, σε χώρες με ανάλογα δημοσιονομικά προβλήματα, έγινε σημαντική προσπάθεια να εγκαταλειφθεί οριστικά αυτός ο μηχανισμός αναγκαστικής χρηματοδότησης των ελλειμμάτων.

Στην Ιρλανδία, π.χ. το ποσοστό αυτό κυμαίνεται μεταξύ 13 - 25% και παρουσιάζει φθίνουσα τάση, η Πορτογαλία που είχε ποσοστό δεσμεύσεων 5% το κατήργησε στα τέλη του 1990 και η Ισπανία που είχε στα τέλη του 1990, ποσοστό 8%, έχει δρομολογήσει βαθμιαίες δεσμευτικές μειώσεις με στόχο το μηδενισμό.

Η ύπαρξη των υψηλών δεσμεύσεων, σύμφωνα με τις απόψεις όλων των ελληνικών τραπεζών, ευθύνεται για τα υψηλά επιτόκια χορηγήσεων και τη μεγάλη τους διαφορά με τα επιτόκια καταθέσεων. Οι δεσμεύσεις έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους του χρήματος για τις τράπεζες, που τις αναγκάζει να διατηρούν τα επιτόκια χορηγήσεων υψηλά, με αποτέλεσμα να δυσκολεύονται οι επενδύσεις.

Ο ανταγωνισμός στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα υφίσταται, όπως φαίνεται από τις διαρκείς μετατοπίσεις των μεριδίων αγοράς και την εξέλιξη των αποδόσεων των ελληνικών τραπεζών, όπως μετρούνται από τους διάφορους δείκτες απόδοσης.

Αλλωστε, θα ήταν πραγματικά μοναδικό φαινόμενο να μην υπάρχει έντονος ανταγωνισμός σε μια αγορά που πάντως απελευθερώνεται (κυρίως στα επιτόκια) και όπου τα τρία τελευταία χρόνια, έχουν εισέλθει νέοι ανταγωνιστές με τη μορφή ίδρυσης νέων ιδιωτικών, ελληνικών και ξένων τραπεζών.

Η Τράπεζα της Ελλάδας έχει αναλάβει την υποχρέωση να μειώσει σταδιακά το ποσοστό των αναγκαστικών δεσμεύσεων ως το 25 - 30% μέχρι τις αρχές του 1992, πράγμα, που αποτελεί τμήμα της δέσμευσης που έχει αναλάβει η Κυβέρνηση στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων με την Κοινότητα σχετικά με τους όρους για τη δεύτερη δόση του κοινοτικού δανείου.

Όπως ανέφερε ο ίδιος ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδας (Δεκέμβριος 1990) η κατάργηση των δεσμεύσεων " θα οδηγήσει σε ενίσχυση του ανταγωνισμού μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων και θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στα ειδικά πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία θα αποτελέσουν το συγκριτικό πλεονέκτημα που διαθέτουν εξ' αιτίας της μη υπαγωγής τους σε ανάλογες με τις εμπορικές τράπεζες υποχρεωτικές τοποθετήσεις και δεσμεύσεις διαθεσίμων,

ενώ, παράλληλα, θα σημειωθεί σύγκλιση των επιτοκίων δανεισμού προς το Δημόσιο και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις " .

Δεσμεύσεις για ειδικές χρηματοδοτήσεις: Και εδώ, παρατηρείται κατάργηση των δεσμεύσεων για τις " ειδικές " χρηματοδοτήσεις των δημοσίων επιχειρήσεων και οργανισμών. Από τις 31 Μαΐου 1990, το ποσοστό αναγκαστικών δεσμεύσεων διαθεσίμων σε λογαριασμούς της Τράπεζας της Ελλάδας, μειώθηκε σε 9% και καταργήθηκε οριστικά την 1η Απριλίου 1991. Για τα παλαιά υπόλοιπα, μέχρις εξαντλήσεώς τους, διατηρήθηκε το ποσοστό 9%.

Ένα άλλο πολύ σημαντικό βήμα για την άσκηση νομισματικής πολιτικής είναι η δυνατότητα της Τράπεζας της Ελλάδας από τις 9 Μαρτίου 1990 να ενεργεί δημοπρασίες κρατικών χρεογράφων (open market operations). Παράλληλα, η πώληση τίτλων του Δημοσίου που διατηρεί η Κεντρική Τράπεζα στο χαρτοφυλάκιό της, μπορεί να γίνει προς το σύνολο των πιστωτικών ιδρυμάτων. Με άλλη απόφαση της 13ης Αυγούστου 1990, στις δημοπρασίες αυτές μπορούν να συμμετέχουν πέραν των τραπεζών φυσικά ή νομικά πρόσωπα, δηλαδή, ιδιώτες και ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Σχετικά με τον ορθολογικότερο έλεγχο του πιστωτικού τομέα, σημαντική απόφαση είναι εκείνη (7 Μαΐου 1990) που υποχρεώνει τις τράπεζες να ανακοινώνουν στην Τράπεζα της Ελλάδας, κάθε συμμετοχή

τους σε μετοχές των εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα εφ'όσον αυτή η συμμετοχή ξεπεράσει το όριο του 10% του μετοχικού κεφαλαίου ή των δικαιωμάτων ψήφου της εταιρείας. Οι εμπορικές τράπεζες μπορούν να επενδύουν σε ακίνητο εφ'όσον οι επενδύσεις αυτές δεν ξεπερνούν το 50% των ιδίων κεφαλαίων τους.

Οι αποφάσεις αυτές, αποτελούν εφαρμογή των όρων της δεύτερης τραπεζικής οδηγίας της Ε.Ο.Κ.

Αποφάσεις, ελήφθησαν και για την περαιτέρω διευκόλυνση ορισμένων πράξεων κίνησης κεφαλαίου με το εξωτερικό συμπληρώνοντας παλαιότερες αποφάσεις. Επιτρέπεται, έτσι, στα πιστωτικά ιδρύματα και στους δημόσιους οργανισμούς και επιχειρήσεις που δανείζονται σε συνάλλαγμα να προβαίνουν σε συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίου και νομίσματος χωρίς ειδική έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδας. Επίσης, οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων μπορούν να αναλαμβάνουν συνάλλαγμα για επενδύσεις τους σε τίτλους ξένων χρηματιστηρίων.

Κινήσεις κεφαλαίου : Από την 1η Ιανουαρίου 1993 απελευθερώνονται ουσιαστικά οι κινήσεις κεφαλαίου. Οι Έλληνες αποταμιευτές, μπορούν να τηρούν λογαριασμούς καταθέσεων σε συνάλλαγμα χωρίς κανένα περιορισμό.

Η 1η Ιουλίου 1994, είναι η καταληπτική ημερομηνία για την πλήρη απελευθέρωση συναναλλάγματος. Η απελευθέρωση της κίνησης βραχυπροθέσμων κεφαλαίων περιλαμβάνει επιπλέον όλες τις οικονομικές συναλλαγές σε

συνάλλαγμα που έχουν διάρκεια μικρότερη από ένα χρόνο.

Από την 1η Νοεμβρίου 1994, καταργείται σταδιακά η υποχρεωτική τραπεζική χρηματοδότηση του κρατικού προϋπολογισμού, όπως η άμεση πρόσβαση του Δημοσίου στα ρευστά διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος. Με το παλαιό καθεστώς το Δημόσιο μπορούσε να καλύπτει μέχρι και 10% της αύξησης των κρατικών δαπανών από τα ρευστά διαθέσιμα. Από τη 2η Ιανουαρίου 1992, άρχισε η λειτουργία προθεσμιακής αγοράς συναλλάγματος για τη δραχμή, δίνεται δηλαδή η δυνατότητα αγοράς συναλλάγματος σε προσυμφωνημένη τιμή.

Μια άλλη πιθανή εξέλιξη, είναι η δημιουργία ενός ελληνικού líbor μετά από συμφωνία των εμπορικών τραπεζών, που θα είναι δείκτης επιτοκίων της δραχμής για 1,6 και 12 μήνες και θα ισχύει για όλες τις συναλλακτικές πράξεις μεταξύ των τραπεζών.

Σχετικά με τα νέα τραπεζικά προϊόντα, οι πιο σημαντικές εξελίξεις είναι :

- α) Η δυνατότητα από μέρους εταιρειών να κρατούν καταθέσεις προθεσμίας (δικαίωμα που μέχρι πρόσφατα είχαν μόνο οι ιδιώτες).
- β) Η προσφορά από τις εμπορικές τράπεζες προς τους πελάτες τους νέων προϊόντων όπως, leasing, factoring, δάνεια σε συνάλλαγμα και εγγυητικές επιστολές χωρίς προηγούμενη έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδας.
- γ) Διατραπεζικά δάνεια.

Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα αποτελείται (αρχές 1992) από 25 ελληνικές τράπεζες (όπου συμπεριλαμβάνονται και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και 21 υποκαταστήματα ξένων τραπεζών).

Από τις 25 ελληνικές τράπεζες, 18 είναι καθαρά εμπορικές, 4 είναι εξειδικευμένες (Αγροτική, Εθνική Στεγαστική, Εθνική Κτηματική και Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο) αλλά λόγω των νέων διατάξεων με την απελευθέρωση του συστήματος χάνουν την εξειδίκευσή τους και θα εξομοιωθούν σταδιακά με τις άλλες τράπεζες και 3 είναι επενδυτικές (ΕΤΒΑ, ΕΤΕΒΑ, Επενδύσεων).

Από τις 18 εμπορικές τράπεζες οι 9 ελέγχονται ακόμη από το κράτος μέσω συμμετοχών πλειοψηφίας (Εθνική, Εμπορική, Ιονική, Κρήτης, Γενική, Αττικής, Κεντρική, Μακεδονίας - Θράκης, Επαγγελματικής Πίστωσης) και 9 είναι ιδιωτικές (Πίστωσης, Εργασίας, Χίου, Ευρωεπενδυτική, Δωρική, Ασπίς, Interbank, Εγνατία και η Πειραιώς που πέρασε στα τέλη του 1991 από τον κρατικό στον ιδιωτικό τομέα) ενώ το 1989 οι καθαρά ιδιωτικές ήταν 2.

Στη διάρκεια των τελευταίων χρόνων, δηλαδή με την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, δημιουργήθηκαν 7 νέες ιδιωτικές τράπεζες, γεγονός που οφείλεται, στο ότι η απελευθέρωση προσφέρει νέες δυνατότητες κερδοφορίας στον τραπεζικό τομέα, καθώς και δυνατότητα εκμετάλλευσης ειδικών δραστηριοτήτων που δεν υπήρχαν πριν. Η δημιουργία, άλλωστε, νέων

τραπεζών είναι ένδειξη, πως, ο ανταγωνισμός στην ελληνική αγορά θα αυξηθεί περισσότερο, όπως γίνεται συνήθως όταν σε μια πρώην προστατευμένη αγορά εισέρχονται νέοι παίκτες.

Από τις νέες τράπεζες, η Τράπεζα Χίου εξειδικεύεται στον τομέα του retail banking και των στεγαστικών δανείων, ενώ η Ευρωεπενδυτική Τράπεζα εξειδικεύεται σε δραστηριότητες merchant banking, όπως εμπορικά δάνεια και συναφείς υπηρεσίες. Η Ασπίς και η Interbank ιδρύθηκαν πολύ πρόσφατα και μόλις άρχισαν να δραστηριοποιούνται (αρχές 1992).

Υπάρχουν ακόμη 17 γραφεία αντιπροσωπειών ξένων τραπεζών, ενώ το τραπεζικό σύστημα κυριαρχείται ακόμη από τους δύο μεγάλους ομίλους της Εθνικής (Εθνική, Κτηματική, Στεγαστική και Ε.Τ.Ε.Β.Α) και Εμπορικής (Εμπορική, Ιονική, Αττικής).

Ωστόσο, είναι πολύ πιθανόν ότι οι όμιλοι αυτοί ίσως πάψουν να υπάρχουν ή τουλάχιστον χάσουν ορισμένα μέλη τους, αν συνεχισθεί η πολιτική των ιδιωτικοποιήσεων και ιδιωτικοποιηθούν και άλλες τράπεζες των δύο ομίλων, ακολουθώντας την αρχή που έγινε με την ιδιωτικοποίηση της Τράπεζας Πειραιώς που ανήκε στον όμιλο της Εμπορικής. Ο πίνακας 1 δίνει τα κυριότερα στοιχεία του ελληνικού τραπεζικού τομέα, για την περίοδο 1983 - 1988.

Από τον πίνακα αυτόν, μπορούν να βγούν μερικά πρώτα συμπεράσματα : Ο τραπεζικός τομέας στην Ελλάδα παρουσιάζεται υποανεπτυγμένος, ανεξάρτητα από το κριτήριο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί, χαρακτηριστικό που παρατηρείται και σε άλλες λιγότερο βιομηχανικές χώρες.

Ο βαθμός ανάπτυξης του τραπεζικού τομέα, φαίνεται πως είναι καλός δείκτης της ανάπτυξης του συνόλου της οικονομίας, της οποίας αποτελεί τμήμα. Σε πιο ανεπτυγμένες οικονομίες, ο τραπεζικός τομέας συμβάλλει περισσότερο στο Α.Ε.Π. και την απασχόληση.

Σχετικά με την απασχόληση, ο τομέας συμβάλλει μεταξύ 3,4% και 3,9% στις χώρες - μέλη της Ε.Ο.Κ. Ο τραπεζικός τομέας στην Ελλάδα, βρισκόταν την περίοδο αυτή σε χαμηλά ποσοστά σε σχέση με τον τραπεζικό τομέα άλλων χωρών - μελών της Ε.Ο.Κ.

Αυτό, είναι ακόμη πιο δυσερμήνευτο, αν ληφθεί υπ' όψη το γεγονός, ότι, ο τραπεζικός δανεισμός στις επιχειρήσεις ήταν η κύρια πηγή χρηματοδότησής τους, λόγω της υποανάπτυξης της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Ως χρηματοδοτική πηγή δηλαδή ο τραπεζικός τομέας έπαιξε στην Ελλάδα πολύ σημαντικότερο ρόλο από ότι στις χώρες όπου υπήρχε η εναλλακτική πηγή των ανεπτυγμένων κεφαλαιαγορών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

(ΔΕΝ ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ)

	1983	1984	1985
1.	37521	39852	42861
2.	1.1	1.1	1.2
3.*	70.823	86.987	107.053
4.*	2.6	2.5	2.6
5.**	4202	4317	4437
6.	1836	2389	2699
7.	67.2	71.1	62.2
8.***	20.6 (10.4)	25.2(14.9)	35.3 (20.8)
9.***	0.77 (0.37)	0.74 (0.45)	0.85 (0.5)
10.	1.0 (0.5)	1.1 (0.6)	1.3 (0.77)
11.	230	194	163
	1986	1987	1988
1.	44332	45114	45607
2.	1.2	1.2	1.2
3.*	130.818	144.787	-
4.*	2.7	2.7	-
5.**	4192	4164	4303
6.	3175	3655	4303
7.	65.5	67	66.8
8.***	44.3 (24)	67	66.8
9.***	0.9 (0.5)	1.17 (0.75)	1.1 (0.5)
10.	1.39 (0.75)	1.75 (1.15)	1.65 (0.76)
11.	132	114	100

ΠΗΓΗ: * Επισκόπηση των ισολογισμών Ελληνικών τραπεζών*

Τράπεζα της Ελλάδας, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο

1. Σύνολο απασχολουμένων στον τραπεζικό τομέα.
2. Απασχόληση στον τραπεζικό τομέα ως % της συνολικής απασχόλησης.
3. Προστιθέμενη αξία στον τραπεζικό τομέα, σε δισεκατομμύρια δραχμές.

4. Προστιθέμενη αξία ως % του Α.Ε.Π.
5. Χορηγήσεις, σε δισεκατομμύρια δραχμές, αποπληθωρισμένες.
6. Χορηγήσεις σε δισεκατομμύρια δραχμές σε τρέχουσες τιμές.
7. Χορηγήσεις ως % του Α.Ε.Π.
8. Τραπεζικά κέρδη πριν από φόρους, τρέχουσες τιμές, δισεκατομμύρια δραχμές.
9. Τραπεζικά κέρδη πριν από φόρους ως % του Α.Ε.Π.
10. Τραπεζικά κέρδη πριν από φόρους ως % των χορηγήσεων.

Αναφορικά με την παραγωγικότητα της εργασίας στον τραπεζικό τομέα στην Ελλάδα, αυτή είναι μεγαλύτερη από το μέσο όρο όλης της οικονομίας, φαινόμενο που ισχύει για όλες τις χώρες - μέλη. Ο σχετικός δείκτης ανέρχεται σε 1,53 για την Ελλάδα (δηλαδή η παραγωγικότητα στον τραπεζικό τομέα είναι κατά 53% ανώτερη από το μέσο όρο όλης της Ελληνικής Οικονομίας) και είναι ανάλογος με αυτόν του Βελγίου 1,50 της Ολλανδίας 1,40, αλλά είναι πολύ κατώτερη από εκείνη των άλλων χωρών - μελών.

Ο πίνακας 2 δίνει την εξέλιξη των μακροπρόθεσμων επιτοκίων για την Ελλάδα και μερικές επιλεγμένες χώρες για την περίοδο 1981 - 1989.

Στη διάρκεια όλης της περιόδου, η Ελλάδα είχε τα χαμηλότερα πραγματικά επιτόκια. Επιπλέον, τα Ελληνικά

επιτόκια ήταν αρνητικά μέχρι το 1986 και άρχισαν να γίνονται θετικά μόλις από το 1987, όταν άρχισε δηλαδή η απελευθέρωση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος.

Λόγω του υψηλού πληθωρισμού, το 1990, τα πραγματικά επιτόκια καταθέσεων ήταν αρνητικά πάλι για το έτος αυτό (περίπου -5%) και πάλι αρνητικά το 1991 σε συνδυασμό με τη φορολογία 10% των τόκων καταθέσεων που επιβλήθηκε για πρώτη φορά, κατεβάζοντας τα επιτόκια ταμιευτηρίου από 18% σε απόδοση μετά το φόρο, σε 16,2% και έτσι σε πραγματικό επιτόκιο περίπου -1%.

Δεν είναι λοιπόν περίεργη η μεγάλη διαρροή κεφαλαίων από καταθέσεις προς άλλες μορφές κατακράτησης πλούτου, όπως έντοκα γραμμάτια και ομόλογα του Δημοσίου, που είχαν μεγαλύτερη απόδοση (23,5% τα ετήσια έντοκα γραμμάτια για το 1991) και επιπλέον είναι αφορολόγητα. Είναι φανερό, πως, η πολιτική που ακολουθεί το Ελληνικό Δημόσιο σαφώς διαστρεβλώνει τον ανταγωνισμό σε βάρος του τραπεζικού συστήματος και καθιστά, έτσι, τον τραπεζικό δανεισμό ακριβότερο, γεγονός που τονίσαμε και πιο πάνω.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 2

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ   ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ   ΕΠΙΤΟΚΙΑ   1981 - 1989

ΕΤΟΣ	D	GR	E	F	P	UK	USA	JAPAN
1981	-6,4	-2,2	3,8	4,4	-	3,4	3,4	5,2
1982	4,6	-9,7	2,2	3,9	-	5,1	5,7	6,4
1983	4,3	-0,9	5,3	2,9	-	5,6	7,4	7,0
1984	5,8	-1,8	5,6	5,0	-	6,0	6,4	6,1
1985	4,7	-1,9	4,9	5,0	4,4	5,0	8,1	4,1
1986	2,8	-2,8	0,5	3,3	1,9	6,3	5,7	3,3
1987	3,8	1,4	6,9	6,6	3,3	4,6	5,6	4,9
1988	4,7	2,0	6,1	5,8	3,5	2,7	5,7	4,3
1989	4,6	2,8	7,0	5,4	3,6	1,8	4,1	3,4

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

Η ΑΠΟΠΕΡΙΦΕΡΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ - ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ

Η απελευθέρωση και η κατάργηση των περιορισμών του τραπεζικού συστήματος μιας χώρας έχει ως αποτέλεσμα την ένταση του ανταγωνισμού ανάμεσα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας. Επιπλέον, αν μια χώρα είναι μέλος μιας ευρύτερης χρηματοπιστωτικής αγοράς και αν όλες οι άλλες χώρες-μέλη απελευθερώσουν τα τραπεζικά τους συστήματα, τότε η τραπεζική αγορά της πρώτης χώρας, δεν θα αποτελεί πλέον μια απομονωμένη περιφερειακή αγορά, αλλά θα ολοκληρωθεί μέσα στην ευρύτερη χρηματοπιστωτική αγορά. Καθώς η απελευθέρωση και η διασύνδεση των χρηματοπιστωτικών αγορών ολοκληρώνεται σταδιακά όλο και περισσότερο, το τραπεζικό σύστημα της χώρας θα αποτελέσει τελικά τμήμα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Εφ'όσον η τοπική αγορά δεν θα είναι πια τοπική, αφού δεν θα απολαμβάνει ιδιαίτερης προστασίας, ο ανταγωνισμός θα αυξηθεί τόσο ανάμεσα στις τράπεζες που αναπτύσσουν ήδη δραστηριότητα στην τοπική αγορά όσο και από εξωτερικούς ανταγωνιστές.

Ο ανταγωνισμός θα ενταθεί με τη χρήση από τις τράπεζες τόσο στοιχείων τιμής όσο και στοιχείων ποιότητας στη προσφορά υπηρεσιών τους. Οι τράπεζες θα

συνεχίσουν, όπως κάνουν ήδη, να προσπαθούν να εκμεταλλευθούν νέες δυνατότητες που προσφέρει η απελευθέρωση και η κατάργηση των περιορισμών.

Στοιχεία ανταγωνισμού τιμής αποτελούν π.χ. η ελεύθερη συμφωνία για επιτόκια (τόσο καταθέσεων όσο και δανεισμού) και αμοιβές για υπηρεσίες (fees) ενώ στοιχεία ποιοτικού ανταγωνισμού αποτελούν η ταχύτητα εξυπηρέτησης, το μείγμα των προσφερομένων προϊόντων, η προσφορά νέων υπηρεσιών όπως leasing, factoring, η δυνατότητα χρησιμοποίησης ηλεκτρονικών συστημάτων πληρωμής κ.α.

Αναφορικά με τον κατακερματισμό της αγοράς, οι τράπεζες έχουν τη δυνατότητα, μετά την κατάργηση των ρυθμίσεων που είχαν ως αποτέλεσμα αυτόν τον κατακερματισμό (π.χ. οι εμπορικές τράπεζες δεν έχουν το δικαίωμα να δίνουν στεγαστικά δάνεια) να εισέλθουν σε όλα τα τμήματα της αγοράς, δηλαδή να γίνουν τράπεζες παροχής γενικών τραπεζικών εργασιών.

Για παράδειγμα, η δυνατότητα αυτή απαγορευόταν στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, μέχρι πρόσφατα. Μέχρι το 1986 η Ελληνική αγορά ήταν κατακερματισμένη, με τις εμπορικές τράπεζες να δραστηριοποιούνται σε ένα τμήμα της, τις στεγαστικές σε δεύτερο, τις επενδυτικές σε τρίτο, και την Αγροτική Τράπεζα να έχει το μονοπώλιο χρηματοδότησης του γεωργικού τομέα. Οι μεγάλες Ελληνικές εμπορικές τράπεζες ίδρυσαν για το λόγο αυτό θυγατρικές για να δραστηριοποιηθούν στους άλλους

τομείς, όπως π.χ. η Εθνική Τράπεζα την Εθνική Κτηματική, Εθνική Στεγαστική και την Ε.Τ.Ε.Β.Α για τους τομείς της στεγαστικής και επενδυτικής δραστηριότητας αντίστοιχα.

Η δυνατότητα λειτουργίας τέτοιων τραπεζών δεν σημαίνει όμως αναγκαστικά ότι αυτές θα αποτελέσουν μελλοντικά τον κυρίαρχο τύπο οργάνωσης τραπεζών στις εθνικές και ευρωπαϊκές αγορές. Στις εθνικές αγορές όπου γενικές τράπεζες επιτρέπονται ήδη εδώ και πολύ καιρό, όπως στη Γερμανία, εξειδικευμένες τράπεζες υπάρχουν και είναι αποτελεσματικές. Επίσης, δεν είναι βέβαιο πως οι γενικές τράπεζες είναι πιο κερδοφόρες, πιο ισχυρές και πιο ανταγωνιστικές από τις εξειδικευμένες.

Ακόμα, η έλλειψη περιφερειακών περιορισμών στις εθνικές αγορές δεν οδήγησε στην εξαφάνιση των τοπικών ή περιφερειακών τραπεζών. Στις ευρωπαϊκές εθνικές αγορές παρατηρείται η συνύπαρξη εθνικών, περιφερειακών και καθαρά τοπικών τραπεζών.

Η γεωγραφική επέκταση όπως η ύπαρξη εκτεταμένων δικτύου υποκαταστημάτων και το μέγεθος του ισολογισμού δεν δείχνουν άμεσο συσχετισμό με την κερδοφορία μιας τράπεζας, φαινόμενο που παρατηρείται και στην Ελληνική αγορά, όπως επισημαίνεται πιο αναλυτικά στη συνέχεια.

Έτσι, συμπεραίνεται πως οι γενικές τράπεζες, σε αντίθεση προς τις εξειδικευμένες, και οι εθνικές (σε εθνικό επίπεδο) σε αντίθεση με τις τοπικές τράπεζες,

προσφέρουν και πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Ο βασικός λόγος για απελευθέρωση και ολοκλήρωση μιας περιφερειακής αγοράς σε μια ευρεία χρηματοπιστωτική αγορά είναι η πεποίθηση πως αυτό οδηγεί σε μεγαλύτερη ευημερία. Λόγω του διαμεσολαβητικού χαρακτήρα του τραπεζικού συστήματος, η αύξηση της ευημερίας πραγματοποιείται μέσω μιας πιο αποτελεσματικής παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών προς όφελος των καταναλωτών.

Θέματα ανακατανομής, πρέπει, επίσης να ληφθούν υπ' όψη επειδή δεν υπάρχει εκ των προτέρων ανάκατανομή των κερδών ευημερίας, π.χ. οι μη αποδοτικοί παραγωγοί μπορεί να αναγκασθούν να αποσυρθούν από την παραγωγή λόγω της έντασης του ανταγωνισμού. Οι εμπειρικές μελέτες, που όμως αντιμετωπίζουν σειρά προβλημάτων μέτρησης και μεθοδολογίας, βασιζόμενες σε διάφορες παραδοχές καταλήγουν σε πολύ διαφορετικά συμπεράσματα.

Μερικές από αυτές που ασχολήθηκαν με τη σχέση ανάμεσα στην πραγματική ανάπτυξη της οικονομίας και την ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα απέτυχαν στο να καταδείξουν ισχυρή αιτιώδη σχέση. Αντίθετα, άλλες επιδεικνύουν πολύ σοβαρά κέρδη ευημερίας από τη συνεχιζόμενη ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς.

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝΑ. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ
ΣΥΣΤΗΜΑ

Μέχρι και σήμερα το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα δεν μπορεί να συγκριθεί από την άποψη της ανάπτυξης με τα συστήματα των ανεπτυγμένων βιομηχανικών χωρών, παρ'όλο που η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά από την περίοδο που άρχισε η απελευθέρωση του το 1986 - 1987.

Παρ'όλα αυτά το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα είναι πιο σύγχρονο, πιο αυτοματοποιημένο και προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες που ήσαν άγνωστα λίγα χρόνια πριν.

Το " χάσμα " που υπήρχε ανάμεσα στο απαρχαιωμένο, υπερπροστατευμένο, αντιαποδοτικό και αναποτελεσματικό Ελληνικό Σύστημα και στα εξελιγμένα συστήματα των ανεπτυγμένων χωρών στις αρχές της δεκαετίας του 1980 έχει μειωθεί αισθητά και θα εξαφανισθεί αν το Ελληνικό Σύστημα συνεχίσει τη γρήγορη αναπροσαρμογή των τελευταίων ετών, εν όψει μάλιστα και της προβλεπόμενης Οικονομικής και Νομισματικής Ενωσης (Ο.Ν.Ε.).

Στο κέντρο του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού Συστήματος βρίσκεται η Τράπεζα της Ελλάδας, με την ιδιομορφία πως ενώ είναι Κεντρική Τράπεζα οι μετοχές της είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, χρηματοδοτεί ως κανονική εμπορική τράπεζα τις επιχειρήσεις του Δημοσίου, έχει κέρδη και μοιράζει μερίσματα.

Ωστόσο, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την Ο.Ν.Ε. , το καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδας πρέπει να αλλάξει, ώστε να μην έχει πια οποιεσδήποτε ειδικές σχέσεις με το Υπουργείο Οικονομικών και να μην ασκεί " πιστωτική πολιτική " με τη στενή έννοια του όρου, όπως έκανε δηλαδή μέχρι σήμερα με τη μορφή ειδικών κανονισμών, ρυθμίσεων, κλπ. αλλά να αναλάβει την αποστολή που έχουν άλλες κεντρικές τράπεζες, όπως η Μπούντεσμπανκ. Η εισαγωγή της χρήσης του προεξοφλητικού επιτοκίου, ως μέσον νομισματικής πολιτικής από το Μάρτιο του 1993 αποτελεί σημαντικό βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση.

Πρέπει να λυθούν δύο προβλήματα ακόμη.

Πρώτον, η Τράπεζα της Ελλάδας δεν θα πρέπει να έχει πλέον ιδιώτες μετόχους και επομένως η μετοχή της δεν θα πρέπει να είναι διαπραγματεύσιμη στο Χρηματιστήριο.

Δεύτερον, πρέπει να ρυθμιστεί η εκκρεμότητα για τις συναλλαγματικές διαφορές που έχουν εγγραφεί στον ή ισολογισμό της, ύψους 2 τρισεκατομμύρια δραχμές ή 10% του Α.Ε.Π. Προκειμένου να καταλήξουμε σε συμπέρασμα

για την εξέλιξη του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα εξετάζουμε μια σειρά από δείκτες.

Οι δείκτες που επιλέχθηκαν είναι : ενεργητικό, κέρδη, χορηγήσεις, καταθέσεις καθώς και απόδοση επί του ενεργητικού και απόδοση επί του ιδίου κεφαλαίου. Οι δύο τελευταίοι δείκτες αντιστοιχούν περίπου με τους γνωστούς δείκτες των άλλων επιχειρήσεων, ποσοστό κέρδους επί του κύκλου εργασιών και ποσοστό κέρδους επί του ιδίου κεφαλαίου.

Παρατηρούμε πως ενώ ο Ελληνικός Τραπεζικός Τομέας κυριαρχείται ακόμη από δύο μεγάλες τράπεζες που κατέχουν σημαντικό μερίδιο αγοράς, το μερίδιό τους σε όλους τους δείκτες μειώνεται στη διάρκεια της περιόδου, ενώ αντίθετα το ποσοστό των μικρότερων τραπεζών μεγαλώνει, ιδιαίτερα μάλιστα στο δείκτη " μερίδιο κερδών ".

Αυτό σημαίνει πως ο ανταγωνισμός εντείνεται στη διάρκεια της περιόδου, φαινόμενο που αναμένουμε να ενταθεί ακόμη περισσότερο στα επόμενα χρόνια ως αποτέλεσμα της πλήρους απελευθέρωσης των κινήσεων κεφαλαίου και της τραπεζικής αγοράς γενικότερα και της εισόδου νέων ιδιωτικών τραπεζών.

Δύο σημεία πρέπει να υπογραμμισθούν εδώ : Πρώτον, ότι οι ιδιωτικές τράπεζες εμφανίζονται ιδιαίτερα ανταγωνιστικές έχοντας αυξήσει τα μερίδια αγοράς τους και δεύτερον, ότι οι ιδιωτικές τράπεζες είναι πολύ

περισσότερο αποδοτικές από τις κρατικές στο σύνολό τους, μια και το μερίδιο στα κέρδη αυξήθηκε από 8,4% σε 36,3%, αύξηση δηλαδή 432%.

Προκαλεί εντύπωση μάλιστα το γεγονός ότι, η αύξηση των κερδών προήλθε με μηδαμινή αύξηση του μεριδίου των χορηγήσεων (από 6% σε 6,06%) και μικρή των καταθέσεων (από 7,4% σε 8,84%). Αυτό μας οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα, που ενισχύουν τις προηγούμενες παρατηρήσεις μας.

Πρώτον, η παραγωγικότητα των ιδιωτικών τραπεζών είναι μεγαλύτερη από αυτή των κρατικών, ώστε σε ίδιο όγκο χορηγήσεων έχουν μεγαλύτερο ποσοστό κέρδους.

Δεύτερον, οι χορηγήσεις ως πηγή κέρδους χάνουν συγκριτικά σημασία σε σχέση με κέρδος που προέρχεται από καθαρά διαμεσολαβητικές εργασίες.

Το γεγονός επίσης, ότι οι ιδιωτικές τράπεζες αύξησαν τόσο πολύ τα κέρδη τους χωρίς μεγάλη άνοδο και των καταθέσεων στηρίζει την άποψη πως η συλλογή καταθέσεων στο σύνολό της δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση για κερδοφορία και ανάπτυξη εργασιών.

Επειδή για τους λόγους που αναφέραμε πιο πάνω, το κόστος των καταθέσεων είναι μεγάλο στην Ελλάδα, οι ιδιωτικές (και οι ξένες τράπεζες στην Ελλάδα) ακολουθούν στρατηγική προσέλκυσης μεγάλων- αποθάρρυνση μικρών καταθετών.

Πρακτικά, η στρατηγική αυτή εφαρμόζεται με διάφορους τρόπους, όπως διαφοροποιημένα επιτόκια ανάλογα με το ύψος της κατάθεσης, αλλά και τη στρατηγική ανάπτυξης καταστημάτων. Οι ιδιωτικές και ακόμη περισσότερο οι ξένες τράπεζες επιλέγουν περιοχές υψηλών εισοδηματικών στρωμάτων για τα καταστήματά τους (π.χ. βόρεια ή νότια προάστια) και στα κεντρικά τους καταστήματα αποθαρρύνουν τους μικροκαταθέτες ώστε να μην είναι εύκολα προσπελάσιμα και εμφανή από το δρόμο (π.χ. σε υψηλούς ορόφους πολυτελών κτιρίων) καθώς και με άρνηση ορισμένου είδους εργασιών (π.χ. εξαργύρωση επιταγών για συντάξεις).

Η παραπάνω εικόνα πρέπει να έχει μεταβληθεί σημαντικά με μετατόπιση μεριδίων αγοράς προς τις ιδιωτικές τράπεζες με τη λειτουργία των νέων ιδιωτικών τραπεζών κατά το 1991 και τη μεταβίβαση της Τράπεζας Πειραιώς από τον κρατικό στον ιδιωτικό τομέα.

Ο πίνακας 3 δίνει μια σύγκριση απόδοσης του Ενεργητικού μεταξύ των ελληνικών και τραπεζών άλλων χωρών.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ   3

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ   R.O.A.

ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ 1983 - 1986

GR-1	GR-2	GR-3	Germ ¹	Spain ¹	U.K. ²	It ¹	Neth.
0,97	0,58	0,16	0,96	0,91	0,75	0,75	0,66

Bel. ³	Port. ³	France ¹	Lux ³
0,39	0,33	0,32	0,32

GR-1 : Μικρές εμπορικές τράπεζες, Εργασίας, Κρήτης, Μακεδονίας - Θράκης, Γενική, Αττικής και Επαγγελματικής Πίστewς.

GR-2 : Μεσαίες εμπορικές τράπεζες, Εμπορική, Ιονική, Πίστewς.

GR-3 : Μεγάλες τράπεζες, Εθνική και Αγροτική.

1 : Μεγάλες εμπορικές τράπεζες.

2 : Όλες οι τράπεζες (clearing banks).

3 : Όλες οι τράπεζες.

ΠΗΓΗ : Ο.Ο.Σ.Α. ετήσιες εκθέσεις

Η αποδοτικότητα σύμφωνα με τους δείκτες απόδοσης του Ενεργητικού είναι στην Ελλάδα συνδεδεμένη με το μέγεθος της τράπεζας και όχι με τη μορφή ιδιοκτησίας.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα, πως οι μεγάλες ελληνικές τράπεζες υποφέρουν από " υπερεπέκταση " (overextension) των εργασιών τους σε μη αποδοτικούς τομείς ή σ'εργασίες που δεν είναι σωστά κοστολογημένες καθώς και στο ότι επιβαρύνονται από υποχρεώσεις παλαιότερων ετών (π.χ. προβληματικές της Εθνικής) από τις οποίες δεν έχουν ακόμα απαλλαγεί.

Οι μεγάλες τράπεζες πρέπει να προσπαθήσουν να βελτιώσουν την αποδοτικότητά τους, είτε μειώνοντας τις μη αποδοτικές τους εργασίες (που θα σήμαινε περιορισμό του Ενεργητικού τους), είτε εφαρμόζοντας ορθότερη κοστολόγηση για ορισμένες από τις υπηρεσίες που προσφέρουν, είτε αυξάνοντας την παραγωγικότητά τους, π.χ. με μεγαλύτερη αυτοματοποίηση.

Οι ίδιες οι μεγάλες τράπεζες γνωρίζουν το πρόβλημα και καταβάλλουν προσπάθειες για να το αντιμετωπίσουν. Η Εθνική π.χ. επιβάλλει ένα είδος " προστίμου " για υπόλοιπα σε λογαριασμούς ταμιευτηρίου που πέφτουν κάτω από τις 50.000 δραχμές μέσον όρο το μήνα, καλύπτοντας έτσι το κόστος τέτοιου είδους λογαριασμών, και επιτρέπει επίσης ένα ορισμένο αριθμό πράξεων σε λογαριασμούς ταμιευτηρίου το μήνα, ανάλογα με το ύψος του υπολοίπου.

Παράλληλα, ακολουθώντας την τακτική άλλων τραπεζών, η Εθνική εγκαθιστά στο δίκτυό της μηχανήματα αυτόματης ανάληψης που θα αποσυμφορήσουν τα ταμεία και αυξάνουν την παραγωγικότητα της εργασίας, μια και αποσυμφόρηση των ταμείων, σημαίνει δυνατότητα απασχόλησης του προσωπικού σε πιο αποδοτικές εργασίες.

Αναλύοντας τους δείκτες για το leverage που ορίζεται ως το σύνολο Ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια, ένας δείκτης που δείχνει το πόσο εκτεθειμένη είναι σε κίνδυνο μια επιχείρηση ή τράπεζα (π.χ. ένας δείκτης 30 σημαίνει πως το Ενεργητικό είναι 30 φορές τα ίδια κεφάλαια, οπότε μια τράπεζα με δείκτη 30 είναι πολύ πιο εκτεθειμένη σε κίνδυνο από μια τράπεζα με δείκτη 5 ή 10), διαπιστώνουμε μεγάλες διακυμάνσεις στη διαχρονική εξέλιξη του δείκτη για κάθε τράπεζα, χωρίς δεδομένη τάση.

Για μερικές τράπεζες φαίνεται σαφής βελτίωση (μείωση της τιμής του δείκτη) που ακολουθεί και τις εξελίξεις στην Κοινότητα όπως φαίνεται και στο Σχήμα Ι

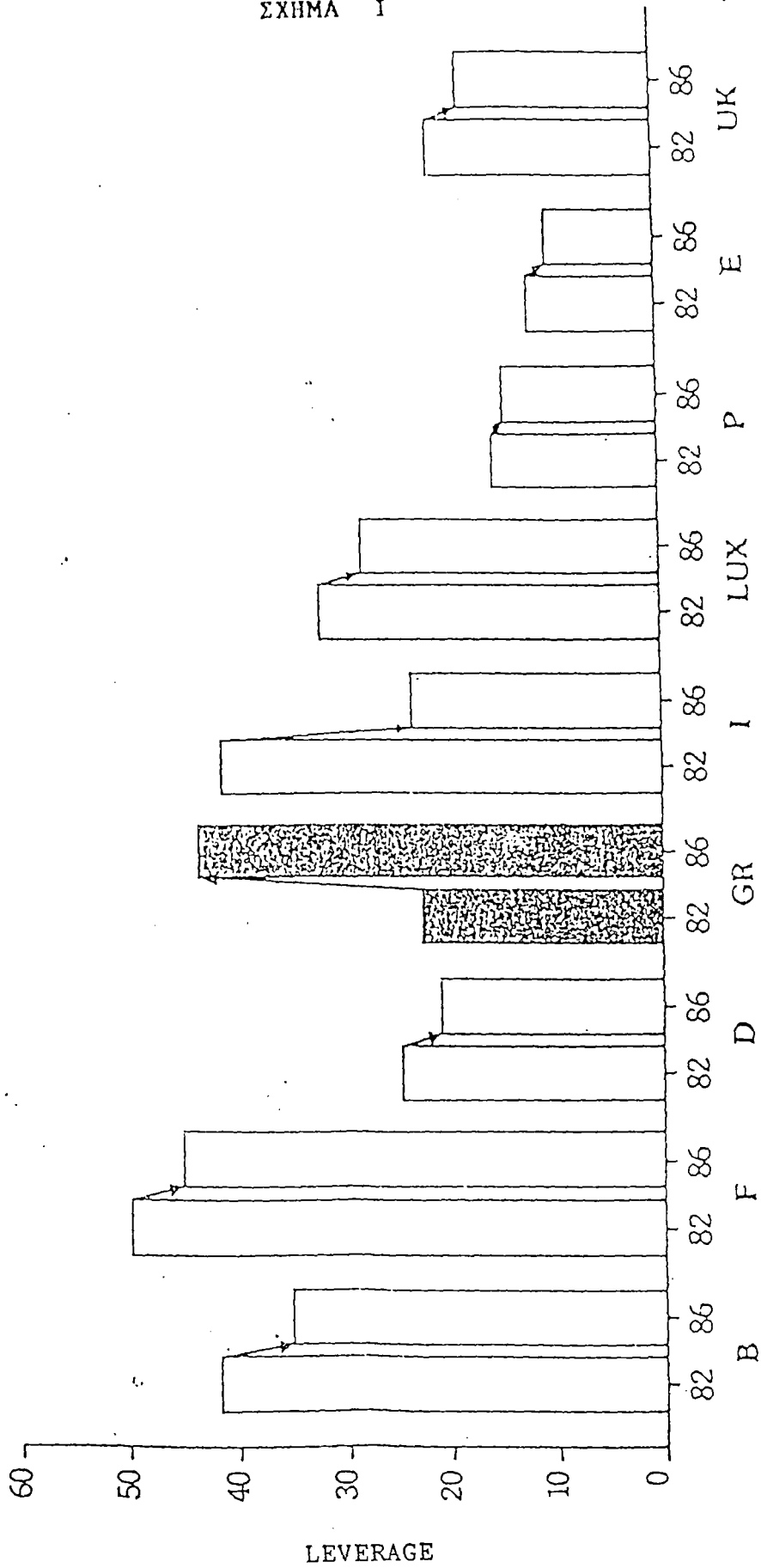
Αντίθετα μερικές άλλες, πάντα με διακυμάνσεις, παρουσιάζουν επιδείνωση στη σύγκριση της θέσης τους στην αρχή και στο τέλος της περιόδου, ενώ άλλες παρουσιάζουν σχετική σταθερότητα.

Αρκετές ελληνικές τράπεζες προέβησαν στη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών σε σημαντικές αυξήσεις των ιδίων τους κεφαλαίων κυρίως μέσω του Χρηματιστηρίου

(όπως η Εθνική και η Πειραιώς), οπότε ο δείκτης αυτός θα παρουσιάσει σημαντική βελτίωση στις επόμενες περιόδους.

Παρ'όλα αυτά αυτά, αρκετές ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να βελτιώσουν ακόμη περισσότερο τη σχέση Ενεργητικού προς ίδια κεφάλαια στη διάρκεια των επομένων ετών, ώστε ο δείκτης να κυμαίνεται μέσα στα γενικά αποδεκτά όρια των τραπεζών χωρών - μελών της Κοινότητας, που ένα leverage από 20 και κάτω θεωρείται επιθυμητός στόχος. Περισσότερες από τις μισές ελληνικές τράπεζες είχαν πετύχει αυτόν τον στόχο το 1990.

ΣΧΗΜΑ I

(ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ / ΚΕΦΑΛΑΙΟ & ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ)

Β. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κατά τα τελευταία χρόνια, έχουν παρατηρηθεί σημαντικές μεταβολές σχετικά με το ανταγωνιστικό κλίμα που περιβάλλει τις τραπεζικές δραστηριότητες. Οι μεταβολές στην τεχνολογία, στη διάρθρωση της αγοράς, στο μάρκετινγκ, στη διαθεσιμότητα κεφαλαίων και στην εποπτεία αποτελούν μερικούς σημαντικούς παράγοντες, αν και είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς ποιοί είναι οι αποφασιστικότεροι από αυτούς.

Γεγονός είναι ότι, όλοι έχουν μεταβάλλει τον τρόπο με τον οποίο οι τράπεζες εκτιμούν τις ευκαιρίες και αντιμετωπίζουν τα προβλήματα.

Δύο βασικά θέματα, φαίνεται να επικεντρώνουν το ενδιαφέρον αλλά και τις ενέργειες. Το πρώτο αναφέρεται στα νέα χρηματοδοτικά μέσα, τα οποία φέρνουν μαζί τους και νέες μορφές κινδύνου, ενώ, το δεύτερο αναφέρεται σε γενικότερα θέματα της τραπεζικής διοίκησης.

Σε ό,τι αφορά τα νέα χρηματοδοτικά μέσα, αυτά αναφέρονται ανάμεσα σε άλλα και σε ανταλλαγές νομισμάτων και ανταλλαγές επιτοκίων, δικαιώματα αγοράς ή πώλησης χρηματοοικονομικών μέσων, βραχυπρόθεσμους ανώνυμους τίτλους μη τραπεζικών οργανισμών, προθεσμικά συμβόλαια και προθεσμιακές συμφωνίες. Εδώ, εξετάζονται οι επιπτώσεις τους στην οικονομική και διοίκηση των

τραπεζικών επιχειρήσεων, καθώς, η παρουσία τους έχει οδηγήσει σε αναδιαρθρώσεις στις τράπεζες και συχνά σε αναθεώρηση της στρατηγικής τους.

Διάφοροι λόγοι και συνθήκες οδήγησαν στη παρουσία των νέων χρηματοδοτικών μέσων στην αγορά. Έτσι, η μεταβαλλόμενη τεχνολογία διαδραμάτισε ένα σημαντικό ρόλο. Η χρήση της έχει εντατικοποιηθεί κατά τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερα στις διεθνείς συναλλαγές, ενώ έχει διαμορφωθεί μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων που έχουν αποκτήσει σημαντική εμπειρία σε τέτοιες χρηματοδοτικές συναλλαγές, ώστε οι υπολογισμοί να γίνονται έγκαιρα, με ακρίβεια και σε τεράστια κλίμακα. Η νέα τεχνολογία μείωσε δραστικά το κόστος αυτών των νέων αγορών και έκανε συμφέρουσα τη χρήση αυτών των χρηματοδοτικών μέσων, πολλά από τα οποία ήταν γνωστά και στο παρελθόν αλλά δεν μπορούσαν να αναπτυχθούν επαρκώς χωρίς τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Ένας άλλος παράγοντας αναφέρεται στη διεθνοποίηση της χρηματοδοτικής δραστηριότητας, καθώς τράπεζες και άλλα χρηματοδοτικά ιδρύματα κινήθηκαν και προς άλλες αγορές, μετέφεραν τις ιδέες τους, ενώ υιοθέτησαν αυτές που υπήρχαν σε άλλα μέρη του κόσμου.

Αυτό, οδήγησε σε νέα χρηματοδοτικά προϊόντα τα οποία μπορούσαν να δοθούν στους πελάτες. Επιπρόσθετα, αυξήθηκε ο ανταγωνισμός ανάμεσα στα χρηματοδοτικά ιδρύματα, καθώς οι καινοτομίες ενός ιδρύματος

ανταγωνίζονταν τις υπηρεσίες ενός άλλου. Στο βαθμό και τα δύο ιδρύματα προσέφεραν τις ίδιες υπηρεσίες θα έπρεπε να ανταγωνιστούν στην τιμή και στην ποσότητα.

Ακόμα, στη δεκαετία του '80, παρατηρήθηκε υπερβάλλουσα ρευστότητα στις τράπεζες, ιδιαίτερα στις ιαπωνικές που επωφελήθηκαν από τα σημαντικά εξωτερικά πλεονάσματα της Ιαπωνίας και άρχισαν να εισέρχονται δυναμικά στη διεθνή αγορά.

Η ρευστότητα αυτή, μείωσε σημαντικά τα περιθώρια κέρδους των τραπεζών, καθώς οι χρηματοοικονομικοί υπεύθυνοι των επιχειρήσεων άρχισαν να γίνονται ιδιαίτερα ευαίσθητοι στη συμπίεση των τιμών. Άρχισαν να μετρούν την επιτυχία τους από το βαθμό κατά τον οποίο μπορούσαν να μειώσουν τις τιμές, ακόμα και αν επρόκειτο για ένα εκατοστό της μιας ποσοστιαίας μονάδας.

Οι νέες τράπεζες στο διεθνή χώρο και η υπερβάλλουσα ρευστότητά τους έδωσαν τη δυνατότητα για διαπραγμάτευση. Αυτή η περίοδος των χαμηλών περιθωρίων κέρδους συνέπεσε με εκείνη της αυξανόμενης εποπτείας στο τραπεζικό σύστημα, που επικεντρώθηκε στους λόγους - δείκτες - κεφαλαίων των τραπεζών.

Αυτό με την σειρά του οδήγησε τις τράπεζες να ψάξουν για νέες πηγές εισοδήματος και ιδιαίτερα εκείνες που δεν περιλαμβάνονταν στον ισολογισμό και έτσι δεν υπόκεινταν σε έλεγχο.

Τα νέα χρηματοδοτικά μέσα και αγορές, όπως οι προθεσμιακές (futures markets), παρείχαν αυτή τη δυνατότητα και οι τράπεζες τις προώθησαν, για να αποκτήσουν εισόδημα και να δημιουργήσουν πελατεία.

Όλοι οι πιο πάνω λόγοι οδήγησαν σε μια περίοδο σημαντικών καινοτομιών στις τραπεζικές αγορές που άλλαξε σε σημαντικό βαθμό τη σχέση ανάμεσα στις τράπεζες και στους σημαντικότερους από τους πελάτες τους.

Σε ό,τι αφορά τα νέα χρηματοδοτικά μέσα, τα διέκριναν σημαντικά ποιοτικά χαρακτηριστικά, καθώς βελτιώθηκε η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονταν προς τον επιχειρηματικό τομέα.

Αυτή η βελτίωση είναι και ο λόγος για τον οποίο αυτές οι καινοτομίες έχουν διατηρηθεί και τα μέσα αυτά έχουν γίνει διεθνώς αποδεκτά.

Τα οφέλη για τους επιχειρηματικούς φορείς σε σχέση με αυτά τα μέσα είναι ότι τα τελευταία είναι φθηνότερα σε σχέση με άλλα, όπως, για παράδειγμα οι βραχυπρόθεσμοι ανώνυμοι τίτλοι σε σχέση με τα τραπεζικά δάνεια καθώς εμπλέκουν ένα μεγαλύτερο αριθμό από δανειστές -επενδυτές. Άλλα μέσα όπως οι ανταλλαγές νομισμάτων είναι φθηνότερα λόγω της διάρθρωσης της αγοράς τους. Επίσης, τα μέσα αυτά δημιουργούν μια ευρύτερη σειρά χρηματοδοτικών πηγών στους πελάτες.

Για παράδειγμα, στην περίπτωση των ανταλλαγών νομισμάτων κάθε δανειζόμενος δανείζεται από την αγορά στην οποία έχει τη μεγαλύτερη πρόσβαση και στη συνέχεια ανταλλάσει τα αποτελέσματα του δανεισμού του με τους άλλους δανειζομένους στις άλλες αγορές.

Οι τράπεζες πρέπει να προσαρμόσουν επαρκώς την ποιότητα των μέσων που παρείχαν στους πελάτες τους. Συγκεκριμένα, κάθε τράπεζα πρέπει να αποφασίσει ποιά χρηματοδοτικά μέσα θα παρέχει και πώς θα εξασφαλίζει κέρδος από αυτές τις δραστηριότητες. Στα πλαίσια αυτά, κάθε τράπεζα επιδιώκει να διαφοροποιηθεί από τις υπόλοιπες και να αποκτήσει ηγετική θέση στις συγκεκριμένες υπηρεσίες που προσφέρει, μέσω της εξειδίκευσής της και της ισχυρής της θέσης σε ορισμένες αγορές.

Ταυτόχρονα, οι τράπεζες επιδιώκουν να χρησιμοποιήσουν αυτές τις αγορές για τη δική τους χρηματοδότηση, ώστε να μειώσουν το κόστος των κεφαλαίων τους. Στο θέμα αυτό, οι τράπεζες είναι τόσο επιθετικές όσο και οι επιχειρήσεις.

Επίσης, χρησιμοποιούν αυτά τα χρηματοδοτικά μέσα για να ασφαρίζονται έναντι των δικών τους κινδύνων, οι οποίοι τώρα αυξάνονται και εκτείνονται πέρα από τους παραδοσιακούς, καθώς προσφέρουν αυτά τα χρηματοδοτικά μέσα στους πελάτες τους.

Αφού οι τράπεζες εξειδικεύονται σε συγκεκριμένα χρηματοδοτικά μέσα, στη συνέχεια παρέχουν αυτά τα μέσα

στους πελάτες τους με τον πιο εξειδικευμένο συνδυασμό, ώστε να ικανοποιούν όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται τις απαιτήσεις των πελατών τους.

Ταυτόχρονα, φροντίζουν να δημιουργούν τις αγορές για τα νέα αυτά μέσα, ώστε να υπάρχει η απαραίτητη ρευστότητα σε αυτά και έτσι να ζητούνται από τους πελάτες, όπως άλλωστε συμβαίνει με τα παραδοσιακά χρηματοδοτικά μέσα, ενώ φροντίζουν να υποστηρίζουν τις αγορές των νέων χρηματοδοτικών μέσων με την απαραίτητη υποδομή καθώς και να τις εποπτεύουν.

Σ'ορισμένες περιπτώσεις, αυτά τα νέα χρηματοδοτικά μέσα ουσιαστικά ενέχουν μεγαλύτερους κινδύνους, καθώς είναι δύσκολο να υπάρχει πλήρης κάλυψη, αφού η στρατηγική κάλυψης ενάντια στους κινδύνους στηρίζεται σ'υποθέσεις σχετικά με το βαθμό αστάθειας της αγοράς τη ρευστότητα και τις τιμές οι οποίες μπορεί να μην επαληθευτούν.

Ωστόσο, οι τράπεζες ωθούνται να λειτουργήσουν σε αυτές τις αγορές με τρόπο τέτοιο, ώστε να είναι αξιόπιστες και να εξασφαλίσουν ένα τμήμα τους.

Για το σκοπό αυτό, φροντίζουν να εφαρμόζουν τους αυστηρότερους δυνατούς ελέγχους κατά τη διεξαγωγή των εργασιών τους.

Σε ό,τι αφορά τώρα την Τραπεζική Διοίκηση, το Διοικητικό Συμβούλιο της κάθε τράπεζας επιφορτίζεται με την επίτευξη των τραπεζικών στόχων, κάτω από οποιοδήποτε εξωτερικό περιβάλλον και συνθήκες που τυχόν επικρατούν.

Υπάρχουν ορισμένα σημαντικά θέματα που θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη. Έτσι, παρατηρείται μια μεταβολή στις διαδικασίες προώθησης, καθώς οι πελάτες αποκτούν μεγαλύτερη ειδίκευση και εμπειρία και επιζητούν τόσο την καλύτερη ποιοτικά υπηρεσία όσο και τη χαμηλότερη τιμή.

Ακόμα, τα διάφορα μέσα επικοινωνίας, από τον Τύπο ως τις σύγχρονες τηλεπικοινωνίες εξασφαλίζουν πρόσβαση ακόμα και στους πιο μακρινούς πελάτες, ώστε κάθε τράπεζα να μπορεί να ανταγωνίζεται τις άλλες και να τους παίρνει παραδοσιακούς πελάτες.

Ακόμα, τα σύνορα καταργούνται τόσο μέσα στη χώρα όσο και μεταξύ των χωρών και απομένει η ικανότητα στο μάρκετινγκ που αποτελεί το σημαντικό παράγοντα για να διατηρηθεί το επιθυμητό μέγεθος των πελατών.

Ταυτόχρονα, οι τράπεζες επενδύουν σημαντικά ποσά αγοράζοντας ηλεκτρονικούς υπολογιστές και άλλα τεχνολογικά συστήματα. Όλη αυτή η εκτεταμένη χρήση της τεχνολογίας εμπεριέχει κινδύνους που σχετίζονται με αμφιβολίες για την αποτελεσματική λειτουργία του συστήματος που έχει σχεδιαστεί, την εμπορική του

αποτελεσματικότητα, τη συμβατότητά του με άλλα συστήματα και άλλους στόχους της τράπεζας.

Επιπρόσθετα, οι ίδιες οι τράπεζες πρέπει να αναπτύξουν εμπειρία και ικανότητα για να καθορίζουν τη μορφή της τεχνολογίας που χρειάζονται, ώστε να παρέχουν τις υπηρεσίες που πρέπει κατά τρόπο που αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό.

Η σταδιακή εξάλειψη των διαφόρων κανονισμών και περιορισμών και του προστατευτισμού ορισμένων τμημάτων της αγοράς και η επίδραση των συνθηκών της αγοράς έχει αυξήσει τους κινδύνους για τις τράπεζες, καθώς οι αγορές γίνονται ανταγωνιστικότερες. Η τάση αυτή εμφανίζεται σε όλες τις περιοχές του κόσμου, στην Ιαπωνία, στις Η.Π.Α. και τις Ε.Κ.

Στη δεκαετία του '80 αυτό που παρατηρείται είναι η τάση προς τη χρήση χρεογράφων για την παροχή χρηματοδότησης, ως αποτέλεσμα της τεχνολογίας και της πίεσης από την πλευρά των πελατών και των χρηματοδοτικών καινοτομιών.

Η χρήση χρεογράφων έχει επιδράσει στις αποδόσεις των τραπεζών, καθώς μειώνονται τα περιθώρια κέρδους, μειώνεται ο όγκος των υπηρεσιών που παρέχονται μέσω της παραδοσιακής τραπεζικής, ενώ νέες δραστηριότητες αναλαμβάνονται και από τις παραδοσιακές εμπορικές τράπεζες.

Η μείωση των αποδόσεων και των εργασιών των τραπεζών τις έχει οδηγήσει σ'εσωτερικές αναδιαρθρώσεις. Οι τράπεζες, γνωρίζουν ότι, οι αποδόσεις τους δεν θα είναι τόσο υψηλές όπως συνέβαινε στη δεκαετία του '70 και ότι η πίεση από την πλευρά των πελατών τις οδηγεί στην παροχή της πιο αποτελεσματικής υπηρεσίας, στην πιο ανταγωνιστική τιμή.

Ενας άλλος παράγοντας που επιδρά στην τραπεζική στρατηγική αναφέρεται στο κόστος των κεφαλαίων, στη διαθεσιμότητά τους, και στην απόδοσή τους.

Η σημαντική διαθεσιμότητα κεφαλαίων με την είσοδο των Ιαπωνικών Τραπεζών έχει επιδράσει ιδιαίτερα σημαντικά τόσο στα μερίδια της αγοράς από τις διάφορες τράπεζες όσο και στις τιμές των παρεχομένων υπηρεσιών.

Οι τράπεζες μέσα στο αυξημένο ανταγωνιστικό περιβάλλον πρέπει να εξασφαλίσουν την απαιτούμενη απόδοση. Θα πρέπει, δηλαδή, να παρακολουθούν προσεκτικά την εξέλιξη των δραστηριοτήτων τους και των αποδόσεών τους, σε σχέση με το κεφάλαιο που χρησιμοποιείται και την απόδοση ανά μετοχή που επιθυμούν να επιτύχουν.

Ομως, ο τραπεζικός κλάδος έχει μεταβάλλει την ανταγωνιστική του διάρθρωση στοχεύοντας προς ένα παγκόσμιο ανταγωνισμό. Οι τράπεζες δεν σκέπτονται πια να ανταγωνιστούν σε συγκεκριμένες αγορές και σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις. Η παγκόσμια αγορά αποτελεί το χώρο δραστηριότητας των μεγάλων χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και ανταγωνισμού μεταξύ τους, όπως συμβαίνει

με άλλες δραστηριότητες για παράδειγμα τις βιομηχανίες αυτοκινήτων και τις χημικές βιομηχανίες.

Επομένως, και οι τράπεζες αρχίζουν να χρησιμοποιούν τους πόρους τους, ώστε να εξασφαλίζουν την καλύτερη δυνατή απόδοση σε παγκόσμια κλίμακα, παρά να επιτυγχνάνουν μια ιδιαίτερη θέση σε μια συγκεκριμένη αγορά.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το χρέος των αναπτυσσομένων χωρών επηρέασε τον τραπεζικό κλάδο, ενώ αυτή η επιρροή συνεχίζεται και στις δύο πλευρές. Το χρέος των χωρών αυτών δεν εμπεριείχε μόνο το στοιχείο της ρευστότητας - δηλαδή το ότι οι χώρες δεν είχαν ρευστότητα και με τις κατάλληλες πολιτικές θα την αποκτούσαν - αλλά και αυτό της φερεγγυότητας.

Ετσι, οι τράπεζες δεν αντιμετωπίζονται ως σύνολο έναντι των απαιτήσεών τους ως προς μη υπερχρεωμένες χώρες, αλλά για κάθε μια από τις τράπεζες εξετάζεται ο βαθμός έκθεσής της στον Τρίτο Κόσμο. Αυτό, με τη σειρά του επιδρά ανταγωνιστικά ανάμεσα στις τράπεζες, ενώ η αξία των μετοχών ορισμένων από αυτές έχει επηρεαστεί δραστικά αρνητικά.

Τέλος, οι κεντρικές τράπεζες, προσπαθούν να παρακολουθούν τις μεταβολές στις τραπεζικές δραστηριότητες και να ελέγχουν τις τράπεζες. Ο έλεγχος επεκτείνεται σε πολλές περιοχές όπως, για παράδειγμα

στην έκθεση της τράπεζας στους δανειζόμενους, στο που συγκεντρώνεται αυτή η έκθεση, δηλαδή σε ποιές περιοχές ή και σε ποιές επιχειρήσεις.

Επίσης, αναφέρεται στη κατάσταση της ρευστότητας της τράπεζας και στο συνολικό κίνδυνο για δραστηριότητες εκτός ισολογισμού, στη διαμόρφωση των κεφαλαιουχικών της δεικτών και γενικά στη ποιότητα του χαρτοφυλακίου της.

Το ερώτημα, είναι, σε τι βαθμό πρέπει να ασκείται αυτός ο έλεγχος, αφού όταν είναι πολύ ισχυρός, τότε συνεπάγεται υψηλό κόστος για τις τράπεζες που ίσως στη συνέχεια δεν επιτύχουν τις επιθυμητές αποδόσεις και σταματήσουν να προωθούν τις διάφορες δραστηριότητες. Αυτό με τη σειρά του θα μπορούσε να θέσει σε φθίνουσα κατάσταση τόσο τις τράπεζες όσο και μεγάλα χρηματοδοτικά κέντρα.

Γενικά, από τα πιο πάνω φαίνεται ότι οι τραπεζικές δραστηριότητες έχουν μεταβληθεί από τις αρχές και τα μέσα της δεκαετίας του '70 από πράξεις και ενέργειες θεσμικού χαρακτήρα, σε διαρθρώσεις εμπορικού και επιχειρηματικού τύπου. Η τραπεζική είναι τώρα μια τελείως ανταγωνιστική δραστηριότητα, γίνεται σε παγκόσμια κλίμακα, και η συμπεριφορά που διαμορφώνεται μοιάζει με αυτή των γνωστών επιχειρήσεων άλλων τομέων, όπως του βιομηχανικού, που δρουν ανταγωνιστικά σε παγκόσμια κλίμακα.

Οι τράπεζες πρέπει να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη τους με βάση τους πόρους τους, δηλαδή το κεφάλαιο που διαθέτουν, το προσωπικό τους, τους πελάτες τους και τις γνώσεις που κατέχουν. Δεν τις συμφέρει πια να εμπλέκονται σε λιγότερο εμπορικές δραστηριότητες, όπως στο παρελθόν, εφ' όσον τώρα ο ανταγωνισμός έχει ενταθεί.

Αυτό, θα οδηγήσει στην παροχή των καλύτερων δυνατών υπηρεσιών προς τους πελάτες και στη λειτουργία τραπεζών σε μια πολύ επιχειρηματική βάση. Όπως συμβαίνει με όλες τις επιχειρήσεις πλέον, από τον αυξανόμενο ανταγωνισμό, την μείωση των ρυθμιστικών κανόνων, την ύπαρξη καινοτομιών και τις νέες τεχνολογίες και με αυξανόμενο τον έλεγχο από τις Κεντρικές Τράπεζες, ορισμένες τράπεζες ίσως δεν αντέξουν στον ανταγωνισμό και μειώσουν ή εξειδικεύσουν τις δραστηριότητες τους σύμφωνα με το μέγεθος των πόρων που διαθέτουν, σταματήσουν να λειτουργούν ή συγχωνευθούν ή εξαγοραστούν από άλλες.

Αυτό που με ενδιαφέρον θα παρακολουθεί κανείς κατά το προσεχές μέλλον αναφέρεται τόσο στην εξέλιξη του κλάδου των χρηματοδοτικών υπηρεσιών όσο και στον έλεγχο από τις κρατικές αρχές, που θα φέρουν την ευθύνη για την πολιτική σε αυτόν τον κλάδο.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο

Α. ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

Στην ενέργεια της πίστης ή αλλιώς στην πράξη παραχώρησης πίστωσης εμπλέκονται δύο συναλλασόμενοι : " ο ένας εξ'αυτών υπογράφει μιας υπόσχεση πληρωμής, δεσμεύεται δηλαδή να πληρώσει σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή, συγκεκριμένο ποσό.

Ο δεύτερος των συναλλασσομένων δικαιούται να ασκήσει το δικαίωμα πληρωμής να εισπράξει δηλαδή το συμφωνηθέν ποσό με τη λήξη της συμφωνηθείσας προθεσμίας. Το έντυπο που ενσωματώνει το δικαίωμα πληρωμής και δίνει το δικαίωμα στον προμηθευτή ή πωλητή να το ασκήσει ή διαφορετικά το έγγραφο που ενσωματώνει την υπόσχεση πληρωμής και δεσμεύει τον πελάτη - αγοραστή να πληρώσει στο μέλλον, καλείται πιστωτικός τίτλος ".

Ορισμένοι από τους πιστωτικούς τίτλους είναι οι εξής : Γραμμάτια, συναλλαγματικές, επιταγές μετοχές, ομολογίες.

Η ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗ

Η συναλλαγματική δίνει το διακαίωμα στον κάτοχο της να ασκήσει ένα δικαίωμα πληρωμής, να εισπράξει το εγγεγραμμένο πάνω σ'αυτήν χρηματικής ποσό στην

ημερομηνία που υποδεικνύεται. Οι συναλλαγματικές εμπλέκει τρία πρόσωπα : τον υπογράφοντα, τον δικαιούχο και τον αποδέκτη.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΟ ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ

Το γραμμάτιο σε διαταγή δεν διαφέρει κατά πολύ από τον προηγούμενο πιστωτικό τίτλο.

Στο γραμμάτιο αντί για τρία, εμπλέκονται δύο πρόσωπα : ο εκδότης που είναι ταυτόχρονα και αποδέκτης του γραμματίου και ο δικαιούχος του ποσού που αναγράφεται στο γραμμάτιο.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΙΤΑΓΗ

Η επιταγή είναι και αυτή μια μορφή συναλλαγματικής. Εμπλέκει τρία πρόσωπα :

- 1) Το δικαιούχο (πωλητή).
- 2) Τον εκδότη (αγοραστή).
- 3) Τον αποδέκτη (πληρωτή).

Στη επιταγή αποδέκτης είναι πάντα μια τράπεζα, οργανισμός δηλαδή που επιφορτίζεται με την πληρωμή. Ένα άλλο χαρακτηριστικό της επιταγής που την διαφοροποιεί από την συναλλαγματική είναι ότι ο πιστωτικό τούτος τίτλος δεν δημιουργείται (εκδίδεται) από τους συναλλασσομένους αλλά από τη τράπεζα, το όνομα της οποίας υπάρχει πάνω στην επιταγή. Τέλος, η

επιταγή είναι αμέσως πληρωτέα και όχι μετά κάποια προθεσμία όπως το γραμμάτιο και η συναλλαγματική. Γι' αυτό έχει και περισσότερο χαρακτήρα μέσου πληρωμής, παρά πιστωτικού τίτλου. Η επιταγή είναι ένα έγγραφο με το οποίο ο υπογράφων (εκδότης) δίνει στην τράπεζα στην οποία και διατηρεί λογαριασμό κανονικά τροφοδοτούμενο, να πληρώσει στον κομιστή της επιταγής ορισμένο (αναφερόμενο) ποσό. Η επιταγή δηλαδή προυποθέτει την ύπαρξη λογαριασμών σε τράπεζες. Η επιταγή, όπως και οι δύο προηγούμενοι πιστωτικοί τίτλοι μπορεί να μεταβιβαστεί με οπισθογράφηση.

ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ

Είναι δημόσιοι πιστωτικοί τίτλοι η διάρκεια δεν ξεπερνά τον ένα χρόνο. Τα γραμμάτια αυτά εκδίδονται από την Κεντρική Τράπεζα, είναι ανώνυμα και φέρουν κάποιο (ονομαστικό) επιτόκιο που αναγράφεται πάνω στον τίτλο.

Σκοπός της έκδοσής τους είναι ο δανεισμός του Κράτους από το αποταμιευτικό κοινό ποσών που είναι απαραίτητα για την εξισορρόπηση των λογαριασμών του (π.χ. χρηματοδότηση ελλειμάτων του κρατικού προϋπολογισμού). Με τη λήξη της προθεσμίας ο κάτοχος του έντοκου γραμματίου εισπράττει το αναγραφόμενο στον τίτλο ποσό. Εκδίδονται υπό το άρτιο που σημαίνει ότι διατίθενται στο κοινό σε μια τιμή που προκύπτει από

την ονομαστική αν αφαιρεθεί το ποσό της προεξόφλησης.

COMMERCIAL PAPERS (C.P.)

Είναι ανώνυμοι πιστωτικοί τίτλοι βραχυπρόθεσμης (μικρότερης του έτους) διάρκειας που εκτείνεται από μια μέρα μέχρι και εννιά (9) μήνες. Εκδότης τους μπορεί να είναι οποιαδήποτε μη τραπεζική επιχείρηση κάποιας οικονομικής επιφάνειας ή και το ίδιο το κράτος. Η έκδοσή τους έρχεται να καλύψει βραχυπρόθεμες ανάγκες είτε δανειακές, είτε επενδυτικές οργανισμών, θεσμικών επενδυτών στην εκδότρια τράπεζα.

ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ

Είναι τίτλοι που δηλώνουν το μακροχρόνιο δάνειο που συνάπτει ο φορέας που το εκδίδει με το κοινό. Το Κράτος, οι Δημόσιοι Οργανισμοί, οι τράπεζες, οι επιχειρήσεις όταν χρειάζονται κεφάλαια για να χρηματοδοτήσουν μεγάλα σε έκταση και διάρκεια επενδυτικά προγράμματα εκδίδουν ομολογιακά δάνεια. Το ποσό του δανείου μοιράζεται σε ίσα κομμάτια, τις γνωστές μας ομολογίες. Πάνω στην ομολογία, που είναι ένα τεμάχιο καρτιού, αναγράφονται :

- 1) Η ονομαστική της αξία (1.000, 2.000, δραχμές).
- 2) Το επιτόκιο δανεισμού (8, 10, 15%).
- 3) Ο χρόνος λήξης

4) Τα στοιχεία του φορέα που την εκδίδει.

ΜΕΤΟΧΕΣ

Είναι τίτλοι που βεβαιώνουν ότι ο κάτοχός τους είναι συνδιοκτήτης της εκδότριας εταιρίας (τίτλοι ιδιοκτησίας) κατά το ποσό που αναγράφεται πάνω στις μετοχές.

Οι μετοχές διακρίνονται στις κοινές και προνομιούχες (δίνουν κάποια επιπλέον προνόμια στους κατόχους τους : ετήσιο μέρισμα κάνει δεν κάνει κέρδη η επιχείρηση, προτεραιότητα στην πληρωμή σε περίπτωση διάλυσης) στις ονομαστικές (αναγράφεται το όνομα του κατόχου) και ανώνυμες, με ψήφο ή χωρίς ψήφο.

Χαρακτηρίζονται σαν τίτλοι κυμαινόμενης απόδοσης γιατί η τιμή τους (χρηματιστηριακή ή αγοραία) ποικίλλει ανάλογα με τις προσφορές και ζητήσεις πάνω στο χρηματιστήριο αξιών. Αλλά και η καθ'αυτή τους απόδοση, το μέρισμα, δεν είναι σταθερό από χρόνο σε χρόνο.

B. ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ

Η δημιουργία των Γραφείων Συμψηφισμού, δεν οφείλεται σε απλή Τραπεζική Επινόηση, αλλά στην ικανότητα των Αγγλων Τραπεζιτών να διαβλέψουν ότι με μια πλή μέθοδο είναι δυνατή η διευθέτηση μεγάλου όγκου

πληρωμών χωρίς τη μετακίνησης νομίσματος.

Η ίδρυση των γραφείων αυτών υπήρξει από τη μια μεριά το αναγκαίο επακόλουθο μετά την τεράστια αύξηση του αριθμού των οικονομικών συναλλαγών των διενεργουμένων με επιταγές, και από την άλλη της προσπάθειας για βελτίωση της οικονομικότητας των Τραπεζικών εκμεταλλεύσεων. Με βάση το σύστημα συμψηφισμού μέσω του Γραφείου Συμψηφισμού μόνον ο διακανονισμός του τελικού υπολοίπου ενεργείται σε μετρητά, πράγμα που περιορίζει αισθητά τα προς τούτο διαθέσιμα μέσα πληρωμής.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ

Ιδρύθηκε το 1928. Σ' αυτό μετέχουν όλες οι Τράπεζες που βρίσκονται στην Ελλάδα. Τα υπόλοιπα των εκκαθαρίσεων φέρονται σε χρέωση ή πίστωση λογαριασμού των Τραπεζών, που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδας.

Εάν κάποια πληρώτρια Τράπεζα αρνηθεί τη πληρωμή επιταγής, πρέπει να την επιστρέψει στο Γραφείο Συμψηφισμού μέσα στην επόμενη ημέρα από την αναγγελία σ' αυτήν της πληρωμής της επιταγής, και να αναφέρει και τους λόγους της μη πληρωμής. Η επιταγή αυτή επιστρέφεται στην κομίστρια Τράπεζα.

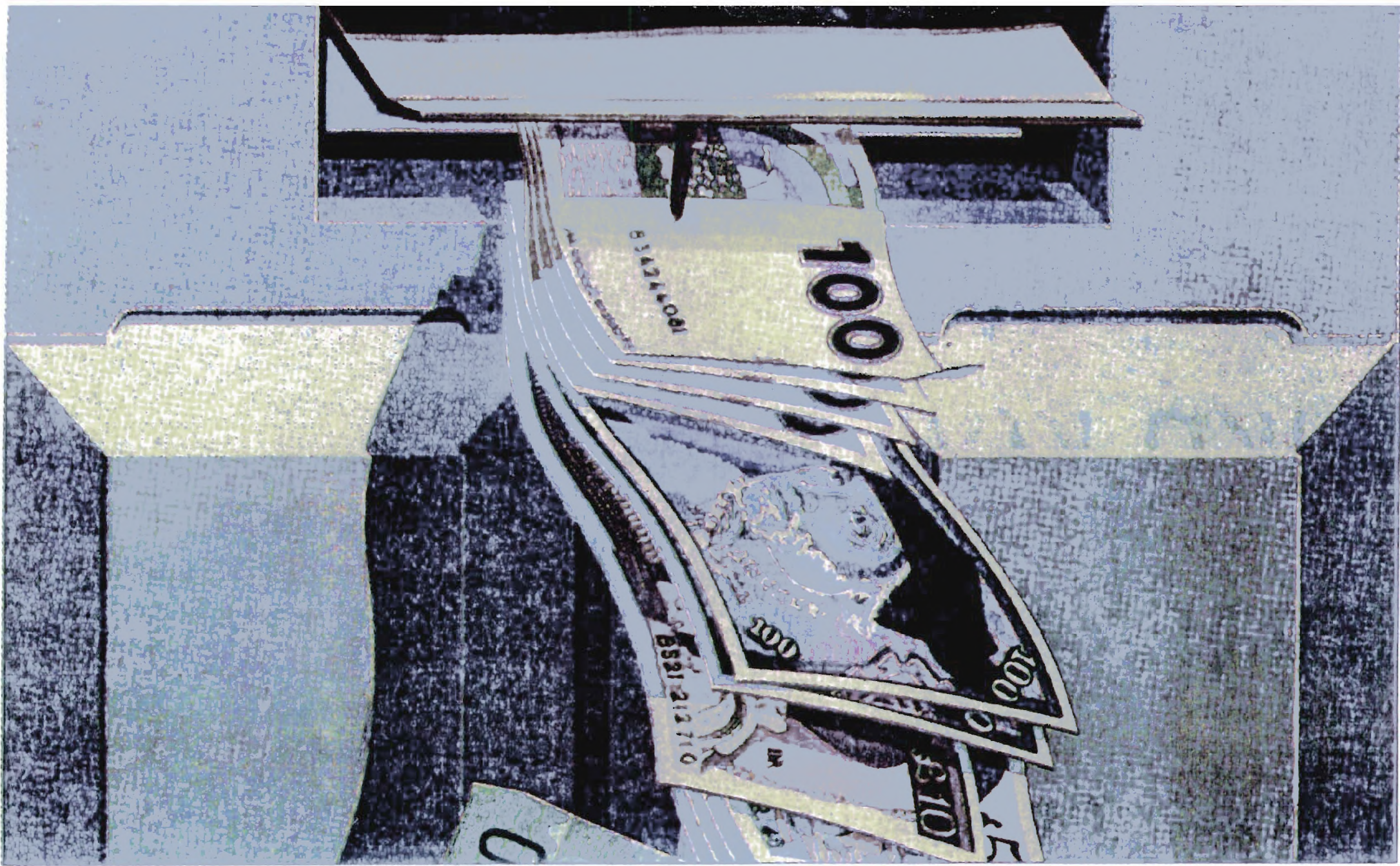
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΥ

Αντικείμενο, του Γραφείου αυτού, είναι, ο Συμψηφισμός των επιταγών που αγοράζονται από τις Τράπεζες που μετέχουν σ' αυτό.

Κάθε Τράπεζα - μέλος του γραφείου Συμψηφισμού προσκομίζει σ' αυτό αυθημερόν τις επιταγές που οι λογαριασμοί των εκδοτών τους τηρούνται σε άλλες Τράπεζες. Αποτελεί σπανιότατη περίπτωση η σύμπτωση ολικού συμψηφισμού παραδιδομένων και παραλαμβανομένων επιταγών.

Το υπόλοιπο, χρεωστικό ή πιστωτικό, που προκύπτει φέρεται με αντίστοιχη λογιστική εγγραφή σε χρέωση ή πίστωση του σχετικού λογαριασμού κάθε Τράπεζας που τηρείται στην Κεντρική Τράπεζα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ε Μ Π Τ Ο

ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Οι επιπτώσεις της απελευθέρωσης ήσαν σημαντικές στις άλλες χώρες - μέλη της Ε.Ο.Κ., με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός να γίνει πιο τραχύς, να μειωθούν τα ποσοστά κέρδους, να σμικρυνθούν οι ισολογισμοί των τραπεζών και να μεγαλώσουν οι διαμεσολαβητικές εργασίες μη - τραπεζών. Οι τράπεζες μετατόπισαν τις εργασίες τους όλο και περισσότερο προς νέους τύπους προϊόντων και υπηρεσιών (κυρίως "προϊόντα προμήθειών")

Καθώς η Ελλάδα εφαρμόζει όλο και περισσότερο τους κοινοτικούς κανονισμούς για την ελεύθερη διακίνηση του κεφαλαίου, ιδιώτες και επιχειρήσεις πελάτες των τραπεζών θα μπορούν να υποκαταστήσουν τις δραχμικές επενδύσεις, χορηγήσεις τους κλπ, με ανάλογες σε ξένο νόμισμα (μετοχές, αμοιβαία κεφάλαια, ομόλογα κλπ) καθώς και να δανείζονται απ'ευθείας από το εξωτερικό σε ξένα νομίσματα, αν οι όροι χορηγήσεων είναι πιο ευνοϊκοί, όπως πχ. χαμηλότερα πραγματικά επιτόκια.

Αυτό, πάλι, μπορεί να οδηγήσει σε συνολική εκροή κεφαλαίου από την Ελλάδα και μέσα στην Ελλάδα σε μεταφορά πόρων από τις μεγάλες εμπορικές τράπεζες σε ξένες ή μικρότερες ιδιωτικές τράπεζες που προσφέρουν καλύτερες υπηρεσίες σε προϊόντα συναλλάγματος ή και

έχουν μεγαλύτερη διαθεσιμότητα σε ξένο συνάλλαγμα.

Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς θα οδηγήσει σε πιο εκτεταμένη αναδιάρθρωση της ελληνικής βιομηχανίας και στη δημιουργία μεγαλύτερων μονάδων, που θα χρειάζονται πιο εξεζητημένα και εξειδικευμένα προϊόντα και θα έχουν ισχυρότερη διαπραγματευτική θέση έναντι των τραπεζών.

Οι μεγάλες ελληνικές τράπεζες μειονεκτούν όχι τόσο σε θέματα τιμών (αντίθετα σε ορισμένες κατηγορίες διαμεσολαβητικών προϊόντων προσφέρουν καλύτερες τιμές από τις ιδιωτικές τράπεζες) αλλά σε θέματα ποιότητας προσφερομένων υπηρεσιών, π.χ. ταχύτητα εξυπηρέτησης, εισαγωγή νέων προϊόντων, καλές συμβουλευτικές υπηρεσίες, οργάνωση.

Τυπικό παράδειγμα όσον αφορά την ταχύτητα εξυπηρέτησης αποτελούν η ταχύτητα έγκρισης χορηγήσεων. Βασικό μειονέκτημα των κρατικών τραπεζών είναι πως χρησιμοποιούν δικές τους νομικές και τεχνικές υπηρεσίες που είναι ιδιαίτερα βραδυκίνητες σε αντίθεση με πολλές ιδιωτικές τράπεζες που χρησιμοποιούν εξωτερικά τεχνικά και δικηγορικά γραφεία που έχουν κίνητρο να εξυπηρετήσουν γρήγορα και καλά, αν θέλουν να κρατήσουν την τράπεζα σαν πελάτη τους.

Η Εμπορική Τράπεζα π.χ. εισήγαγε το θεσμό των υποκαταστημάτων εμπορικών κέντρων (trade center) που βελτίωσαν το επίπεδο υπηρεσιών και μείωσαν το κόστος, και παράλληλα επανασχεδιάζει και αυτοματοποιεί

προϊόντα για να μεγαλώσει την ελκυστικότητά τους και να μειώσει το κόστος τους.

Οι ιδιωτικές και οι ξένες τράπεζες χρησιμοποιούν την ποιότητα των προσφερομένων υπηρεσιών ως το βασικό συντελεστή της ανταγωνιστικότητάς τους. Οι τράπεζες του Δημοσίου έχουν επίγνωση του κινδύνου και έχουν αναλάβει σειρά προπαθειών για να προσαρμοσθούν.

Ένα άλλο βασικό στοιχείο της ανταγωνιστικότητας μιας τράπεζας είναι η έκταση του δικτύου που επιτρέπει τη συγκέντρωση καταθέσεων και την προσφορά τραπεζικών υπηρεσιών. Οι περισσότερες Ελληνικές Τράπεζες, τόσο ελληνικές ιδιωτικές όσο και ξένες, επεκτείνουν το δίκτυό τους.

Εξαίρεση φαίνεται να αποτελεί η Εθνική, η οποία ανακοίνωσε (Μάρτιος 1992) τη πρόθεσή της να πουλήσει ορισμένα από υποκαταστήματά της στη θυγατρική της " Εθνική Στεγαστική ". Αυτή τη λύση επέλεξε η " Bayerische Vereinsbank, σαν πρώτη γερμανική τράπεζα που άνοιξε θυγατρική στην Ελλάδα και θα ακολουθήσει και η συνεργασία της Κυπριακής " Λαϊκής " με την Hong Kong και Shanghai Bank.

Οι μεγάλες τράπεζες προσπαθούν να καλύψουν κενά του δικτύου τους σε περιοχές όπου υποεκπροσωπούνται, οι μικρότερες προσπαθούν να δημιουργήσουν δίκτυο που να καλύπτει όλη τη χώρα, ενώ οι ξένες τράπεζες ακολουθούν επιλεκτική στρατηγική δημιουργίας υποκαταστημάτων σε περιοχές που θεωρούνται υψηλής

απόδοσης και εξειδίκευσης π.χ. σε νησιά κυρίως όπου υπάρχει μεγάλη τουριστική κίνηση ή στον Πειραιά για τη ναυτιλία ή σε περιοχές κατοίκων με υψηλά εισοδήματα.

Τα δίκτυα Α.Τ.Μ. (αυτοματοποιημένα μηχανήματα για απλές τραπεζικές πράξεις όπως αναλήψεις, που βρίσκονται εκτός καταστημάτων και λειτουργούν σε 24ωρη βάση) που υπάρχουν και θα επεκταθούν στην Ελλάδα, διευρύνουν το ωράριο εργασίας των τραπεζών και αποσυμφρύνουν τα καταστήματα και το προσωπικό τους από δραστηριότητες ρουτίνας που θα μπορούν να γίνονται από τα Α.Τ.Μ.

Έτσι, θα πρέπει να αναμένουμε λόγω της αύξησης του συνολικού αριθμού καταστημάτων, πως ο δείκτης πληθυσμός / κατάστημα, που είναι ο υψηλότερος ανάμεσα στις χώρες - μέλη στην Ελλάδα, θα μειωθεί σε επίπεδα πιο συγκρίσιμα με τα ευρωπαϊκά.

Η ένταση του ανταγωνισμού δεν θα προέλθει όμως μόνο από το εσωτερικό του τραπεζικού τομέα, αλλά από άλλους τομείς, όπως την κεφαλαιογορά και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, όπως εταιρείες επενδύσεων κεφαλαίου, τάση που είναι γνωστή από τις πιο ανεπτυγμένες χρηματοπιστωτικές αγορές.

Ο ανταγωνισμός, θα αναπτυχθεί και από τις ασφαλιστικές εταιρείες, που πιθανόν να αρχίσουν να προσφέρουν " υπηρεσίες - πακέτα ", όπως ασφαλίσεις ζωής σε συνδυασμό με στεγαστικά δάνεια, διαχείριση

επενδύσεων και καρτοφυλακίου, καθώς και από super - markets που προσφέρουν τις δικές τους κάρτες οι οποίες ανταγωνίζονται άμεσα τις τραπεζικές.

Ετσι, στο μέλλον και οι Ελληνικές Τράπεζες θα κινηθούν από τον τομέα των χορηγήσεων και των διαμεσολαβητικών υπηρεσιών προς το ρόλο παροχής υπηρεσιών όπως την προσφορά διαφόρων τύπων αποταμιευτικών μέσων (π.χ. καταθέσεις, ομόλογα, μετοχές, γραμμάτια κλπ) προς τους τελικούς επενδυτές - δανειολήπτες.

Αυτό σημαίνει, φθηνότερη άντληση κεφαλαίων για τους επενδυτές - δανειολήπτες, λόγω της αύξησης του ανταγωνισμού και του πολύ ευρύτερου φάσματος προϊόντων ανάμεσα στα οποία θα μπορούν να επιλέξουν το πιο κατάλληλο για τους ίδιους, και αντίστοιχα μικρότερα περιθώρια κέρδους για τις τράπεζες και όλο και πιο " έξυπνα " και καινοτομικά χρηματοπιστωτικά μέσα.

Αναλύοντας τις δυνατότητες στρατηγικής και μελλοντικών δυνατοτήτων του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, πρέπει να αναμένουμε πως το οριακό κόστος των καταθέσεων θα πρέπει να πλησιάζει το κόστος των άλλων πηγών χρηματοδότησης.

Ετσι, οι καταθέσεις, ως βάση χρηματοδότησης για τις ελληνικές τράπεζες, θα είναι λιγότερο σημαντικές από ό,τι στο παρελθόν ως πηγή άντλησης πόρων με μειωμένο κόστος. Οι ελληνικές τράπεζες, όπως κάνουν ήδη σε σημαντικό βαθμό οι ξένες τράπεζες, θα καλύπτουν

τις χρηματοδοτήσεις τους με διάφορες μορφές χρεόγραφα (ομολογίες κλπ). Η βάση καταθέσεων θα είναι σημαντική και στο μέλλον στο βαθμό που υποβοηθά μια τέτοια στρατηγική.

Όταν η δυνατότητα τοποθέτησης χρεογράφων αποβεί ένας από τους κύριους στόχους των τραπεζών συνεργασίες με ξένες τράπεζες, χρηματοπιστωτικές ή ασφαλιστικές εταιρείες θα είναι πιο αποδοτικές από την πλευρά του κόστους, από ό,τι η δημιουργία μεγάλης βάσης καταθέσεων.

Έτσι, οι μεγάλες ελληνικές τράπεζες θα χάσουν βαθμιαία στο μέλλον το σημερινό πλεονέκτημά τους λόγω του ότι διαθέτουν μεγάλα δίκτυα καταστημάτων που διευκολύνουν την προσέλκυση καταθέσεων.

Η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών τραπεζών, θα κριθεί από την απόδοση και τις στρατηγικές τους επιλογές σε συγκεκριμένους τομείς. Για τις κρατικές τράπεζες η σωστή στρατηγική είναι τριπλή : Πρώτον, η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών τους. Αυτό εξαρτάται από το ζήλο των υπαλλήλων, πχ. με την παροχή διαφόρων κινήτρων (συστήματα κινήτρων είναι ανύπαρκτα στις κρατικές τράπεζες), τη βελτίωση του επιπέδου γνώσεων του προσωπικού με προγράμματα επιμόρφωση, την αποκέντρωση των αποφάσεων (προς το παρόν όλες οι σημαντικές αποφάσεις παίρνονται στο υψηλότερο επίπεδο των διοικητών - υποδιοικητών, ενώ τα κατώτερα κλιμάκια έχουν ελάχιστη αρμοδιότητα στην έγκριση χορηγήσεων κλπ

πράγμα που οδηγεί σε καθυστερήσεις) που θα οδηγήσει σε ταχύτερη εξυπηρέτηση των πελατών και καλύτερη οργάνωση. Σήμερα υπάρχουν πολλές επικαλύψεις αρμοδιοτήτων πράγμα που καθιστά τις κρατικές τράπεζες δυσκίνητες και γραφειοκρατικές.

Δεύτερον, πρέπει να προχωρήσουν πολύ περισσότερο σε νέα προϊόντα και νέες δραστηριότητες που υπόσχονται μεγαλύτερη κερδοφορία από τις παραδοσιακές ή που μπορούν να προσφερθούν σαν τμήμα ενός " ολοκληρωμένου πακέτου υπηρεσιών " προς τους πελάτες, με σκοπό να τους κρατήσουν ή και να προσεγγίσουν νέους " .

Νέα προϊόντα/υπηρεσίες είναι π.χ. το λήζινγκ, το φάκτορινγκ, οι κάρτες, τα ηλεκτρονικά συστήματα πληρωμών κλπ. Οι μεγάλες εμπορικές τράπεζες προσφέρουν ήδη όλες αυτές τις υπηρεσίες, όμως φαίνεται πως δεν τις προωθούν με ιδιαίτερα δραστήριο τρόπο ή σαν τμήμα μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής.

Τρίτον, οι μεγάλες εμπορικές τράπεζες πρέπει να αποδεσμευθούν από τον κρατικό τομέα. Μέχρι σήμερα αναλαμβάνουν υπηρεσίες που μπορούν να θεωρηθούν ως κοινωνικές υπηρεσίες, όπως π.χ. η πληρωμή συντάξεων, ασφαλίσεων, κλπ λαμβάνοντας για τις υπηρεσίες αυτές προμήθειες που δεν καλύπτουν το κόστος. Σε ένα μη ανταγωνιστικό πλαίσιο, όπως αυτό που ίσχυε μέχρι το 1987, μπορούσαν να το κάνουν, όμως τώρα αυτό δεν είναι πλέον δυνατό γιατί αυτή η επιβάρυνση μειώνει σοβαρά την ανταγωνιστικότητά τους.

Οι κρατικές τράπεζες πρέπει ή να μην αναλαμβάνουν στο εξής αυτές τις υπηρεσίες για να αποφύγουν την επιβάρυνση με κόστος που δεν επιβαρύνει τους ανταγωνιστές (ιδιωτικές και ξένες τράπεζες) ή αν εξακολουθήσουν να τις προσφέρουν, τουλάχιστον σε τιμές που να καλύπτουν το κόστος.

Σημαντικότερο όμως, είναι πως κατά την περίοδο των ρυθμίσεων, οι μεγάλες εμπορικές τράπεζες έσωσαν δάνεια σε μη βιώσιμες επιχειρήσεις που σήμερα αντιμετωπίζουν σοβαρότατα προβλήματα. Πολλές από τις επιχειρήσεις αυτές αναγκάστηκαν να τις αναλάβουν οι ίδιες οι τράπεζες ή το Κράτος, προκειμένου να αποφευχθεί το κλείσιμό τους. Πολλές από αυτές, εξακολουθούν να μην είναι βιώσιμες, παρ'όλο που μέρος του χρέους τους έχει κεφαλαιοποιηθεί και διάφορα προγράμματα ανασυγκρότησης έχουν επιχειρηθεί.

Οι επιχειρήσεις αυτές αποτελούν μεγάλη επιβάρυνση για τις Κρατικές Τράπεζες και μειώνουν τη συνολική αποδοτικότητά τους. Σε περίοδο αυξημένου ανταγωνισμού, που θα είναι η κατάσταση στο μέλλον, αν οι κρατικές τράπεζες δεν απελευθερωθούν από το βάρος αυτό, θα αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των ξένων και ιδιωτικών τραπεζών κάτω από σημαντικό μειονέκτημα.

Η λύση του προβλήματος είναι δύσκολη, γιατί αποτελεί πολιτικό και κοινωνικό θέμα που βρίσκεται έξω από τη δικαιοδοσία των τραπεζών. Ηδη, μετά από δύο χρόνια από τη στιγμή που άρχισε το πρόγραμμα

ιδιωτικοποιήσεων, η πρόοδος που έχει γίνει δεν είναι πολύ μεγάλη, αν και είναι πιθανό να επιταχυνθεί μελλοντικά.

Η Ελληνική Κυβέρνηση αποφάσισε να ιδιωτικοποιήσει την πλειοψηφία των επιχειρήσεων που ελέγχονται από τις Κρατικές Τράπεζες. Η Αγροτική Τράπεζα ήταν η πρώτη που άρχισε τη διαδικασία της ιδιωτικοποίησης των συμμετοχών της σε 35 θυγατρικές εταιρείες της, όπου κατείχε συμμετοχές πλειοψηφίας.

Η διαδικασία έχει προχωρήσει ικανοποιητικά και μερικές από τις εταιρείες αυτές έχουν περάσει ήδη στον ιδιωτικό τομέα.

Οι ιδιωτικές και ξένες τράπεζες έχουν ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που βασίζεται στην ευκαμψία, ποιότητα υπηρεσίας και προσφορά νέων προϊόντων / υπηρεσιών. Πιστεύεται πως, θα διατηρήσουν αυτό το πλεονέκτημα τουλάχιστον για μερικά ακόμα χρόνια και έτσι πως θα μεγαλώσουν το μερίδιο αγοράς τους σε βάρος των κρατικών τραπεζών. Το μερίδιο αυτό θα μεγαλώσει ταχύτερα στο βαθμό που θα ιδρύονται νέες ιδιωτικές και ξένες τράπεζες και θα ιδιωτικοποιούνται μερικές από τις μικρότερες κρατικές.

Επιδίωξη μιας μικρής τράπεζας είναι να αποκτήσει το κατάλληλο μέγεθος που θα τις εξασφαλίσει την αναγκαία υποδομή, θα τις επιτρέψει να αναπτύξει με μεγαλύτερη ευχέρεια τις δραστηριότητές της και να αυξήσει το μερίδιό της στην Ελληνική Τραπεζική Αγορά.

Ο όγκος των εργασιών (καταθέσεις, δάνεια, κεφάλαια υπό διαχείριση κ.α.) είναι η σημαντικότερη παράμετρος για μια ασφαλέστερη παρουσία στη αγορά μιας μικρής τράπεζας.

Επίσης, άλλη σημαντική παράμετρος είναι και ο αριθμός των καταστημάτων που διαθέτει μια μικρή τράπεζα. Μια τράπεζα που διαθέτει 60 - 70 καταστήματα διαθέτει το κατάλληλο μέγεθος για την Ελληνική αγορά και έχει μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης.

Χαρακτηριστικό, είναι το γεγονός ότι, οι μικρές τράπεζες εξελίσσονται καλύτερα σε πολλούς τομείς, ιδιαίτερα εκείνους που αφορούν την εξυπηρέτηση του κοινού καθώς και την ευελιξία τους στη δημιουργία νέων προϊόντων που ανταποκρίνονται στις σημερινές ανάγκες.

" Κατά γενικό κανόνα είναι πολύ πιο σύγχρονες, διαθέτουν καλύτερα εκπαιδευμένο προσωπικό, αρτιότερη οργάνωση και συστήματα διαχείρισης κινδύνων και κυρίως σέβονται ουσιαστικά τον πελάτη ".

Οι αυξήσεις κεφαλαίων των μεγάλων τραπεζικών μονάδων, θα οδηγήσουν και τις μικρότερες τράπεζες σε αντίστοιχες κινήσεις.

" Αυτό σημαίνει αύξηση των επενδύσεων, η οποία θα εκφραστεί με αύξηση του αριθμού των καταστημάτων και ουσιαστική βελτίωση του εξοπλισμού και των παρεχόμενων προϊόντων ".

Η διεθνοποίηση των αγορών και η πορεία προς τον Ενιαίο Νομισματικό Ευρωπαϊκό χώρο ευνοεί τις μεγάλες διεθνείς τράπεζες. Η επιχειρηματική πελατεία των τραπεζών μπορεί, ολοένα και περισσότερο, να διεκπεραιώνει τις τραπεζικές εργασίες της με τράπεζες που έχουν σημαντική διεθνή παρουσία ακόμη και αν στη χώρα μας η παρουσία τους δεν είναι σημαντική.

Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα τραπεζών που για ορισμένες εργασίες χρησιμοποιούν εξειδικευμένα καταστήματα τους που μπορεί να είναι εγκατεστημένα σε άλλη χώρα.

Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι αρνητικό για τις μικρές τράπεζες, οι οποίες διαθέτουν την ευελιξία που θα του επιτρέψει να προσαρμοστούν αποτελεσματικότερα στη νέα πραγματικότητα.

Τέλος, οι εξειδικευμένες τράπεζες, όπως η Αγροτική, Κτηματική, Στεγαστική και οι επενδυτικές θα αντιμετωπίσουν αυξημένο ανταγωνισμό λόγω του ότι οι αγορές τους είναι πλέον ανοικτές για όλες τις τράπεζες, εφ' όσον οι πρώην καθαρά εμπορικές μπορούν τώρα να γίνουν τράπεζες γενικευμένων εργασιών (universal banks) και θα μπορέσουν να εισέλθουν στις πρώην προστατευμένες αγορές των εξειδικευμένων τραπεζών.

Έχουν την επιλογή στρατηγικής είτε να γίνουν και οι ίδιες γενικευμένες τράπεζες ή να εξειδικευτούν ακόμη περισσότερο, για να διατηρήσουν το συγκριτικό

πλεονέκτημα που διαθέτουν λόγω της μακράς τους εμπειρίας στο συγκεκριμένο τομέα.

Ο νεωτερισμός και η εφευρετικότητα θα αποτελούν ένα από τα βασικότερα στοιχεία ανταγωνιστικότητας στο μέλλον. Η αγορά προσφοράς υπηρεσιών προς επιχειρήσεις θα αποκτήσει ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα, καθώς θα ολοκληρώνεται η Ελληνική Αγορά στην Κοινοτική και όλο και περισσότερες ελληνικές επιχειρήσεις θα γίνονται αναγκαστικά μεγαλύτερες και πιο σύγχρονες.

Πιστεύεται πως, κυρίως οι ξένες τράπεζες, που διαθέτουν τέτοια εμπειρία από τις εκτός Ελλάδας δραστηριότητές τους, καθώς και τη δυνατότητα να προωθήσουν τοποθετήσεις ομολογιακών δανείων και μετοχών μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων στις ξένες χρηματαγορές θα αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη σε αυτή την αγορά. Οι Ελληνικές Τράπεζες θα ακολουθήσουν το παράδειγμα και την εμπειρία των ξένων τραπεζών στον τομέα αυτό.

Τα καταναλωτικά δάνεια και οι εξυπηρετήσεις των ιδιωτών πελατών (retail banking) αποτελούν άλλο βασικό τομέα όπου ο νεωτερισμός και η εφευρετικότητα στην προσφορά προϊόντων παίζουν κυρίαρχο ρόλο. Στη διάρκεια των τελευταίων τριών ετών νέοι παίκτες δραστηριοποιήθηκαν στην αγορά αυτή με την Ιοιδική π.χ. να προσφέρει την Ιονοκάρτα και την Πίστewας και την Αγροτική την Visa.

Οι Ξένες τράπεζες αναμένουν να κερδίσουν σημαντικό τμήμα των συνολικών τους εσόδων από νέα προϊόντα στις δύο αυτές αγορές, των επιχειρήσεων και των ιδιωτών. Μερικές Ξένες τράπεζες όπως η Citibank, η Midland και η ABN έχουν ήδη αρχίσει να αναπτύσσουν την ελληνική αγορά εταιρικών ομολόγων (corporate bond market).

Νέες εξελίξεις θα εμφανισθούν στον τομέα των ηλεκτρονικών συστημάτων πληρωμής (ATM). Οι εξελίξεις θα ακολουθήσουν την πορεία της ανάλογης εξέλιξης στην Ευρώπη όπου οι πληρωμές μετατοπίζονται όλο και περισσότερο προς τις πλαστικές κάρτες, γεγονός που οδήγησε σε αύξηση των λογαριασμών καταθέσεων διαφόρων τύπων, που είναι αναγκαίοι για τη χρησιμοποίηση των καρτών, καθώς και στα δίκτυα ATM.

Στην Ελλάδα, τα μετρητά και οι επιταγές αποτελούν ακόμη την κυρίαρχη μορφή πληρωμής, όμως οι πλαστικές κάρτες και τα ηλεκτρονικά μέσα κερδίζουν συνεχώς έδαφος, ιδιαίτερα μάλιστα επειδή σημαντικό τμήμα των προσωπικών επιταγών που κυκλοφορούν αποδεικνύονται ακάλυπτες, πράγμα που έχει μειώσει την ελκυστικότητα αυτού του μέσου πληρωμής. Η ανάγκη να κινηθούν οι τράπεζες προς λιγότερο πολυέξοδους τρόπους συναλλαγών με τους ιδιώτες πελάτες τους (αποσυμφόρηση ταμείων, μικρότερη απασχόληση προσωπικού teller κλπ) που θα " διώξει " ένα μέρος της πελατείας μακριά από τα ταμεία, θα οδηγήσει σε πρόσθετη ανάπτυξη των δικτύων

ΑΤΜ και λογαριασμών, τροφοδοσίας πλαστικών καρτών, εξέλιξη που έχει ήδη διαπιστωθεί στις ανεπτυγμένες οικονομίες.

Οι πλαστικές κάρτες, αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία σε όλες τις Ευρωπαϊκές Χώρες και τέτοια τάση εμφανίζεται επίσης και στην Ελλάδα πράγμα που σημαίνει πως στον τομέα αυτό υπάρχουν μεγάλα περιθώρια κεδορορίας για τις ελληνικές και ξένες τράπεζες στην ελληνική αγορά.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (Ε.Ε.Τ.) και οι Ελληνικές τράπεζες κινούνται προς ένα νέο σύστημα προώθησης αυτομάτων πληρωμών και πληρωμών μέσω καρτών. (ΔΙΑΣ), βλέπε Παράρτημα ΙΙ.

Οι τράπεζες έχουν συμφωνήσει να προωθήσουν τις πλαστικές κάρτες και τις πληρωμές χωρίς χαρτονόμισμα με τη δημιουργία Εθνικού Συστήματος Διακανονισμού (payments clearing system) μειώνοντας την εξάρτηση από το χαρτονόμισμα και να προσφέρουν ίσως ένα νέο τύπο λογαριασμού που θα προσφέρει τις απαραίτητες διευκολύνσεις για το νέο Διατραπεζικό Σύστημα Πληρωμών

Σύμφωνα με την Ε.Ε.Τ., ο λογαριασμός αυτός θα υποκαταστήσει ταυτόχρονα τους λογαριασμούς όψεως και προθεσμίας. Το επιτόκιο θα πρέπει να κυμαίνεται ανάλογα με το υπόλοιπο και τον αριθμό των μηνιαίων συναλλαγών, που η τιμή τους μπορεί να διαφέρει από τράπεζα σε τράπεζα, ανάλογα με τη στρατηγική που θα ακολουθούν.

Τα χαρακτηριστικά αυτού του λογαριασμού, κοινά για όλες τις τράπεζες, θα είναι : υπηρεσίες πληρωμής όπως αυτόματη πληρωμή λογαριασμών Ο.Τ.Ε. κλπ), μόνιμες εντολές, άμεση χρέωση, επιταγές, υπηρεσίες πλαστικών καρτών, δανεισμός - χρεωστικά υπόλοιπα και ανακυκλούμενες δυνατότητες δανεισμού.

Τα καταναλωτικά δάνεια πρέπει να αυξηθούν σημαντικά στα επόμενα έτη, χάρη στην απελευθέρωση αλλά και τις αλλαγές συνθηκών των ελληνικών νοικοκυριών σε συνδυασμό με τις προσφορές διαφόρων μαγαζιών (π.χ. δυνατότητες πληρωμής με δόσεις όλο και για περισσότερα είδη καταναλωτικών αγαθών).

Στο παρελθόν, τα καταναλωτικά δάνεια περιορίζονταν σημαντικά από ρυθμίσεις και ακόμα και σήμερα, τα καταναλωτικά δάνεια είναι χαμηλά σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Τα στεγαστικά δάνεια, που μέχρι το 1988 αποτελούσαν μονοπώλιο των δύο κρατικών τραπεζών Κτηματικής και Στεγαστικής, απελευθερώθηκαν, όπως και οι άλλοι τομείς τραπεζικής δραστηριότητας και έχουν μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης στην Ελλάδα.

Τέλος, άλλος ένας τομέας σημαντικών κερδών αλλά και αυξημένου ανταγωνισμού για τις τράπεζες που λειτουργούν στην Ελλάδα, είναι η κεφαλαιαγορά. Η αυξανόμενη χρησιμοποίηση χρεογράφων τόσο από το Δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα θα δημιουργήσει ελκυστικές ευκαιρίες σε εργασίες που σχετίζονται με

την κεφαλαιαγορά.

Μέχρι σήμερα, η Ελληνική Κεφαλαιαγορά και το χρηματιστήριο είναι υποανάπτυκτες, όμως μετά την απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και σε συνδυασμό με τα υψηλά πραγματικά επιτόκια δανεισμού, που καθιστούν το δανεισμό από τράπεζες πιο ακριβό από ό,τι στο παρελθόν, θα αυξηθεί η σημασία τους σαν εναλλακτική πηγή χρηματοδότησης.

Η Ελληνική Κεφαλαιαγορά γνώρισε ήδη μια περίοδο γρήγορης άνθισης το 1989 και 1990, όταν πολλές νέες ελληνικές επιχειρήσεις εισήγαγαν για πρώτη φορά τις μετοχές τους. Λόγω της υφιστάμενης οικονομικής κάμψης, το Χρηματιστήριο βρίσκεται ξανά σε ύφεση, είναι όμως αναμφισβήτητο ότι έχει τώρα πολύ μεγαλύτερο βάθος από ό,τι τότε.

Η απελευθέρωση των επιτοκίων και η μεταβολή στη διάρθρωση των δεσμεύσεων, η παράλληλη ανάπτυξη των κινήσεων κεφαλαίου, αλλάζουν ουσιαστικά τα πλαίσια της νομισματικής πολιτικής της Ελλάδας. Η νομισματική Πολιτική θα ακολουθεί μελλοντικά (και ακόμη περισσότερο λόγω της προβλεπόμενης νομισματικής ένωσης της Κοινότητας) νομισματική πολιτική των άλλων χωρών - μελών και θα χρησιμοποιεί τα παραδοσιακά μέσα όπως προεξοφλητικό επιτόκιο, ελάχιστες δεσμεύσεις και πολιτική ανοικτής αγοράς. Αυτό βέβαια προϋποθέτει και πολύ μεγαλύτερη ανεξαρτησία της Τράπεζας της Ελλάδας από την Ελληνική Κυβέρνηση.

Η Τράπεζα της Ελλάδας πρέπει πραγματικά να αποκτήσει νομικά κατοχυρωμένη ανεξαρτησία από την Κυβέρνηση.

Αυτό θα αποτελούσε την καλύτερη εγγύηση για τη μη νομισματοποίηση των ελλειμμάτων του Δημοσίου και έτσι θα υποστήριζε αποφασιστικά την προσπάθεια μείωσης του πληθωρισμού, και θα εξασφάλιζε σταθερότερη και αυστηρότερη νομισματική πολιτική που είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξή στη δεύτερη φάση της Νομισματικής Ένωσης.

Αυτή είναι και η σωστότερη προετοιμασία για την αποπεριφερειοποίηση του τραπεζικού συστήματος, δηλαδή για τη μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων της Νομισματικής Πολιτικής από το Εθνικό Επίπεδο στο Κοινοτικό, στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μετά το 1999.

Απαραίτητη προϋπόθεση για να γίνει αποδεκτή η Ελλάδα στη νομισματική ένωση είναι επίσης η έγκαιρη ένταξη της δραχμής στο μηχανισμό ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, πράγμα που, θα ωφελήσει την Ελλάδα, και όχι μόνο, στο στάδιο προετοιμασίας για τη Νομισματική Ένωση.

Η ένταξή της δραχμής στο μηχανισμό ισοτιμιών θα έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των πληθωριστικών προσδοκιών, που υποβοηθά τη σταθεροποίηση της Οικονομίας. Θα αποτελέσει, επίσης, δέσμευση των κυβερνήσεων ότι δεν θα ακολουθήσουν στο εξής χαλαρές νομισματικές δημοσιονομικές πολιτικές και έτσι δίνεται

ένα σήμα προς όλη την οικονομία για τη στάση που θα ακολουθήσουν.

Είναι αναγκαίο να τονίσουμε στο σημείο αυτό για μια ακόμη φορά, πως αν η δραχμή δεν ενταχθεί έγκαιρα στο μηχανισμό ισοτιμιών του Ε.Ν.Σ. τότε θα διατρέξει τον κίνδυνο να μη μπορέσει να συμμετάσχει και στη Νομισματική Ένωση, οπότε θα έχουμε Κοινότητα δύο ταχυτήτων, με την Ελλάδα στη δεύτερη ταχύτητα. Αυτό θα είχει πολύ σοβαρές αρνητικές συνέπειες στην Ελληνική Οικονομία, γιατί αν οι χώρες - μέλη είχαν κοινό νόμισμα και η Ελλάδα διαφορετικό, θα αποκτούσε εκ των πραγμάτων τη θέση τρίτης χώρας - εκτός Νομισματικής Ένωσης και της Ενιαίας Νομισματικής Αγοράς έναντι των άλλων χωρών - μελών.

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

Το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα φαίνεται να βρίσκεται σήμερα σε μια ιδιαίτερα κρίσιμη καμπή. Από καθαρά τυπική άποψη, η διαδικασία της λεγόμενης κανονιστικής απελευθέρωσης - αν εξαιρέσουμε κάποιες ρυθμίσεις που απομένουν να γίνουν - έχει σχεδόν ολοκληρωθεί.

Κατά κύριο λόγο αυτή η πρόοδος, που έχει σημειωθεί οφείλεται στην ανάγκη εναρμόνισης της χώρας μας με αυτά τα οποία συμβαίνουν στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Όμως παρά την πρόοδο η οποία έχει συντελεσθεί, απέχουμε σημαντικά από αυτό που θα μπορούσε κανείς να ονομάσει ολοκληρωμένη πιστωτική μεταρρύθμιση. Επομένως ο δρόμος που έχουμε ακόμα να διανύσουμε είναι μεγάλος.

Από την άλλη όμως πλευρά, τα χρονικά περιθώρια είναι στενά. Βλέπουμε ότι η Ε.Ε. παρά τα προβλήματα και τις αμφιταλαντεύσεις προχωρεί προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.) και η Ελληνική Πορεία προς αυτήν την κατεύθυνση δεν θα είναι μία εύκολη υπόθεση.

Τέσσερις κατηγορίες στοιχείων, συνθέτουν μια ολοκληρωμένη πιστωτική μεταρρύθμιση :

- 1ον. Πιστωτική απελευθέρωση.
- 2ον. Ανάπτυξη πιστωτικών αγορών και εκσυγχρονισμός νομισματικών ελέγχων.
- 3ον. Ενίσχυση της εποπτείας και ασφάλειας του συστήματος.
- 4ον. Ενδυνάμωση του ανταγωνισμού στις πιστωτικές αγορές.

Από τα τέσσερα αυτά συστατικά, στη χώρα μας έχει σχεδόν ολοκληρωθεί μόνο το πρώτο, δηλαδή η απελευθέρωση. Στους άλλους τρεις τομείς γίνονται βεβαίως προσπάθειες, αλλά τα βήματα παραμένουν αργά και διστατικά. Αυτό οφείλεται αφ'ενός στη κυρίαρχη παρουσία, ιδιοκτησία και κατεθυντήριο ρόλο του Κράτους στον Τραπεζικό Τομέα και αφ'ετέρου, στο δημοσιονομικό πρόβλημα της χώρας, όπως αντανακλάται στο μεγάλο

δημόσιο χρέος.

Θα εξετάσουμε έναν προς ένα τους τομείς όπου θα χρειαστεί ταχύτερη πρόοδος στην κατεύθυνση της πιστωτικής μεταρρύθμισης.

α) Η ανάγκη να αναπτυχθούν αποσπασματικές δευτερογενείς αγορές. Αυτές είναι απαραίτητες για δύο λόγους. Πρώτον, αυξάνουν την αποδοτικότητα της εν γένει πιστωτικής λειτουργίας και δεύτερον ενισχύουν την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής, επειδή επιτρέπουν καλύτερο έλεγχο της πιστωτικής επέκτασης και της διαπλοκής επιτοκίων/ισοτιμίας.

Στον τομέα αυτόν, υπάρχει σειρά ολόκληρη μέτρων και ρυθμίσεων, με τις οποίες να επιδιώκονται τα εξής, τουλάχιστον :

- 1) Να αναπτυχθεί παραπέρα η διατραπεζική και η προεξοφλητική αγορά.
- 2) Να εκσυγχρονισθεί η αγορά βραχυπρόθεσμων τίτλων του Δημοσίου (λόγου χάρη με την έκδοση τίτλων σε λογιστική μορφή, τη διάθεσή τους με δημοπρασία, κλπ).
- 3) Να δημιουργηθεί δευτερογενής αγορά ιδιωτικών (εμπορικών) χρεογράφων.
- 4) Να προωθηθεί παραπέρα η αγορά μακροπρόθεσμων τίτλων και το Χρηματιστήριο, ως αποτελεσματικός συνδυετικός κρίκος με τις διεθνείς κεφαλαιαγορές.

- 5) Με εκουγχρονισθεί το σύστημα πληρωμών και να συνδεθεί αποτελεσματικότερα με το εξωτερικό.
- β) Οι κανόνες ασφάλειας και εποπτείας του συστήματος. Από θεσμικής πλευράς, στο θέμα αυτό έχουν γίνει και στη χώρα μας σημαντικά βήματα, λόγω εναρμόνισης με την Κοινοτική Νομοθεσία. Απομένει, ωστόσο, δρόμος μακρύς καθώς η ανάπτυξη νέων προϊόντων συνεχίζεται.

Μια σειρά από πρόσφατα περιστατικά στο διεθνή χώρο, που συνδέονταν με τη χρήση παράγωγων πιστωτικών μέσων, με πιο πρόσφατο αυτό της κατάρρευσης της Barings στη Μεγάλη Βρεταννία, έχουν αναζωπυρώσει το ενδιαφέρον γύρω από την καταλληλότητα της εποπτείας εκ μέρους των αρμοδίων αρχών.

Σε σχέση με το θέμα αυτό, εξετάζονται η διαφάνεια των σχετικών συναλλαγών, η καταλληλότητα της εποπτείας των αγορών, στις οποίες γίνεται η διαπραγμάτευση των derivatives και η επάρκεια των προληπτικών ελέγχων, στους οποίους υπόκεινται οι τράπεζες και οι χρηματιστηριακές επιχειρήσεις, δηλαδή οι μείζονος σημασίας παίκτες στις σχετικές αγορές.

Το θέμα αυτό έχει πολλές συνιστώσες. Όλα τα ζητήματα που θέτει πρέπει να ρυθμιστούν εγκαίρως και στη χώρα μας, διότι αποκτούν συνεχώς μεγαλύτερη σημασία.

Η πρόσφατη απελευθέρωση της αγοράς και η Κοινοτική Χρηματοπιστωτική ολοκλήρωση έχουν δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη του όγκου των συναλλαγών σε παράγωγα προϊόντα και στην Ελλάδα. Γενικότερα όμως στο θέμα των κανόνων ασφάλειας και εποπτείας του συστήματος τα ζητήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η χώρα μας είναι κυρίως πρακτικής φύσεως.

α) Το ζήτημα της έγκαιρης και πλήρους εφαρμογής των υφιστάμενων κανόνων στην πράξη, αλλά και της σύντομης και οριστικής διευθέτησης των αντικανονικών ή προβληματικών καταστάσεων. Αρκεί να θυμηθούμε το πρόβλημα της Τράπεζας Κρήτης το οποίο αντιμετωπίστηκε με κρατική επιχορήγηση (Τράπεζα της Ελλάδας) και παραμένει επί επτά χρόνια υπό καθεστώς " προσωρινής " επιτροπείας.

β) Το μεγάλο ζήτημα της διαφάνειας, αλλά και της ισορροπίας στόχων κατά την εφαρμογή των κανόνων. Η εφαρμογή ασφαλώς δεν πρέπει να είναι χαλαρή, διότι αλλιώς δεν προστατεύεται η αξιοπιστία και φερεγγυότητα των επιμέρους οργάνισμών και του συνολικού συστήματος.

Από την άλλη πλευρά, όμως, η εποπτεία δεν πρέπει να είναι ούτε ασφυκτική ούτε αδιαφανής, διότι αλλιώς εμποδίζει τον ανταγωνισμό και διογκώνει το κόστος των πιστωτικών υπηρεσιών και της διαχείρισης χαρτοφυλακίου.

Χαρακτηριστικό, εδώ είναι το παράδειγμα του προβληματικού χαρτοφυλακίου, που κληροδότησε το κράτος στις μεγάλες τράπεζές του από την " εκκαθάριση "

υποτίθεται των παλαιότερων αδιαφανών σχέσεών του με αυτές.

Η εκκαθάριση ως μέτρο είναι ορθή και επιβεβλημένη. Στη πράξη, όμως, η συγκεκριμένη μέθοδος που επελέγη, έχει δεσμεύσει μεγάλο τμήμα του χαρτοφυλακίου των κρατικών τραπεζών σε χαρτιά με χαμηλή ρευστότητα και επιτόκια που καθορίζονται διοικητικά.

Τι σημαίνει αυτό για το κόστος των τραπεζών φάνηκε καθαρά τον Μάιο του 1994, όταν τα επιτόκια της διατραπεζικής χρειάστηκε να εκτιναχθούν έστω προσωρινά. Έτσι, η έννοια της πιστωτικής διαφάνειας καταργείται όσο το κράτος από τη μια επιβαρύνει το κόστος χαρτοφυλακίου των τραπεζών, και από την άλλη, τις επιχορηγεί για να εμφανίζουν κέρδη στον ισολογισμό τους.

Η διεθνής εμπειρία διδάσκει, όμως ότι υπάρχει και άλλο, ακόμη πιο σοβαρό ζήτημα, ακόμη και για χώρες με ήδη προηγμένο και σχεδόν ολοκληρωμένο Πιστωτικό Σύστημα. Πρόσφατες περιπτώσεις της ισπανικής τράπεζας Banesto και της γαλλικής Credit Lyonnais. Τα περιστατικά αυτά - υπήρξαν βεβαίως και άλλα, σε άλλες χώρες - έθεσαν επί τάπητος το εξής ερώτημα :

Μπορούν οι κανόνες ασφαλείας και εποπτείας ακόμη και οι αυστηρότεροι να είναι αποτελεσματικοί σε ένα Τραπεζικό Σύστημα που παραμένει επί δεκαετίες υπό κρατική ιδιοκτησία.

Σημασία έχει κυρίως σ' αυτό το ερώτημα η αγορά. Διότι των αγορών η αξιολόγηση και εκείνων οι προσδοκίες συντηρούν ή καταστρέφουν την ομαλότητα των πιστωτικών συστημάτων και τη σταθερότητα των αγορών χρήματος, κεφαλαίων και συναλλάγματος.

Επομένως, σαν συμπέρασμα μπορούμε να πούμε ότι : οι τραπεζικές κρίσεις αποφεύγονται και οι δυσμενείς επιπτώσεις τους ελαχιστοποιούνται, όταν οι λύσεις που επιδιώκονται είναι συμβατές με το πνεύμα και τους μηχανισμούς της αγοράς, και όχι με τη φιλοσοφία και τις επιταγές του κρατικού μηχανισμού.

Αυτό μας φέρει στο τέταρτο απαραίτητο συστατικό μιας ολοκληρωμένης πιστωτικής μεταρρύθμισης, την ενίσχυση του ανταγωνισμού :

- μεταξύ των επιμέρους τραπεζών.
- μεταξύ αυτών και των ειδικών πιστωτικών οργανισμών.
- μεταξύ του τραπεζικού συστήματος και των άλλων πιστωτικών αγορών, και βεβαίως,
- μεταξύ του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα για την άντληση αποταμιευτικών πόρων.

Ενίσχυση ανταγωνισμού δεν σημαίνει μόνο ελευθερία εισόδου νέων επιχειρήσεων στον τραπεζικό κλάδο. Σημαίνει, κυρίως, μια πιστωτική αγορά πράγματι απαλλαγμένη από μονοπωλιακές επιρροές ή ολιγοπωλιακές καταστάσεις.

Σημαίνει, ακόμη, ίσους όρους δανειομού και ίση φορολογική μεταχείριση όλων των πιστωτικών εργαλείων και όλων των φορέων που δανείζουν και δανείζονται. Και σημαίνει, βεβαιότατα ιδιωτικοποίηση των πιστωτικών οργανισμών που ανήκουν στο Κράτος.

ΔΩΔΕΚΑ ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΟΥ ΣΚΙΑΓΡΑΦΟΥΝ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Η απελευθέρωση του Τραπεζικού Συστήματος, ενώ ήταν αναγκαία, δεν αποτελεί και ικανή συνθήκη για την αποτελεσματική λειτουργία του.

Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με τη διερεύνηση των προοπτικών για το μέλλον και ειδικότερα των μέτρων με τα οποία μπορεί να βελτιωθεί η λειτουργία του πιστωτικού συστήματος και να ενισχυθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητά του.

Δώδεκα , είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος, τα οποία και το σκιαγραφούν και παράλληλα υπογραμμίζουν προβλήματα και αδυναμίες τους.

Το πρώτο χαρακτηριστικό, είναι ότι ο βαθμός συγκέντρωσης του τραπεζικού συστήματος εξακολουθεί να είναι υψηλός.

Σε σύνολο 48 τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα, οι τρεις μεγαλύτερες η Εθνική, Αγροτική και Εμπορική έχουν μαζί το 50% των συνολικών καταθέσεων

και περίπου το 50% των συνολικών πιστώσεων προς τον ιδιωτικό τομέα.

Οι αριθμοί είναι λίγο μικρότεροι γιατί περιλαμβάνουν και τις καταθέσεις σε δραχμές και σε συνάλλαγμα και δείχνουν τα μερίδια των τριών πιστωτικών ιδρυμάτων σε ολόκληρο το πιστωτικό σύστημα.

Ο ανταγωνισμός, το δεύτερο σημείο, παρ'όλο που έχει ενισχυθεί τα τελευταία τρία χρόνια με την δημιουργία 11 νέων τραπεζών, εξακολουθεί και είναι ατελής. Έτσι, παρά τη δημιουργία των νέων τραπεζών και τον εντεινόμενο διεθνή ανταγωνισμό, μετά την πλήρη απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, είναι μάλλον σαφές ότι η ολιγοπωλιακή διάρθρωση του συστήματος περιορίζει ακόμα, σε κάποιο βαθμό τις επιπτώσεις του ανταγωνισμού στις τιμές και στην ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρουν.

Τρίτον, ένα θέμα που έχει επανειλημμένα συγκεντρώσει μεγάλο ενδιαφέρον είναι ότι η διάρθρωση των τραπεζικών επιτοκίων χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη διαφορά μεταξύ επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων, που είναι η μεγαλύτερη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, τα τραπεζικά επιτόκια χαρακτηρίζονται από σχετική ακαμψία και περιορισμένη προσαρμοστικότητα στις μεταβαλλόμενες οικονομικές και νομισματικές συνθήκες.

Αποτελεί ιδιαίτερα θετική εξέλιξη το γεγονός ότι, πρόσφατα η μεταβλητότητα των επιτοκίων, και σε μικρότερο βαθμό η διάρθρωσή τους, έχει βελτιωθεί.

Τέταρτον, η ποιότητα του καρτοφυλακίου ορισμένων μεγάλων πιστωτικών ιδρυμάτων δεν είναι ικανοποιητική. Οι επισφαλείς απαιτήσεις επηρεάζουν αρνητικά τη μέση απόδοση του καρτοφυλακίου των τραπεζών, με αποτέλεσμα τα καθαρά έσοδα από τόκους μόνον να είναι από τα χαμηλότερα στην Ευρώπη.

Επιπλέον, τα σχετικά μεγάλο ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελεί το βασικό προσδιοριστικό παράγοντα της μεγάλης διαφοράς μεταξύ επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων. Πρέπει πάντως εδώ να υπογραμμισθεί ότι, η ποιότητα των καρτοφυλακίων διαφέρει αισθητά μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων και ότι κατά μέσο όρο η κατάσταση των καρτοφυλακίων είναι ικανοποιητική.

Πέμπτον, το λειτουργικό κόστος των Ελληνικών τραπεζών είναι σχετικά υψηλό. Δεν είναι όμως το υψηλότερο στην Ευρώπη. Είναι ελαφρά υψηλότερο από το μέσο κόστος και αντιστοιχεί στο 2,35% του Ενεργητικού.

Το έκτο σημείο είναι ότι παρά το γεγονός ότι τα καθαρά έσοδα από τόκους είναι χαμηλά και το λειτουργικό κόστος είναι υψηλό, τα συνολικά κέρδη των τραπεζών στην Ελλάδα είναι υψηλά, αν και χαρακτηρίζονται από έντονες διακυμάνσεις. Το 1992 τα προ - φορολογίας κέρδη των εμπορικών τραπεζών αντιστοιχούσαν στο 1,15% του ενεργητικού, το οποίο είναι το υψηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση για

εκείνο το έτος.

Το αποτέλεσμα αυτό, με δεδομένα τα προηγούμενα δύο σημεία το σχετικά υψηλό λειτουργικό κόστος και τα χαμηλά έσοδα από καθαρούς τόκους είναι σε σημαντικό βαθμό αποτέλεσμα προμηθειών και άλλων ενισχύσεων.

Το έβδομο χαρακτηριστικό είναι ότι η απελευθέρωση του Τραπεζικού Συστήματος από διοικητικούς περιορισμούς δεν είναι ακόμη πλήρης.

Ο βασικός περιοριστικός παράγοντας αφορά τις υψηλές δεσμεύσεις σε καταθέσεις σε συνάλλαγμα, τους περιορισμούς στη αποδοχή καταθέσεων σε συνάλλαγμα από τις τράπεζες και επίσης το σχετικά υψηλό για ευρωπαϊκά δεδομένα ποσοστό υποχρεωτικών δεσμεύσεων στις δραχμικές καταθέσεις των τραπεζών που σήμερα είναι 9%.

Ένα όγδοο χαρακτηριστικό αφορά την τεχνολογική υποδομή. Η τεχνολογική υποδομή ορισμένων τραπεζών, επίσης η υποδομή που συνδέεται με τα συστήματα πληρωμών μεταξύ των τραπεζών και μεταξύ των τραπεζών και της Τράπεζας της Ελλάδας υστερεί.

Το ένατο χαρακτηριστικό είναι ότι η παρουσία των ελληνικών τραπεζών στις διεθνείς αγορές είναι πάρα πολύ περιορισμένη παρά τα σημαντικά βήματα που έχουν γίνει τα τελευταία δύο χρόνια.

Επιπλέον, ένας μικρός αριθμός πιστωτικών ιδρυμάτων, καλύπει το μεγαλύτερο τμήμα των τραπεζικών δραστηριοτήτων. Το 80% των καταθέσεων που διακρατούνται από το κοινό και αντιστοίχως το 80% των

πιστώσεων στον ιδιωτικό και το δημόσιο τομέα, χορηγούνται από τραπεζικά ιδρύματα κάτω από άμεσο ή έμμεσο κρατικό έλεγχο.

Η ανάπτυξη των αγορών χρήματος και κεφαλαίου είναι περιορισμένη, παρά το μεγάλο όγκο των τίτλων του δημοσίου που διακρατεί ο τραπεζικός και ο μη τραπεζικός τομέας.

Και τέλος, το τελευταίο σημείο, ότι η χρήση των νέων χρηματοδοτικών προϊόντων που αναφέρεται συχνά στον Τύπο, είναι ιδιαίτερα περιορισμένη, δεν έχει σχεδόν καθόλου αναπτυχθεί - αν δε κανένας το σύνολο του τραπεζικού συστήματος -.

Το γενικό συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι παρά την πραγματικά σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί στην απελευθέρωση, εκσυγχρονισμό, και ανάπτυξη του χρηματοδοτικού συστήματος, αρκετά βήματα πρέπει να γίνουν ακόμη για να βελτιωθεί η αποτελεσματική λειτουργία του και η διεθνής παρουσία και ανταγωνιστικότητά του.

1. Συμβολή της Τράπεζας Της Ελλάδας Για τη βελτίωση του Τραπεζικού Συστήματος

Οι τράπεζες και τα άλλα πιστωτικά ιδρύματα έχουν βασική ευθύνη για την ταχεία βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Παράλληλα, όμως η Τράπεζα της Ελλάδας θα συμβάλλει με διάφορους τρόπους στην επίτευξη αυτού του στόχου και παράλληλα σε άλλους γενικότερους σκοπούς.

Ο πρώτος είναι η βελτίωση της λειτουργίας του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος, ώστε να επιτευχθεί ορθολογικότερα η κατανομή των πόρων με το χαμηλότερο δυνατό κόστος και αυτό προφανώς θα έχει θετικές επιπτώσεις στη επενδυτική δραστηριότητα της οικονομίας

Ο δεύτερος τρόπος είναι με την χρήση μέσων νομισματικής πολιτικής, τα οποία ενώ θα ελέγχουν αποτελεσματικά τη ρευστότητα και τα επιτόκια θα προσπαθούν να το επιτύχουν αυτό με έμμεσο τρόπο, ώστε να περιοριστεί στο ελάχιστο το κόστος στις Τράπεζες και στη διεθνή ανταγωνιστικότητά τους.

Επιπλέον, τα Μέσα Νομισματικής Πολιτικής, τα οποία θα αναπτυχθούν περισσότερο στο μέλλον, θα είναι συμβατά και εναρμονισμένα με το πλαίσιο άσκησης Νομισματικής Πολιτικής, που θα υιοθετηθεί από τις κεντρικές τράπεζες που θα συμμετάσχουν στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση.

Προτεραιότητες της Τράπεζας της Ελλάδας είναι η ολοκλήρωση της απελευθέρωσης του Τραπεζικού Συστήματος από τις διοικητικές ρυθμίσεις που εξακολουθούν να ισχύουν.

Όσον αφορά την άσκηση τραπεζικής πίστης οι περιορισμοί είναι ελάχιστοι. Ο τομέας στον οποίον ισχύουν σημαντικοί περιορισμοί συνδέεται με την

αποδοχή και τη διαχείριση των καταθέσεων σε συνάλλαγμα.

Το μέχρι πρόσφατα ισχύον καθεστώς στις σχέσεις κατεθετών - τραπεζών και Τράπεζας της Ελλάδας ήταν και πολύπλοκο και περιόριζε πάρα πολύ τις τράπεζες στην διαχείριση των συναλλαγματικών διαθεσίμων τους.

Ταυτόχρονα, απελευθερώθηκε το 30% των καταθέσεων που ήταν υποχρεωτικά εκχωρητές στην Τράπεζα της Ελλάδας. Το συνολικό ποσό που αποδεσμεύεται με αυτόν τον τρόπο και το οποίο θα μπορούν να διαχειρίζονται ελεύθερα οι τράπεζες ανέρχεται σε 3,5 δισεκατομμύρια δολάρια.

Το μέτρο αυτό συμβάλλει στην ενίσχυση των διαθέσιμων πόρων για την χρηματοδότηση της οικονομίας, αλλά παράλληλα θα συμβάλλει στην περαιτέρω διεύρυνση του φάσματος των υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες σε συνάλλαγμα.

Όσον αφορά τις υποχρεωτικές δεσμεύσεις επί των καταθέσεων σε δραχμές, που ανέρχονται σε 9% περίπου των δραχμικών καταθέσεων, ο μεσοπρόθεσμος στόχος είναι να περιοριστούν σε πολύ χαμηλότερο ποσοστό, αντίστοιχο με αυτό που θα ισχύει και στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Όμως κάτω από τις σημερινές νομισματικές συνθήκες και μετά τη σημαντική μείωση των υποχρεωτικών δεσμεύσεων στις καταθέσεις σε συνάλλαγμα, δεν είναι σκόπιμο για λόγους νομισματικής πολιτικής να υπάρξει

μέση μείωση.

Η ανάπτυξη και η αποτελεσματικότερη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς χρεωγράφων, κυρίως τίτλων του δημοσίου, αποτελεί μια τρίτη προτεραιότητα και θα επιτρέψει την χρησιμοποίηση περισσότερο ευέλικτων και αποτελεσματικών μεθόδων νομισματικού ελέγχου μέσω πράξεων ανοικτής αγοράς και θα συμβάλλει στην καλύτερη διαχείριση του δημόσιου χρέους. Η έκδοση και διαπραγμάτευση τίτλων σε λογιστική μορφή και η διάθεση τίτλων του δημοσίου σε δημοπρασία θα συμβάλλουν προς αυτή την κατεύθυνση.

Η βελτίωση της εποπτείας του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι αναγκαίες για την εύρυθμη λειτουργία και την ενίσχυση της αξιοπιστίας του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος. Η Τράπεζα της Ελλάδας δεν παρεμβαίνει πλέον στις επιχειρηματικές επιλογές των τραπεζών, θεσπίζει όμως τους γενικούς όρους που αφορούν τη φερεγγυρότητα τους και τον έλεγχο των κινδύνων από την ύπαρξη μεγάλων χρηματοποσοτικών ανοιγμάτων.

Παράλληλα, δημιουργεί κατάλληλους μηχανισμούς παρακολούθησης των κινδύνων της αγοράς. Η περαιτέρω δραστηριοποίηση των τραπεζών σε επενδυτικές δραστηριότητες θα προωθείται παράλληλα με την ανάπτυξη μηχανισμών αξιολόγησης των κινδύνων.

Ενας άλλος παράγοντας που έχει ιδιαίτερη σημασία για τη σωστή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος αλλά και για την αποτελεσματική άσκηση της Νομισματικής Πολιτικής, είναι το σύστημα πληρωμών.

Ο εκσυγχρονισμός και η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος πληρωμών αποτελεί μια άμεση προτεραιότητα της Τράπεζας της Ελλάδας, η οποία αναπτύσσει ένα νέο σύστημα πληρωμών μεταξύ των τραπεζών και της Κεντρικής Τράπεζας.

Γενικότερα, η Τράπεζα της Ελλάδας σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ιδρυμα προωθεί τις αναγκαίες προπαρασκευαστικές εργασίες για τη μετάβαση στην Νομισματική Ένωση. Πρέπει να τονισθεί ότι σύμφωνα με τη Συνθήκη, η υποχρέωση και εναρμόνιση του λειτουργικού πλαισίου άσκησης νομισματικής πολιτικής προς το ενιαίο πλαίσιο που θα υιοθετηθεί από όλα τα κράτη - μέλη είναι ανεξάρτητη από τον χρόνο συμμετοχής της χώρας μας στο τελικό στάδιο της Νομισματικής Ένωσης.

2. Συμβολή Του Κράτους στη βελτίωση του Τραπεζικού Συστήματος

Η Τράπεζα της Ελλάδας θα συνεργαστεί στενά με τις τράπεζες για να διευκολύνει και τη δική τους προσαρμογή σ' αυτή τη δύσκολη διαδικασία.

Το κράτος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη βελτίωση της λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος. Αυτό το πετυχαίνει με τρεις τρόπους :

Ο πρώτος είναι με την προώθηση του θεσμικού πλαισίου για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών και τη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς κάτι που ήδη συμβαίνει.

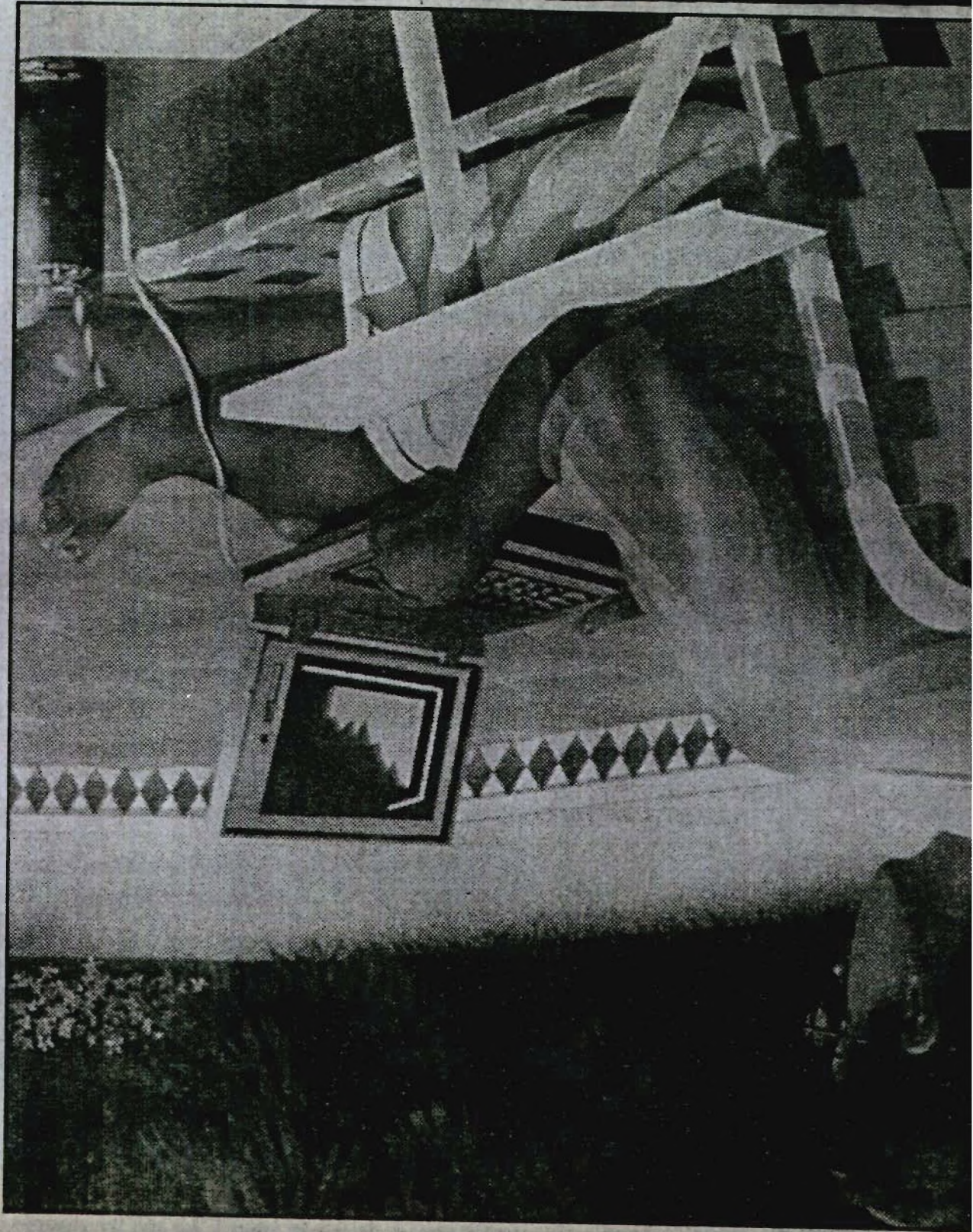
Ο δεύτερος, είναι με την εξυγίανση και τον εκσυγχρονισμό ορισμένων ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων, τα οποία βρίσκονται κάτω από τον πλήρη έλεγχο του δημοσίου. Θετικό, ήταν, το γεγονός εξυγίανσης της Ε.Τ.Β.Α. και ο εκσυγχρονισμός του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου.

Ο τρίτος τρόπος με τον οποίο το κράτος μπορεί να συμβάλλει, και ίσως είναι ο πιο σημαντικός, είναι με την εξασφάλιση συνθηκών που θα επιτρέψουν τη λειτουργία των τραπεζών που υπόκεινται, άμεσα ή έμμεσα σε κρατικό έλεγχο να λειτουργήσουν με τρόπο σύγχρονο και ανταγωνιστικό.

Οι τράπεζες πρέπει να αφεθούν ελεύθερα να λειτουργούν με βάση οικονομικά και τραπεζικά κριτήρια ώστε να εκσυγχρονιστούν ταχύτερα και να ενισχύσουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητά τους. Αρκετά προβλήματα που αντιμετωπίζουν ορισμένες τράπεζες είναι αποτέλεσμα άστοχων κυβερνητικών παρεμβάσεων τα τελευταία είκοσι έτη.

Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της διεθνούς ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού Χρηματοπιστωτικού συστήματος αποτελεί προτεραιότητα εθνικής σημασίας.

Επομένως, πρέπει όλοι εμπορικές τράπεζες Κεντρική Τράπεζα και το κράτος να συμβάλλουν παράλληλα προς αυτή την κατεύθυνση.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Ε Κ Τ Ο

ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Η ΝΕΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Η χρήση της τεχνολογίας στις τραπεζικές συναλλαγές επιφέρει τεράστιες οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, επηρεάζοντας ταυτόχρονα και την καθημερινή ζωή των αποταμιευτών.

Η εκτεταμένη χρήση των αυτόματων ταμειομηχανών (Α.Τ.Μ.) του Internet και των " έξυπνων καρτών " επιτρέπει στον πελάτη να πραγματοποιεί όλες στο εξωτερικό και τις περισσότερες στην Ελλάδα τραπεζικές συναλλαγές, οποιαδήποτε ώρα της ημέρας χωρίς να περιμένει στο ταμείο.

Στο εξωτερικό, ήδη αυτές τις συναλλαγές μπορεί να τις πραγματοποιήσει και από το σπίτι του, αν συνδέσει τον υπολογιστή του με αυτόν της τράπεζας, μέσω τηλεφώνου.

Αυτό αναμφίβολα του μειώνει το άγχος και την ταλαιπωρία, δεν παύει όμως να μεταβάλλει την καθημερινότητά του, αφού καταργεί ένα στοιχείο της κοινωνικής του ζωής, όπως π.χ. την επαφή με τους υπαλλήλους της τράπεζας.

Το ίδιο γεγονός οδηγεί σε μείωση των υπαλλήλων της τράπεζας και κατάργηση των λιγότερο ειδικευμένων.

Εξάλλου, για να μπορέσει η τράπεζα να επενδύσει σε προηγμένης τεχνολογίας μηχανήματα, τα οποία απαιτούν τεράστια κεφάλαια, μειώνει το προσωπικό της και αντικαθιστά τους πολλούς μη ειδικευμένους αλλά λιγότερους υπαλλήλους.

Όσον αφορά στο τραπεζικό σύστημα, η ανάγκη για κεφάλαια προκειμένου να αποκτηθεί η τεχνολογία, οδηγεί σε συγχωνεύσεις μεταξύ των τραπεζών ή σε κλείσιμο των μικρότερων που δεν μπορούν να ανταγωνισθούν. Και αυτή η εξέλιξη οδηγεί σε περιορισμό του προσωπικού που απασχολείται συνολικά στον τραπεζικό κλάδο.

Για τις επιχειρήσεις, η χρήση ηλεκτρονικών συστημάτων τραπεζικών συναλλαγών αποτελεί σημαντική διευκόλυνση, αφού εξυπηρετούνται ταχύτερα και με μικρότερους κινδύνους, ενώ μπορούν στιγμιαία να μεταφέρουν κεφάλαια από τη μια άκρη του κόσμου στην άλλη.

Είναι δύσκολο κανείς να κρίνει αν αυτές οι εξελίξεις θα ωφελήσουν ή θα βλάψουν τις κοινωνίες του μέλλοντος. Το μόνο βέβαιο είναι ότι το μέλλον των συναλλαγών είναι ηλεκτρονικό.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟ ΜΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Η ταχεία ενσωμάτωση των τεχνολογικών καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία, τις τελευταίες δεκαετίες, άλλαξε ριζικά τη μορφή της παγκόσμιας οικονομίας.

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, λόγω της φύσης των υπηρεσιών που παρέχουν υιοθέτησαν πολλούς νεωτερισμούς, ενώ κοινή αντίληψη είναι ότι στο μέλλον τα τραπεζικά ιδρύματα θα παρέχουν σχεδόν όλο το φάσμα των δυνατών οικονομικών, καταναλωτικών, ασφαλιστικών υπηρεσιών που χρειάζονται οι πελάτες. Με άλλα λόγια, οι τράπεζες δεν θα απέχουν και πολύ από τον χαρακτηρισμό " Financial Supermarkets " .

Οι τράπεζες στηριζόμενες στην τεχνολογία παρέχουν τη δυνατότητα πρόσβασης των πελατών σε ένα ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, που προτιμά όλο και μεγαλύτερο μερίδιο της αγοράς και ιδίως άτομα νεαρής ηλικίας.

Ο τρόπος αυτός, το electronic banking, εκτιμάται ότι θα είναι το πιο δημοφιλές κανάλι διάθεσης τραπεζικών προϊόντων στα τέλη της δεκαετίας.

Οι συνήθειες μορφές που παίρνει το electronic banking, είναι τα A.T.M.'s, οι αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές, τα E.F.T. / POS, οι συσκευές ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων στα σημεία πωλήσεων.

Νέες δυνατότητες δίδονται μέσω του remote banking (εξ'αποστάσεως διενέργεια συναλλαγών, των συναλλαγών μέσω προσωπικών - οικιακών υπολογιστών (home banking) ενώ τελευταία πραγματοποιούνται συναλλαγές μέσω τηλεφώνου (phone banking)).

Σύμφωνα με πρόσφατη διεθνή έρευνα από τις απαντήσεις των μεγαλύτερων τραπεζών προκύπτει σαφής επιβράδυνση στη διανομή τραπεζικών προϊόντων από το δίκτυο υποκαταστημάτων των τραπεζών. Σύμφωνα με την ίδια έρευνα, οι τράπεζες στη Ισπανία και την Πορτογαλία αναμένουν μείωση 20% των πελατών που θα συναλλάσσονται στα υποκαταστήματα, μέχρι το 1997, ενώ η Βρετανική Τραπεζική Αγορά εκτιμά ότι συναλλαγές μέσω τηλεφώνου, A.T.M.'s και remote banking θα αυξηθούν κατά 15%.

Οι Έλληνες πελάτες των τραπεζών, όχι μόνο έχουν εξοικειωθεί με τη νέα τεχνολογία, αλλά κυρίως εξ'αιτίας της τεχνολογίας, έχουν και αυξημένες απαιτήσεις.

Χαρακτηριστικό είναι ότι στη χώρα μας παρατηρείται ικανοποιητικός ρυθμός ανάπτυξης συναλλαγών μέσω A.T.M.'s σε σύγκριση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα.

Στα τέλη του 1995 βρίσκονταν εγκατεστημένες στην Ελλάδα περίπου 1.200 συσκευές A.T.M.'s. Σύμφωνα με τα καταναλωτικά πρότυπα των αναπτυγμένων αγορών, αναφέρεται στη μελέτη, είναι δυνατόν στο μέλλον να απορροφηθούν 5.000 συσκευές.

Οι νέες πρακτικές πωλήσεων και marketing που υιοθετούν οι τράπεζες που αποσκοπούν σε μια άλλου είδους προσέγγιση των πελατών, φέρνουν ουσιαστικά την τράπεζα στο σπίτι.

Στο πλαίσιο του έντονου ανταγωνισμού εμφανίσθηκαν και στην Ελλάδα μορφές πωλήσεων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών με bonus, όπου πωλητές είναι οι ίδιοι οι πελάτες της τράπεζας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πρόσφατη καμπάνια της CREDIT LYONNAIS στην Αθήνα.

Μια μορφή προσέγγισης του πελάτη μέσω προσωπικής επαφής αποτελούν τα ειδικά προγράμματα προώθησης των τραπεζικών προϊόντων στο σπίτι. Η ενημέρωση των υποψήφιων πελατών γίνεται από επιλεγμένους και ειδικά εκπαιδευμένους υπαλλήλους της τράπεζας είτε από εξωτερικούς συνεργάτες.

Αυτόν τον τρόπο λειτουργίας εφαρμόζει στην η ING BANK, με πωλήσεις τραπεζικών προϊόντων μέσω των συνεργατών της θυγατρικής εταιρίας του group, της Nationale - Nederlanden.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο ασφαλιστικός είναι ταυτόχρονα και επενδυτικός σύμβουλος, επισκέπτεται τον υποψήφιο πελάτη στο σπίτι και ενώ η τράπεζα δεν διαθέτει δικό της δίκτυο, σε συνεργασία με τέσσερις άλλες ελληνικές εμπορικές τράπεζες παρέχει ευρεία γκάμα προϊόντων μεταξύ των οποίων και πιστωτικές κάρτες.

Επίσης, οι τράπεζες και οι φορείς τους που δραστηριοποιούνται στον τομέα των πιστωτικών καρτών εφαρμόζουν ειδικής μορφής κίνητρα πωλήσεων που αφορούν

δώρα για νέα μέλη, συμμετοχή σε κληρώσεις δώρων ανάλογα με τον τζίρο της κάρτας.

Ιδιαίτερη ανάπτυξη εμφανίζουν οι τυποποιημένες ηλεκτρονικές συναλλαγές, που αυτοματοποιούν εργασίες, περιορίζουν μονάδες με πολυάριθμο διοικητικό προσωπικό και καταργούν θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης.

Τέτοιες εργασίες είναι οι αυτόματες πληρωμές λογαριασμών των Δ.Ε.Κ.Ο., ο πολυμερής καθημερινός συμψηφισμός των εκδιδόμενων από τις τράπεζες επιταγών μέσω της ΔΙΑΣ, το σύστημα εκκαθάρισης και διατραπεζικών συναλλαγών για άυλους τίτλους του Δημοσίου, πληρωμές συντάξεων, μισθοδοσίες επιχειρήσεων εισπράξεις και επιστροφές φόρων κλπ.

ΑΠΟ ΤΟ " ΠΛΑΣΤΙΚΟ ΧΡΗΜΑ " ΣΤΟ
" ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΠΟΡΤΟΦΟΛΙ "

Ενας από τους πιο κρίσιμους τομείς εφαρμογής της υψηλής τεχνολογίας - και, σίγουρα, ένας τομέας όπου γίνονται πολλές και σημαντικές επενδύσεις, όπως παραδέχονται οι ίδιες οι ενδιαφερόμενες εταιρίες - είναι ο τραπεζικός.

Ενας ολόκληρος κόσμος - η τράπεζα όπως την ξέραμε, ως τώρα - περνά σε μια νέα εποχή, στην οποία ελάχιστα πράγματα θα μείνουν ως έχουν.

Οι τραπεζικές συναλλαγές περνούν, μέρα με τη μέρα, στην ηλεκτρονική εποχή και όλα δείχνουν ότι σε λίγα χρόνια κινδυνεύει να καταργηθεί ακόμα και αυτό καθ'αυτό το χρήμα, τουλάχιστον με τη μορφή που το ξέρουμε σήμερα, των χαρτονομισμάτων και των κερμάτων.

Μια ματιά σ'ένα τραπεζικό υποκατάστημα, κατά προτίμηση όχι στη χώρα μας - καθώς υπάρχει και σ'αυτόν τον τομέα, η γνωστή υστέρηση φάσης κατά λίγα χρόνια - αλλά σε μια άλλη δυτικοευρωπαϊκή χώρα ή ακόμα καλύτερα στις Η.Π.Α., θα το αποδείξει. Ο συνωστισμός, οι ουρές, η ταλαιπωρία μπροστά στα γκισέ και τα γραφεία των υπευθύνων διαφόρων τμημάτων έχουν περάσει πια στην ιστορία.

Οι Αυτόματες Ταμειολογιστικές Μηχανές (Α.Τ.Μ.) έχουν εξορκίσει σχεδόν όλα τα κακά με τα οποία ως τώρα συνδέονταν οι τράπεζες. Αναλήψεις, καταθέσεις, μεταφορές ποσών σέ άλλους λογαριασμούς, ενημερώσεις βιβλιαρίων καταθέσεων, όλα γίνονται πια μέσω αυτών των άκομψων, πλην άκρως εξυπηρετικών μηχανημάτων, τα οποία έχουν βρεί τη θέση τους όχι μόνο στους τοίχους των τραπεζικών υποκαταστημάτων, αλλά και σε μεγάλα σουπερμάρκετ, αλλά και σε μεγάλα σουπερμάρκετ, σε σταθμούς λεωφορείων, σε νοσοκομεία, ή σε ειδικά " περίπτερα " που χτίστηκαν γι'αυτόν τον σκοπό, εξυπηρετώντας τους πελάτες τους 24 ώρες το 24ωρο, 365 ημέρες τον χρόνο.

Σύμφωνα με έρευνα περισσότερα από 618.000 Α.Τ.Μ. ήταν εγκατεστημένα σ'ολόκληρο τον κόσμο, στις αρχές του 1996, αντιπροσωπεύοντας συνολική επένδυση άνω των 18 δισεκατομμυρίων δολαρίων για τα τραπεζικά ιδρύματα.

Στη διάρκεια του 1995, η αύξησή τους στην Αυστραλία και τη Ν. Ζηλανδία ήταν 48% και στην Ασία 28%, ενώ η ζήτηση εξακολουθεί να είναι μεγάλη στην Ανατολική Ευρώπη, την Ελλάδα και την Τουρκία.

Μια από τις σοβαρότερες αιτίες γι'αυτή τη ζήτηση, θεωρείται η τάση των περισσότερων τραπεζών να συσπειρωθούν γύρω από δυο μεγάλους ομίλους, τους Europay/Mastercard /Cirrus και Visa/plus, επιτρέποντας στους πελάτες τους να πραγματοποιούν αναλήψεις μετρητών όχι μόνο στη δική τους χώρα, αλλά και σε πάμπολλες άλλες, στον κόσμο όταν ταξιδεύουν για δουλειές ή σε αναψυχή.

Το δίκτυο της Visa / Plus, πάλι, διεκπεραίωσε περισσότερα από 500 εκατομμύρια πράξεις σ'όλο τον κόσμο, το 1995, 40% περισσότερες από εκείνες του 1994. Γιατί όχι, άλλωστε, αφού οι αναλήψεις μέσω κάρτας έχει αποδειχθεί ότι κοστίζουν 43% λιγότερο από την αλλαγή συναλλάγματος σε αεροδρόμιο και ξένες τράπεζες.

Το επόμενο βήμα για τα - τόσο οικεία μας πια - Α.Τ.Μ. μάλλον θα γίνει σε δύο φάσεις.

Στην πρώτη, που έχει αρχίσει ήδη να εφαρμόζεται πιλοτικά στο εξωτερικό, εξελιγμένα Α.Τ.Μ. έχουν τη δυνατότητα να " αναγνωρίζουν " (από τον αριθμό της κάρτας του και άλλα δεδομένα που έχει στη διάθεσή της η εκδούσα αρχή) τον πελάτη, απευθύνοντας του διάφορα προσωπικά μηνύματα, προσφορές κλπ.

Με δεδομένο το γεγονός ότι ο πελάτης μιας τράπεζας επισκέπτεται όλο και πιο σπάνια το υποκατάστημα της γειτονιάς του, αυτή η μέθοδος ίσως αποδειχθεί το υποκατάστατο της προσωπικής επαφής.

Η δεύτερη φάση, θα εξαρτηθεί χρονικά και ποιοτικά από την ταχύτητα επικράτησης του " ηλεκτρονικού πορτοφολιού ". Πολλά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σ'όλο τον κόσμο πειραματίζονται με διάφορα συστήματα, που σχεδόν όλα βασίζονται στην τεχνολογία της " έξυπνης κάρτας " (smart card).

Τα "ηλεκτρονικά πορτοφόλια " που χρησιμοποιούνται - σε συνδυασμό με ειδικούς " αναγνώστες " - για συναλλαγές μικρής αξίας, αντί μετρητών, χρειάζονται " επαναφόρτιση", μόλις εξαντληθεί το απόθεμά τους σε " ηλεκτρονικό χρήμα ".

Αυτή, μπορεί να γίνει με την εισαγωγή της κάρτας στην υποδοχή ενός Α.Τ.Μ. και τη μεταφορά κάποιου ποσού από τον λογαριασμό του χρήστη, στο " ηλεκτρονικό πορτοφόλι " του.

Έτσι, ο ρόλος των Α.Τ.Μ. θα εξακολουθήσει να είναι σπουδαίος, έως ότου περάσουμε στην επόμενη φάση που αυτό θα μπορεί να το κάνει ο καθένας μας, από τον προσωπικό υπολογιστή του, με τη βοήθεια των κατάλληλων περιφερειακών.

Η ΕΞΥΠΝΗ ΚΑΡΤΑ

Όλα δείχνουν ότι όλο και περισσότερες εφαρμογές αξιοποιούν τις δυνατότητες της έξυπνης κάρτας - δυνατότητες μεγάλης μνήμης ενσωματωμένης επεξεργασίας και υψηλή ασφάλεια.

Μερικά χρόνια αργότερα θα είναι κοινοτυπία για ένα κάτοχο κάρτας VISA, ή MASTERCARD να πληρώνει το εισιτήριό του, να αγοράζει εφημερίδα ή αναψυκτικό από τη μηχανή πώλησης, με τη χρήση της ίδιας πλαστικής κάρτας.

Ο φίλος του θα μπορεί να χρησιμοποιεί την έξυπνη κάρτα για αγορά αγαθών με παραγγελία από το σπίτι μέσω μιας αμφίδρομης τηλεόρασης και να συναλλάσσεται με την τράπεζά του με έναν υπολογιστή που δέχεται την κάρτα.

Φυσικά, για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα η τεχνολογία της μαγνητικής ταινίας θα συνυπάρξει με την τεχνολογία του μικροτσιπ. Μελλοντικά όμως, η έξυπνη κάρτα θα είναι η επόμενη γενιά της τεχνολογίας πληρωμών.

Ο εκπρόσωπος της EUROPAY Chris de Smet τονίζει ότι " η EUROPAY βλέπει την έξυπνη κάρτα σαν πρώτο βήμα σε μια πορεία που θα αντιπροσωπεύει επανάσταση στη φύση του συστήματος πληρωμών " .

Ο πρόεδρος της VISA EMEA John Jacques Desbons αναφέρει ότι η VISA αναγνωρίζει ότι ο ρυθμός προσαρμογής στην τεχνολογία του τσιπ θα είναι διαφορετικός από χώρα σε χώρα .

Αν και είναι προφανές ότι η έξυπνη κάρτα προσφέρει αυξημένη ασφάλεια έναντι της απάτης, η VISA δεν πιστεύει ότι αυτό το όφελος από μόνο του δικαιολογεί το κόστος ανάπτυξης μιας παγκόσμιας υποδομής για την έξυπνη κάρτα .

Η επένδυση στην τεχνολογία του chip σε ευρεία έκταση εξαρτάται από τη δημιουργία καινοτομικών χρήσεων της έξυπνης κάρτα, που προσδίδουν προστιθέμενη αξία σ' αυτήν .

Η έξυπνη κάρτα ή τσιπ κάρτα είναι μια πλαστική κάρτα που σε ένα σημείο της εφαρμόζεται ένας μικροεπεξεργαστής . Αυτός περιλαμβάνει μνήμη για πρόγραμμα που επιτρέπει εσωτερική επεξεργασία και απομνημόνευση δεδομένων .

Ο εκδότης προγραμματίζει το τσιπ και προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο θα ενεργήσει η κάρτα . Η μνήμη του προγράμματος περιλαμβάνει εντολές που ενεργοποιούνται όταν η κατάλληλη τάση ρεύματος διαπερνά το interface .

Το μέγεθος της μνήμης των δεδομένων εξαρτάται από την τιμή του τσίπ. Τσίπ αξίας 1 δολαρίου μεταφέρει 1 - 2 Κ δεδομένων.

Η μνήμη δεδομένων μπορεί να διαιρεθεί σε ζώνες με διαφορετική λειτουργία η κάθε μια από αυτές. Άλλες ζώνες μπορεί να είναι ελεύθερα προσπελάσιμες και άλλες να απαιτούν χρήση ειδικού κωδικού προκειμένου να γίνουν προσιτές.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΞΥΠΝΗΣ ΚΑΡΤΑΣ

- Το τσίπ, είναι ένα ενσωματωμένο ολοκληρωμένο κύκλωμα που έχει τις δικές του ικανότητες επεξεργασίας και κάτω από ορισμένες συνθήκες λειτουργεί ανεξάρτητα από ένα δίκτυο πληρωμών on-line.
- Το τσίπ χωρεί 80 φορές περισσότερα δεδομένα από ότι η μαγνητική ταινία.
- Το τσίπ είναι ανθεκτικότερο από τη μαγνητική ταινία.
- Το τσίπ προσφέρει μεγάλη ασφάλεια.
- Το τσίπ επιτρέπει ορισμένες συναλλαγές να γίνονται off - line, μειώνοντας έτσι τα έξοδα τηλεπικοινωνίας.

Η Εμπορική Τράπεζα είναι η πρώτη ελληνική τράπεζα η οποία συμμετέχει σε πιλοτικό πρόγραμμα ανάπτυξης " ηλεκτρονικού πορτοφολιού " στις Βρυξέλλες, στα

πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος " Conditional Access For Europe ". Το ηλεκτρονικό πορτοφόλι, έρχεται να αντικαταστήσει τη μεταφορά και χρήση μετρητών για μικρές συναλλαγές.

ΚΑΤ'ΟΙΚΟΝ_ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ_ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Η ταχύτητα με την οποία σημειώνονται οι τεχνολογικές εξελίξεις στον τομέα των " οικιακών τραπεζικών εργασιών " είναι τεράστια.

Το home banking, όπως το ξέρουν πια όλοι, δεν είναι κάτι που θα γεντούμε στο απώτερο μέλλον, αλλά κάτι που περιμένει το ευρύ κοινό στη στροφή του αιώνα, και ίσως ακόμα καλύτερα...

Με ελάχιστο παρελθόν πίσω του - μόλις 3 - 4 χρόνια, αλλά με πλουσιότατο μέλλον μπροστά του, με τις σημερινές πρώτες, μάλλον απλοϊκές πλατιές εφαρμογές έτοιμες να αντικατασταθούν από άλλες, ιδιαίτερα προηγμένες, στον χώρο πλέον της εικονικής πραγματικότητας, το home banking ετοιμάζεται για ...απογείωση.

Με δεδομένη την εξοικείωση όλο και περισσότερων καταναλωτών με τους υπολογιστές, που χρησιμοποιούν στο γραφείο και το σπίτι, αλλά και τη ραγδαία πρόοδο των τηλεπικοινωνιών, που έχει φέρει τους παροχείς υπηρεσιών on - line, και το ίδιο το Internet σε εκατομμύρια σπίτια, οι τράπεζες βρέθηκαν ξαφνικά μπροστά σε νέους ανταγωνιστές, που φιλοδοξούν να

επεκτείνουν τις εργασίες τους και σε καθαρά τραπεζικά προϊόντα, και ακούν στο όνομα ...Microsoft ή Internet. Και αν η πρώτη διάσημη, είναι η μεταλύτερη εταιρία δημιουργίας λογισμικού στον κόσμο, η δεύτερη ελέγχει απόλυτα τον χώρο του λογισμικού για " οικιακές τραπεζικές εργασίες ".

Δεκάδες εκατομμύρια δολάρια επενδύονται συνεχώς από τους μεγάλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σε αυτόν τον νέο χώρο, η μια συμμαχία διαδέχεται την άλλη, δημιουργούνται στρατόπεδα και σκάβονται τα " χαρακώματα " πριν από τη μεγάλη μάχη.

Μέσα στο τελευταίο δωδεκάμηνο ο ορισμός των αμερικανικών νοικοκυριών που πραγματοποιούν τις τραπεζικές τους εργασίες μέσω του PC του διπλασιάστηκε ξεπερνώντας το εκατομμύριο. Επίσης, μελλοντικά τα τραπεζικά προϊόντα θα προσφέρονται μέσω του Internet από τις δημιουργημένες " Εικονικές τράπεζες ".

Οι ειδικοί και οι αναλυτές της αγοράς αυτό ακριβώς τον χώρο στηρίζουν τις μεγαλύτερες ελπίδες ανάπτυξης, καθώς προσφέρει στις τράπεζες τρομακτικά πλεονεκτήματα, σε ότι αφορά τον έλεγχο και τη διαφοροποίηση των προϊόντων τους, ανάλογα με τις απαιτήσεις κάθε πελάτη - χρήστη.

Έτσι, πιστεύουν πως αν αναπτυχθούν γρήγορα οι δημιουργούμενες Λεωφόροι των πληροφοριών το Internet Banking θα αντικαταστήσει σύντομα την τωρινή, πρώτη γενιά των " Οικιακών τραπεζικών εργασιών " μέσω PC. Οι

προβλέψεις των ειδικών λένε πως ως το 2.000 το Internet banking θα αποδίδει σχεδόν 30% των κερδών των ασχολούμενων με το είδος τραπεζών.

Στον τομέα αυτό, σημαντικό ρόλο παίζουν οι συμμαχίες όσο και γιατί ο καταναλωτής του οποίου η εξυπηρέτηση εξακολουθεί να είναι ο βασικός στόχος πείθεται ευκολότερα για τη σοβαρότητα ενός τέτοιου εγχειρήματος, αν η αντιμετώπιση είναι συλλογική.

Μόλις τον περασμένο μήνα, δημοσιοποιήθηκε μια τέτοια συμμαχία με την ονομασία Integrian, στην οποία συμμετέχουν 15 μεγάλες βορειοαμερικανικές τράπεζες και η γνωστή και μη εξαιρετέα I.B.M. Στόχος τους, η δημιουργία συστημάτων για τις συνήθειες " Οικιακές τραπεζικές εργασίες " (π.χ. συνδέσεις με τράπεζες και πληρωμές λογαριασμών), αλλά και ενός ευρύτερου οικονομικού δικτύου, με απώτερο στόχο το κέρδος μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Πρόσφατα, η Microsoft ανακοίνωσε την συμμαχία της με την VISA με στόχο να προσφέρουν, ασφαλείς τραπεζικές εργασίες και πληρωμές μέσω του διαδικτύου. Ως το 2000 η κύρια τραπεζική πλατφόρμα σύμφωνα με τις προβλέψεις θα είναι το Internet.

Το κύριο βάρος πέφτει πλέον στην ικανοποίηση του πελάτη, ο οποίος μπορεί να αλλάξει τράπεζα και εταίρο σε μια συναλλαγή αν δεν βρεί την εξυπηρέτηση που περιμένει - άμεσα : το μόνο που έχει να κάνει είναι να πιέσει μερικά πλήκτρα στο πληκτρολόγιό του.

Η " αδράνεια " που έκανε κάποιον να μένει στην ίδια τράπεζα, ακόμα και αν δεν τον ικανοποιούσε απόλυτα, εξουδετερώθηκε από την πρόοδο της τεχνολογίας. Η σχέση ανθρώπου με άνθρωπο - μηχανής, που διακόπτεται πολύ ευκολότερα.

Με αυτό κατά νου, οι εικονικές τράπεζες θα πρέπει να προσφέρουν σωστή δικτυακή υποδομή, άρτια πληροφόρηση πρωτότυπα προϊόντα και υψηλή αποδοτικότητα, για να κερδίσουν τον " νομαδικό " πληθυσμό του κυβερνοχώρου. Όσες το καταλάβουν έγκυρα, αυτές θα πετύχουν. Έτσι και αλλιώς, εξ' ορισμού κερδισμένος θα είναι πάντα ο πελάτης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Υστερα απ'όλα αυτά θα μπορούσαμε να πούμε, ότι, αναμένονται σημαντικές αλλαγές στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα κυρίως μετά το 1997 όπου αλλάζει ριζικά ο τραπεζικός χάρτης, δεδομένου ότι έχουν διαμορφωθεί οι συνθήκες τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στον ευρύτερο Βαλκανικό αλλά και διεθνή χώρο. Στελέχη των εμπορικών τραπεζών αλλά και της Τραπέζης της Ελλάδας εκτιμούν ότι την αλλαγή του τοπίου θα επιφέρουν οι εξής παράγοντες :

- Η ενοποίηση του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος μέσω ηλεκτρονικών δικτύων.
- Το άνοιγμα των αγορών και η ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων.
- Η ανάγκη δημιουργίας μεγαλύτερων τραπεζικών οργανισμών μέσω συγχωνεύσεων και απορροφήσεων.
- Η ωρίμανση ορισμένων ελληνικών τραπεζών οι οποίες απέκτησαν ένα κρίσιμο μέγεθος και πρέπει για να αναπτυχθούν περαιτέρω να προχωρήσουν σε ενοποιήσεις.
- Η αναγκαία δρομολόγηση ιδιωτικοποιήσεων και άλλων τραπεζών του δημόσιου τομέα εκτός αυτών που έχουν ανακοινωθεί. Όλα αυτά τα οποία διατύπωσε πρόσφατα ο πρόεδρος της τράπεζας ALPHA Πίστewας κ. Γιάννης Κωστόπουλος προδιαγράφοντας τη συνεργασία της τράπεζάς του με την Εργασίας, τα συμμερίζονται

και άλλοι τραπεζίτες τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, οι οποίοι επίσης επισημαίνουν ότι η αναγκαιότητα των συνεργασιών μεταξύ Ελληνικών τραπεζών, επιβάλλονται και από το γεγονός ότι καλούνται πλέον να ανταγωνιστούν με τους διεθνείς κολοσσούς στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό της χώρας. Ο Υποδιοικητής της Εθνικής Τράπεζας κ. Νίκος Καραμούζης, εξηγώντας τις επιπτώσεις που θα έχει η μετατροπή του νέου ομολογιακού δανείου είπε ότι με τη σταδιακή διάθεση των μετοχών της Εθνικής στο ευρύ κοινό, την επόμενη πενταετία η συμμετοχή του ευρύτερου δημόσιου τομέα θα περιορισθεί από 48% σε 35% περίπου. Οσον αφορά την - παράλογη για πολλούς - ανταγωνιστική σχέση της Εμπορικής με τη θυγατρική της Ιονική είναι βέβαιο ότι στην επόμενη διετία θα πρέπει να ληφθεί η πολιτική απόφαση για την εμπλοκή τους. Εκτός όμως από το θέμα των συγχωνεύσεων, οι ελληνικές τράπεζες καλούνται πλέον να αποκτήσουν και την κατάλληλη τεχνολογία, ώστε να συμμετάσχουν σε διεθνή ηλεκτρονικά δίκτυα συναλλαγών και να μην χάσουν το τρένο της τεχνολογίας το οποίο θα καθορίσει τελικώς και τους νικητές στο παιχνίδι του ανταγωνισμού. Ολοι αυτοί οι παράγοντες δημιουργούν αλυσιδωτές αντιδράσεις τόσο στην απασχόληση στον τραπεζικό κλάδο όσο και στην καθημερινή συναλλαγή με τις τράπεζες.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Είναι πιστωτικά ιδρύματα, που αποβλέπουν στη χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα της οικονομίας με την άσκηση της αγροτικής πολιτικής. Όταν φορέας αυτών είναι το Κράτος δεν έχουν συνήθως κερδοσκοπικό χαρακτήρα, αλλά αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση των αγροτών, την ανάπτυξη της γεωργικής οικονομίας και την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος.

Στη Χώρα μας, τράπεζα της κατηγορίας αυτής είναι η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας, που ιδρύθηκε με το Νόμο 4332/1929 και ανήκει εξ'ολοκλήρου στο Κράτος. Δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα, αλλά τα κέρδη της διαθέτονται αποκλειστικά για την εξυπηρέτηση του αγρότη. Χρηματοδοτεί τους αγρότες με δάνεια βραχείας, μέσης και μακράς προθεσμίας, ανάλογα με τις επιδιώξεις της αγροτικής πολιτικής, τα δε απαραίτητα κεφάλαια αντλεί από προικοδοτήσεις του Δημοσίου, χρηματοδοτήσεις της Τράπεζας Ελλάδας και από καταθέσεις των αγροτών, ιδιωτών και οργανισμών.

ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Οι τράπεζες επενδύσεων ασχολούνται με την ανάληψη ή διάθεση ομολογιακών δανείων, μετοχών, και παρόμοιων κρεογράφων, την αγοραπωλησία αυτών και γενικά με την υποβοήθηση των επιχειρήσεων στην εξεύρεση κεφαλαίων, προβαίνουν στη δημιουργία νέων επιχειρήσεων ή συμμετέχουν σε υπάρχουσες, διαχειρίζονται χαρτοφυλάκια τίτλων, κλπ.

Οι τράπεζες ανάπτυξης εκτελούν πολλές από τις παραπάνω εργασίες, αλλά ασχολούνται κυρίως με τη χορήγηση μακροπρόθεσμων δανείων στις επιχειρήσεις για παραγωγικούς σκοπούς, με στόχο την οικονομική ανάπτυξη των χωρών τους.

Στη χώρα μας λειτουργούν σήμερα οι εξής τράπεζες επενδύσεων και οικονομικής ανάπτυξης :

**α) Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ
(Ε.Τ.Β.Α.)**

Ιδρύθηκε με το Ν.Δ. 4366/1964 και λειτουργεί με τη μορφή μονομετοχικής ανώνυμης εταιρίας, αφού το μετοχικό της κεφάλαιο ανήκει εξ'ολοκλήρου στο Ελληνικό Δημόσιο.

Σκοπός της Ε.Τ.Β.Α. είναι η προώθηση της βιομηχανικής, μεταλλευτικής, ναυτιλιακής και τουριστικής

ανάπτυξης της χώρας, παρέχοντας δάνεια, τεχνική και οργανωτική βοήθεια στις επιχειρήσεις, προσελκύοντας ξένα κεφάλαια για παραγωγικές επενδύσεις, κλπ. Τα αναγκαία για την πραγμάτωση των σκοπών της κεφάλαια πορίζεται από το Δημόσιο, από έκδοση ομολόγων, με δάνεια από το εξωτερικό και από μακροπρόθεσμες καταθέσεις.

**β) Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ (Ε.Τ.Ε.Β.Α.)**

Ιδρύθηκε το 1963 από την Εθνική Τράπεζα, που κατέχει την πλειοψηφία των μετοχών της, και ξένες τράπεζες και ιδιώτες.

Σκοποί της είναι η προώθηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στον επιχειρηματικό τομέα, η ανάπτυξη της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, η δημιουργία μόνιμου φορέα, ο οποίος να συνδέει την ελληνική επιχείρηση με το ξένο κεφάλαιο, κλπ. Για την επίτευξη των σκοπών της, προβαίνει σε χρηματοδοτήσεις επιχειρήσεων, ενισχύει συχνά συμμετέχει σ'αυτές, καλύπτει την έκδοση ομολογιακών δανείων, κλπ.

Τα αναγκαία για την εκπλήρωση των σκοπών της κεφάλαια πορίζεται από έκδοση ομολόγων, κλπ.

γ) Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Ιδρύθηκε το 1962 από τις τράπεζες Εμπορική και Ιονική - Λαϊκή και ορισμένες ξένες τράπεζες και εταιρίες. Βασικός σκοπός αυτής είναι η προώθηση της βιομηχανικής δραστηριότητας και η ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς στη χώρα μας.

ΚΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι Κτηματικές Τράπεζες χορηγούν κυρίως μακροπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα χαμηλότοκα δάνεια για πάγιες και ιδίως κτιριακές εγκαταστάσεις. Τα απαραίτητα κεφάλαια πορίζονται από καταθέσεις του κοινού, από ομολογιακά δάνεια που εκδίδουν και από χρηματοδοτήσεις της Κεντρικής τράπεζας.

Στη χώρα μας, λειτουργούν οι ακόλουθες δύο κτηματικές τράπεζες :

α) Η ΕΘΝΙΚΗ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ιδρύθηκε το 1927 με βάση το νόμο 3221/1924 " Περί Κτηματικών Τραπεζών " με σκοπό την άσκηση κτηματικής πίστης. Χορηγεί στεγαστικά δάνεια με υποθήκη επί ακινήτων, δάνεια σε τουριστικές βιομηχανικές και

συγκοινωνιακές επιχειρήσεις, καθώς και δάνεια σε Δήμους, Κοινότητες, Νοσοκομεία, Εκπαιδευτήρια και άλλα Κοινωφελή Ιδρύματα και εφαρμόζει με επιτυχία το θεσμό του Στεγαστικού Ταμιευτηρίου. Τα κεφάλαιά της αντλεί από καταθέσεις του κοινού και από χρηματοδοτήσεις της Τράπεζας Ελλάδας. Ελέγχεται από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας, που κατέχει το 44% περίπου των μετοχών της, και από το Κράτος που, μέσω των Νομικών Προσώπων Δημόσιου Δικαίου, κατέχει το 22% περίπου των μετοχών της.

β) Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Πρόκειται για Τράπεζα Υποθηκών που ιδρύθηκε το 1930 από την Εθνική Τράπεζα και μετονομάστηκε το 1983 σε Εθνική Στεγαστική Τράπεζα. Ελέγχεται από την Εθνική Τράπεζα, η οποία της χορηγεί τα αναγκαία για τη δράση της κεφάλαια. Οι εργασίες της είναι περιορισμένες και συνίστανται στην παροχή μακροπρόθεσμων δανείων, ιδίως στους απόδημους Έλληνες, τα οποία εξασφαλίζονται με υποθήκη.

ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Πρόκειται για τράπεζες ειδικευμένες στην παροχή ειδικών υπηρεσιών στο εισαγωγικό και εξαγωγικό εμπόριο της χώρας και στη χρηματοδότηση των εξαγωγών με σκοπό

την προώθησή τους. Στη χώρα μας τέτοιες τράπεζες μπορούν να ιδρυθούν με βάση το Ν.Δ. 116/1973.

ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Πρόκειται για τράπεζες ειδικευμένες στη χρηματοδότηση των ναυτιλιακών και ναυπηγικών επιχειρήσεων και γενικά στην άσκηση της ναυτιλιακής πίστης. Τέτοιες τράπεζες μπορούν να ιδρυθούν στη χώρα μας με βάση το Ν.Δ. 1321/1972.

ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Οι εμπορικές τράπεζες ή τράπεζες καταθέσεων, είναι οι τράπεζες που προσπορίζονται τα κεφάλαιά τους κυρίως από καταθέσεις του κοινού και τα οποία δανείζουν, κατά κανόνα βραχυπρόθεσμα, με υψηλότερο τόκο στις επιχειρήσεις. Αναφέρουμε ότι, λειτουργούν στη χώρα μας οι παρακάτω εμπορικές τράπεζες και υποκαταστήματα ξένων τραπεζών :

α) ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ιδρύθηκε το 1841 και διαθέτει σήμερα 477 καταστήματα στο εσωτερικό της χώρας μας και 51 στο εξωτερικό. Η πλειοψηφία του κεφαλαίου της κατέχεται από δημόσιους οργανισμούς και ιδρύματα και, μέσω αυτών, ελέγχεται από το Κράτος.

β) ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ιδρύθηκε το 1907 και διαθέτει σήμερα 204 καταστήματα, 61 θυρίδες, 12 ανταλλακτήρια συναλλαγμάτων, 1 πρακτορείο και 30 αυτοκινητοτράπεζες.

γ) ΙΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Προήλθε από τη συγχώνευση, το 1958, της Ιονικής Τράπεζας (1839) με τη Λαϊκή Τράπεζα (1905). Ελέγχεται από την Εμπορική Τράπεζα και έμμεσα από το Κράτος. Διατηρεί υποκαταστήματα στις περισσότερες πόλεις της χώρας μας.

δ) ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ

Η τράπεζα αυτή ιδρύθηκε στην Καλαμάτα το 1918 με την επωνυμία " Τράπεζα Καλαμών " και συγχωνεύθηκε με τον τραπεζικό οίκο " Ι.Φ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ " που

λειτουργούσε από το 1879 στην ίδια πόλη. Το 1972 η τράπεζα μετονομάστηκε σε " Τράπεζα Πίστewς ". Είναι ιδιωτική τράπεζα και στα κεφάλαιά της συμμετέχουν και ξένοι οίκοι.

ε) ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ιδρύθηκε το 1937 από το Μετοχικό Ταμείο Στρατού που είναι και ο κυριότερος μετοχός της και γι' αυτό, μέχρι πριν λίγα χρόνια, η επωνυμία της ήταν " Τράπεζα Μετοχικού Ταμείου Στρατού ". Ενώ αρχικά οι εργασίες της αποσκοπούσαν στην εξυπηρέτηση των αξιωματικών και γενικά του στρατού, σήμερα εργάζεται ως εμπορική τράπεζα.

στ) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Ιδρύθηκε το 1924 με την επωνυμία "Καπνοβιομηχανία και Τράπεζα Β. Καραβασίλη ". Το 1937 αποχωρίστηκε ο κλάδος της καπνοβιομηχανίας και το 1952 έλαβε τη σημερινή της επωνυμία. Ελέγχεται από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας.

ζ) ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Ιδρύθηκε το 1961 από ομάδα επιχειρηματιών. Σήμερα ελέγχεται από την Εμπορική Τράπεζα.

η) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ιδρύθηκε από όμιλο επιχειρηματιών το 1975. Οι μετοχές της τράπεζας ανήκουν σε ιδιώτες, από τους οποίους κανένας δεν κατέχει ποσοστό μεγαλύτερο από 5%.

θ) ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ιδρύθηκε το 1924. Κύριοι μέτοχοι αυτής είναι η Εμπορική Τράπεζα και η Banque National de Paris.

ι) ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ

Ιδρύθηκε το 1973 από όμιλο επιχειρηματιών και ανήκει σε ιδιώτες.

ια) ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΡΑΒΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ιδρύθηκε το 1978 και αποβλέπει στη διευκόλυνση των εμπορικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Αραβικών Χωρών. Το καφάλαιό της ανήκει κατά 40% στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδας και κατά 60% σε διάφορες αραβικές τράπεζες και οργανισμούς.

ιβ) ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Πρόκειται για παλαιά τράπεζα που λειτουργούσε από το 1936 με την επωνυμία " Τράπεζα Κροκομουζέλη ". Μετά

από αλληπάλληλες μετονομασίες, το 1979 απόκτησε την παραπάνω σημερινή της επωνυμία. Είναι αμιγής Ελληνική Τράπεζα και ανήκει σε ιδιώτες.

ιγ) ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

Ιδρύθηκε το 1978 από τις εμπορικές και βιομηχανικές οργανώσεις της Βόρειας Ελλάδας με έδρα τη Θεσσαλονίκη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Η Εταιρία ΔΙΑΣ Α.Ε. ιδρύθηκε, με σκοπό την ανάπτυξη εφαρμογή, διοίκηση και διαχείριση σύγχρονου Διατροφικού Συστήματος Πληρωμών στην Ελλάδα.

Οι ιδρυτές - μέτοχοι ήταν 13 ελληνικές τράπεζες, το δε καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο 854.100.000 δραχμές, ενώ ήδη έχει αρχίσει η διαδικασία αύξησής του κατά περίπου 3 δισεκατομμύρια δραχμές.

Η ΔΙΑΣ θέτοντας υψηλές προδιαγραφές έχει ήδη εξασφαλίσει ένα ικανοποιητικό αριθμό υψηλής κατάρτισης εξειδίκευσης και εμπειρίας στελεχών και συνεχίζει την προσπάθεια για την συμπλήρωση της στελέχωσης της με σκοπό την ανάπτυξη σύγχρονων ολοκληρωμένων διατροφικών συστημάτων και την αποτελεσματική υποστήριξη της λειτουργίας τους επί 24ωρου βάσεως 365 ημέρες.

Η Εταιρία ακολουθεί σαν γενική στρατηγική, την ουσιαστική συμμετοχή δικού της προσωπικού στα έργα ανάπτυξης σε συνεργασία με εξωτερικούς συμβούλους και αναδόχους επιδιώκοντας απορρόφηση τεχνογνωσίας, ενημέρωση, ποιοτική ανάπτυξη και εκπαίδευσή του, ώστε σε ορατό χρόνο να μπορεί να καλύπτει με επάρκεια και αυτάρκεια τις ανάγκες της.

Η ΔΙΑΣ στη παρούσα φάση ανάπτυξης έχει οργανωτική διάρθρωση μορφής κατά έργο διοίκησης (management by project).

Για τις ανάγκες του Διατραπεζικού Συστήματος, Πληρωμών αποφασίστηκε η ανάπτυξη ενός ιδιωτικού δικτύου μεταγωγής δεδομένων (Pocket switching X - 25).

Σκοπός του δικτύου είναι η διάδοση στοιχείων, μεταξύ των υπολογιστικών συστημάτων της ΔΙΑΣ των Τραπεζών και Οργανισμών, που αφορούν σε εξουσιοδότηση και συμψηφισμό, τόσο των παραδοσιακών μέσων, όσο και των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών (επιταγές, πάγιες εντολές, ATMS, EFT POS κλπ), θα έχει δε τη δυνατότητα υποδοχής συλλογής και διάδοσης οποιασδήποτε μορφής πληροφορίας (Transactions Texts Files, άμεσα συνδεδεμένα ATMS και POS κτλ.) σε οποιοδήποτε καθιερωμένα διεθνώς πρωτόκολλο.

Η πρώτη φάση υλοποίησης περιλαμβάνει τις περιοχές της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, όπου βρίσκονται τα Υπολογιστικά Κέντρα όλων των υπό σύνδεση Τραπεζών και η πλειοψηφία των εγκαταστημένων ATMS και EFT POS.

Η δεύτερη φάση υλοποίησης καλύπτει όλη την Ελλάδα

Το δίκτυο ελέγχεται εξ'ολοκλήρου από ένα υπέρσύγχρονο σύστημα ελέγχου και διαχείρισης (Network Management System), το οποίο ελαχιστοποιεί τους χρόνους αποκατάστασης οποιασδήποτε βλάβης μ'αποτέλεσμα η διαθεσιμότητά του να είναι πολύ κοντά στο 100%.

Ο σχεδιασμός και ο εξοπλισμός του δικτύου θα εξασφαλίζουν υψηλές αποδόσεις κυρίως ως προς τους χρόνους απόκρισης αλλά και ως προς την αξιοπιστία και την ασφάλεια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΑΦΙΕΡΩΜΑ
Τράπεζες & Χρήμα. Σάββατο - Κυριακή 24 - 25
Φεβρουαρίου 1996.
2. Το Βήμα. 3 Νοεμβρίου 1996
3. Βιβλίο Σεμιναρίου " Ελληνικό τραπεζικό Σύστημα -
τάσεις και προοπτικές " .
4. Το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα κάτω από τις
Εσωτερικές, τις Κοινοτικές και τις άλλες διεθνείς
εξελίξεις. Π. Αλεξάκης - Π. Πετράκης. Εκδόσεις
Παπαζήση. Αθήνα 1990.
5. Ευρωπαϊκή Νομισματική Ολοκλήρωση και
αποπεφαιροποίηση των Εθνικών Τραπεζικών Τομέων.
Σύρου Βλιάρου - Νίκου Κυριαζή. Νοέμβριος 1993.
Εκδοση " Ενωση Ελληνικών τραπεζών " .
6. Ημερήσια Ετήσια Ειδική Εκδοση "Τραπεζικό Σύστημα"
Μάϊος 1996.
7. Καθημερινή " ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ " 20 Οκτωβρίου 1996.
8. Καθημερινή 19 Ιανουαρίου 1997.
9. Λογιστική Και Ελεγκτική των Εμπορικών Τραπεζών.
Εκδόσεις Εμμανουήλ Σακέλλη. Αθήνα 1992.
10. Τραπεζικές εργασίες Γιάννης Χολέβας. Εκδοτικός
Οίκος " INTERBOOKS " .
11. Τράπεζες - Χρήμα - Χρηματιστήριο. Οκτώβριος 1995
ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΔΟΣΗ HELENEUSM. Με την συνεργασία της
" ΕΦ' ΑΠΑΞ " .

12. Τράπεζες και Χρήμα. ΚΕΡΔΟΣ. Ετήσια Ειδική Εκδοση
13. Χρήμα - Πίσσης - τράπεζα. ΔΡ. ΓΚΙΚΑΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ.
Οκτώβρης 1992.